

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ
ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Β' ΕΚΔΟΣΗ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ

ΑΘΗΝΑΙ 1964

Σ' ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΩ ΤΟ ΦΩΣ...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Τὸ 1939 ἐκυκλοφόρησε ἡ πρώτη ἔκδοσις τούτου τοῦ βιβλίου, μὲ τὸν τίτλο «Περὶ Ἀποκρυφισμοῦ καὶ Μυστικισμοῦ», πού ἔχει ἐξαντληθῆ ἀπὸ καιρό.

Τώρα, μὲ τὴ συμπλήρωσις μιᾶς εἰκοσιπενταετίας ἀπὸ τὴν α'. ἔκδοσις, ξανατυπῶναι τὸ πρῶτον μου ἐκεῖνο βιβλίον, ἀναθεωρημένον σὲ πολλὰ σημεῖα καὶ σὲ ἀπλούστερη γλῶσσαι, προσθέτοντας τὸ τελευταῖον Κεφάλαιον : «Ἐπιπλάθει ὁ Ἀποκρυφισμὸς; Ποιᾶς δυνατότητες ἔχει;». Ἔτσι νομίζω πῶς συμπληρῶναι τὴ μικρὴ αὐτὴ μελέτη ἐπάνω σ' ἓνα τεράστιον θέμα, τόσο πολὺ παρεξηγημένον ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, εἴτε θρησκόληπτοι εἶναι, εἴτε ὀλισθαί, πού ἀγνοοῦν τὴν ἐσωτερικὴν φιλοσοφίαν ἢ ἔχουν ἐσφαλμέναις ἰδέαις γι' αὐτήν.

Μὲ ἀγάπην παραδίδω στοὺς ἀναγνώστες μου τὴ δευτέρην τούτη ἀναθεωρημένη καὶ συμπληρωμένη ἔκδοσις, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τοὺς εἶναι χρήσιμη στίς μελέτας τους.

K. N. M.

Ο ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

Γιὰ τὸν Ἀποκρυφισμό ἢ Ἀποκρυφολογία ἢ Ἀπόκρυφες Ἐπιστῆμες (Λατ. *Ocultus*, Γαλ. *Ocultisme* ἢ *Sciences Occultes*) ἔχουν δοθῆ — ὅπως γίνεται συνήθως — πολλοὶ ὀρισμοί. Ἀναφέροντας διαφόρους ἀπ' αὐτοὺς βοηθούμεθα, κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ διαφωτισθοῦμε στὸ τί εἶναι ὁ Ἀποκρυφισμός.

Ἀποκρυφισμός εἶναι ἡ Ἐπιστήμη, πού ἐρευνᾷ τὶς ἀπόκρυφες δυνάμεις καὶ λειτουργίες τῆς Φύσεως. Εἶναι ἡ σπουδὴ τῶν φαινομένων, πού δὲν εἶναι δυνατόν — μέχρι σήμερα — νὰ ἐξηγηθοῦν, μὲ σαφήνεια καὶ ἀναντίρρητα, μὲ τὶς γνωστὰς φυσικὰς δυνάμεις καὶ τοὺς γνωστοὺς φυσικοὺς νόμους. Ὅπως εἶναι τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τῆς τηλεπαθείας, τῶν προαισθημάτων, τῶν ὀραματισμῶν, τῶν περιέργων θεραπειῶν, τῆς μαντείας, κλπ. Ὑπάρχουν βεβαίως πολλὰς θεωρίαι, πού ἰσχυρίζονται ὅτι δίνουν τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν τῶν φαινομένων. Ὅπως εἶναι ὁ Πνευματισμός¹ καὶ οἱ Ψυχικὲς Ἐρευνες². Ὁ Πνευματισμός τὰ ἐξηγεῖ μὲ τὴν μεσολάβησιν τῶν πνευμάτων τῶν νεκρῶν. Ἄλλοι τὰ ἐξηγοῦν μὲ ἐπέμβαση τῶν «πνευμάτων τῆς Φύσεως»³. Οἱ Ψυχικὲς Ἐρευνες, ἀντίθετα ἐπὶ τὸν Πνευματισμό, ἀρνοῦνται τὴν μεσολάβησιν τῶν πνευμάτων τῶν νεκρῶν καὶ ὑποστηρίζουν ὅτι τὰ φαινόμενα προέρχονται ἀπὸ ἀνεξερεύνητες δυνάμεις, πού ὑπάρχουν μέσα στὸν ἄνθρωπον καὶ προκαλοῦν τὰ φαινόμενα. Ὅ,τι καὶ νὰ συμβαίνει, μπορεῖ βάσιμα νὰ ὑποστηριχθῆ πῶς

δὲν ἔχουν δοθῆ ἀκόμη ἀπὸ καμμιά θεωρία ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴς ἐξηγήσεις καὶ τὸ στάδιο τῆς ἐρεύνης παραμένει πάντοτε ἀνοικτό.

Σύμφωνα μὲ ἄλλον ὄρισμό, Ἐποκρυφισμὸς ἢ Ἐποκρυφολογία ὀνομάζεται ἡ διδασκαλία γιὰ τὰ ἀπόρητα καὶ ἡ ἀπασχόληση μὲ τὶς ἀπόκρυφες δυνάμεις καὶ λειτουργίες τῆς Φύσεως καὶ τοῦ Πνεύματος.

Ἐπίσης, Ἐποκρυφισμὸς εἶναι τὸ σύνολο τῶν γνώσεων, μὲ τὶς ὁποῖες ἀπὸ τὸ ὄρατὸ καθορίζεται τὸ ἀόρατο καὶ ἀπὸ τὴ μορφή ἢ Ἰδέα. Αὐτὸ γίνεται δυνατὸ μὲ τὴ μύηση τοῦ ἀνθρώπου στοὺς νόμους τῆς Φύσεως, τῆς ὁποίας τὰ μυστικὰ ἀποκαλύπτονται σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ βρῆ ἱκανοποιητικὴ λύση στὰ βασικὰ προβλήματα «Τί εἶναι ὁ ἀνθρώπος; Ἀπὸ τί, πῶς καὶ γιατί ἔγινε; Ποιὸ εἶναι τὸ μέλλον του;». Σύμφωνα μ' αὐτά, ἔργο τοῦ Ἐποκρυφισμοῦ εἶναι νὰ δείξη τὴν περασμένη, τὴν παρούσα καὶ τὴ μελλοντικὴ κατάσταση τῶν ὄντων, μὲ τὴν ἐξέταση τῶν φαινομένων καὶ μὲ τὴ μετάβαση ἀπὸ τὰ γνωστά στὰ ἀγνωστά, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου τῶν ἀναλογιῶν.

Σύμφωνα μὲ ἄλλον ὄρισμό, Ἐποκρυφισμὸς ἢ Ἐποκρυφη Ἐπιστήμη εἶναι ἡ λογικὴ, μεθοδικὴ καὶ συστηματικὴ παρατήρηση καὶ μελέτη τῶν ὄρατῶν φαινομένων, μὲ σκοπὸ τὴν ἐξακρίβωση καὶ τὸν καθορισμὸ τῶν κρυφῶν καὶ μὴ προσιτῶν στὴν ἀπλή παρατήρηση ἀόρατων αἰτίων, δηλ. ἡ ἔρευνα τῆς ἀόρατης αἰτίας κάθε ὄρατοῦ ἀποτελέσματος, ἔρευνα ποὺ δὲν περιορίζεται στὸ ὑλικὸ ἐπίπεδο, ἀλλ' ἐπεκτείνεται — μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῶν ἀναλογιῶν — καὶ στὸν πνευματικὸ κόσμον.

Ὅστε βλέπομε ὅτι ὁ Ἐποκρυφισμὸς ἢ Ἐποκρυφολογία εἶναι μιὰ γενικώτατη Ἐπιστήμη, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἐκδηλωμένου σύμπαντος.

Ὁ Parus⁴ τὸν ὀνομάζει «Ἐπιστήμη τοῦ ἀοράτου καὶ κρυμμένου», διότι ὄχι μόνον μελετᾷ τὰ ἀόρατα διὰ τῶν ὀρατῶν, ἀλλὰ καὶ κρύβει ἀπὸ τὰ μάτια τῶν «βεβήλων»⁵ ἐκεῖνα ποῦ ἔχει ἀποκαλύψει.

Ὁ Ἄποκρυφισμὸς δὲν ἀντιτίθεται στὶς Θετικὲς Ἐπιστήμες⁶. Ἀπεναντίας, ζητεῖ νὰ τὶς συμπληρώσῃ, μελετώντας καὶ ἐκεῖνα τὰ φαινόμενα, ποῦ ἂν σήμερα δὲν ἀνήκουν στὴν περιοχὴ τῆς Ἐπιστήμης, πιθανώτατα νὰ ὑπάγωνται σ' αὐτὴν στὸ προσεχὲς ἢ τὸ ἀπώτερο μέλλον. Ἐπιδιώκει ἐπίσης νὰ τὶς συμφιλιώσῃ μὲ τὴ Μεταφυσικὴ⁷ καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν ἀνθρώπινη σκέψη πρὸς τὶς σφαῖρες ἐκεῖνες τῆς Γνώσεως, ποῦ δὲν τὶς ἔφθασε ἀκόμη, ἀλλ' οἱ ὁποῖες θὰ γίνουν κάποτε κοινὸ κτῆμα τῆς διανοουμένης ἀνθρωπότητος.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Ἄποκρυφισμὸς προσφέρεται στὴν ἀνάπτυξη προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, ποῦ προέρχονται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ ἀμάθεια ἢ ἀνεπαρκῆ γνώση (ποῦ πολλὲς φορές εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν ἀμάθεια). Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν ὀριστικὰ καὶ τελεσιδικα στὴν περιοχὴ τοῦ σκοτεινοῦ Μεσαίωνα. Τὸν κίνδυνον αὐτὸν ἀνήκει στὸν σοβαρὸ καὶ συνειδητὸ μελετητὴ τοῦ πραγματικοῦ Ἄποκρυφισμοῦ νὰ ἀποφύγῃ. Καὶ ἀκριβῶς, ὁ σπουδαιότερος λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖον τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης τοῦ Ἄποκρυφισμοῦ παραμένουν συνήθως κρυμμένα ἀπὸ τοὺς βεβήλους, εἶναι γιὰ νὰ μὴ παρεξηγηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς. Ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ὁ Ἄποκρυφισμὸς δίνει πλεῖστες ἀφορμὲς γιὰ ἔρευνα στὴν ἀκαδημαϊκὴ Ἐπιστήμη. Ὅπωςδήποτε, πρέπει νὰ γίνεταί διάκριση ἀνάμεσα στὸν σοβαρὸ Ἄποκρυφισμὸ καὶ στὶς ἀνόητες προλήψεις καὶ ἀγυρτεῖες, πρὸς τὶς ὁποῖες δυστυχῶς συχνὰ ταυτίζεται στὴν ἀντίληψη τῶν ἀμαθῶν.

Ἐπίσης, πρέπει νά γίνεται διάκριση ἀνάμεσα στόν ἀποκρυφιστή πού ἐρευνᾷ μέ ἀγαθοῦς καί ἀλτροῦστικoὺς σκοποὺς καί σ' ἐκεῖνον πού σκοπεύει νά μεταχειρισθῆ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης του γιά δική του ὠφέλεια, γιά ἰδιοτέλεια. Αὐτός εἶναι ἐκεῖνος πού ὀνομάζεται «μαῦρος μάγος»⁸.

Συνοψίζοντας, μπορούμε νά καταλήξωμε στόν ὀρισμό: «Ἀποκρυφισμός εἶναι ἡ μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, μελέτη πού ἐπεκτείνεται πρὸ πέρα ἀπὸ τῆς ἐργαστηριακῆς μεθόδου τῆς Ἐπιστήμης». Καί ἀκόμη καλύτερα στόν ὀρισμό: «Ἀποκρυφισμός εἶναι ἡ μελέτη τῆς ὀλῆς Φύσεως, ἀντὶ τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται στὴν ἀντίληψή μας καί στὴν ἐρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης».

Ο Ἀποκρυφισμός στηρίζεται στὴν ἀτομικὴ παρατήρηση, μελέτη καί ἀνακάλυψη ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀρκοῦνται μόνον στὸ πείραμα καί στὴ λογικὴ σκέψη, ἀλλὰ μεταχειρίζονται καί ἄλλα μέσα, δηλαδὴ δυνάμεις πού ὑπάρχουν, σὲ λαυθάνουσα κατάσταση, μέσα σὲ ὄλου τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ κατῶρθωσαν νὰ τῆς ἀφυπνίσουν καί νὰ τῆς ἀναπτύξουν καί τώρα τῆς μεταχειρίζονται στὴν ἐρευνά τους. Αὐτῆς οἱ δυνάμεις εἶναι ἡ διόραση⁹ καί ἡ διακοή¹⁰. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἐρευνα, ὁ Ἀποκρυφισμός στηρίζεται καί στὴν παράδοση, μέσα ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰώνων, πού ὀφείλεται στῆς ἀποκαλύψεις πού ἔκαμαν μεγάλοι Ἀποκρυφισταὶ ἢ Μύσται¹¹ τοῦ παρελθόντος.

Διότι ὁ Ἀποκρυφισμός εἶναι ἀρχαιότατος καί πολλές σχολῆς καί συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος, τῶν μέσων καί τῶν νεωτέρων χρόνων ἀσχολήθηκαν μ' αὐτόν, τόσο

σὲ ἀπόκρυφα, ὅσο καὶ σὲ ἀνοικτὰ συγγράμματα. Καὶ ἔχει ὑποδιαιρεθῆ σὲ πολλοὺς κλάδους, οἱ ὅποιοι ἀπησχόλησαν καὶ ἀπασχολοῦν πολλοὺς μελετητάς. Οἱ σπουδαιότεροι καὶ γνωστότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κλάδους εἶναι: Ἄστρολογία¹², Ἀριθμοσοφία¹³, Ἑρμητισμός¹⁴, Ἀλχημεία¹⁵, Καββάλα¹⁶, Ροδοσταυρισμός¹⁷, Ἐσωτερικὸς Τεκτονισμός¹⁸, Θεοσοφία¹⁹, Μαρτινισμός²⁰, Μεσμερισμός ἢ Μαγνητισμός²¹, Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη²², Πνευματισμός, Ψυχικὲς Ἔρευνες, Ψυχανάλυση²³, Ὑπνωτισμός²⁴, Ὑπνοβασία²⁵, Ὁραματισμός²⁶, Τηλεπάθεια²⁷, Ραδιείσθησις ἢ Ραβδοσκοπεΐα²⁸, Γραφολογία²⁹, Χειρομαντεία³⁰, Φυσιογνωμικὴ³¹, Μαντικὴ³².

Ὁ σοβαρὸς Ἀποκρυφισμὸς ἦταν ἄλλοτε περισσότερον ἀπρόσιτος στὸ πολὺ πλῆθος. Τὰ τελευταῖα 100 χρόνια διαδόθηκε πλατύτερα ἢ ὑπαρξή του. α) Διότι κατέπαυσαν οἱ κίνδυνοι καταδιώξεως ἐκείνων ποὺ κατεγίνοντο μὲ τὸν Ἀποκρυφισμὸ καὶ ἐπομένως μελετήθηκε ἀπὸ πλατύτερο κύκλο ἐρευνητῶν, ποὺ δὲν ἐδίσταζαν πλέον νὰ ἀνακοινῶνουν τὰ πορίσματα τῆς ἐρεύνης των. β) Διότι ἐπλήθυναν τὰ πνευματιστικὰ πειράματα καὶ δημοσιεύθηκαν οἱ ἐργασίαι τῶν Ἀλλὰν Καρντέκ³³, Σαρκῶ³⁴, Κρούξ³⁵, Φλαμμαριῶν³⁶, κ.λ.π. καὶ ἔγινε μεγάλος θόρυβος γι' αὐτέσ. γ) Διότι ἰδρύθηκε ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία³⁷ ἀπὸ τὴν Ἑλενα Π. Μπλαβάτσκου³⁸, ποὺ πῆρε μεγάλη διάδοσις καὶ περιέλαβε πολλοὺς ἐρευνητάς, οἱ ὅποιοι ἐτύπωσαν ἕνα πλῆθος θεοσοφικὰ καὶ ἀποκρυφιστικὰ ἔργα. δ) Διότι ἐνισχύθηκαν τὰ Τάγματα τῶν Ροδοσταύρων, Μαρτινιστῶν, Τεκτόνων, καὶ ἐκυκλοφόρησαν ἀθρόες ἐκδόσεις παλαιότερων καὶ νεωτέρων συγγραμμάτων, μελετῶν καὶ περιοδικῶν περὶ Ἀποκρυφισμοῦ καὶ τῶν διαφόρων κλάδων του.

Ἄλλὰ ἡ διάδοσις αὐτὴ ἔφερε καὶ τὰ ἀνεπιθύμητα ἀπο-

τελέσματά της. Ένα πλήθος άπατεώνες και έκμεταλλευ-
 ται άρχισαν νά άσχολοϋνται δήθεν με τόν 'Αποκρυφι-
 σμό και νά χρηματίζονται για τή δήθεν βοήθεια που
 προσφέρουν στους άφελείς, οί όποιοι προστρέχουν στη
 βοήθεια τών «άποκρύφων έπιστημών». Επίσης νά έκδι-
 δουν τερατώδη βιβλία και περιοδικά, που έκμεταλλεύ-
 ονται τά ίερά και τά δσια, σε βάρος πάντοτε τών άφε-
 λών και έπιρρεπών στο μυστηριώδες, τών όποίων δια-
 στρεβλώνει τή σκέψη και τους καλλιεργεί τή δεισιδαι-
 μονία και τόν τρόμο για τό άπόκρυφο.

Ο 'Αποκρυφισμός δέν πρέπει νά ταυτίζεται ή νά συγ-
 χέεται με τόν Μυστικισμό, μία σύγχυση που συνηθέ-
 στατα γίνεται, ενώ πρόκειται για ούσιωδώς διαφορετι-
 κούς δρόμους και επιδιώξεις. Ο 'Αποκρυφισμός είναι, κα-
 θώς είπαμε, μελέτη τών κρυμμένων νόμων τής Φύσεως,
 που επέκτείνεται και στον άόρατο κόσμο. Μελέτη τών
 άποκρύφων δυνάμεων τής Φύσεως, που επέκτείνεται και
 πέραν από τις έργαστηριακές μεθόδους τής 'Επιστήμης.
 Μελέτη τής όλης Φύσεως, αντί του μικρού μέρους της,
 που υπόκειται στην αντίληψή μας και στην έρευνα τής
 σύγχρονης 'Επιστήμης. Άλλά είναι πάντοτε μελέτη
 φαινομένων. Δέν θα βρούμε ποτέ τόν Θεό, τήν
 άπόλυτη 'Αλήθεια, τό όντως 'Ον, με τόν 'Αποκρυφισμό.
 Θα ανακαλύψουμε μ' αυτόν περισσότερους νόμους, θα
 έμβαθύνουμε περισσότερο στη γνώση τής Φύσεως, θα
 εξηγήσωμε πληρέστερα τό πώς. Δέν θα ανακαλύ-
 ψουμε όμως τήν πρώτη αίτία. Ένώ ο Μυστικι-
 σμός είναι μία διδασκαλία (μάλλον ένα βίωμα), σύμ-
 φωνα με τήν όποία τό Θεϊόν, ή Πραγματικότης, ή άπό-
 λυτη 'Αλήθεια, μπορεί νά άποκαλυφθί από τόν άνθρωπο,

μέ μια διαίσθηση ή έκσταση, μέ μια μυστική ένωση, χωρίς αναγκαία επέκταση στους άόρατους κόσμους, όχι μέ την απόκτηση περισσότερών πάντοτε γνώσεων και δυνάμεων, αλλά μέ μια μυστική αποκάλυψη τής ανθρωπίνης ψυχής ή πνεύματος, που αποτελεί άδιάσπαστη και όμοúσια Ένότητα μέ τή Θεία Ούσία, μέ τó όντως Όν.

Μέ άλλες λέξεις — όπως έπιγραμματικά γράφει ó Βάν ντέρ Λέου³⁹ — Άποκρυφισμός είναι ένα βήμα πió πέρα από τήν Έπιστήμη, ενώ Μυστικισμός είναι ένα βήμα πió πέρα από τή Φιλοσοφία.

Θά δώσωμε άλλη μία χαρακτηριστική διάκριση ανάμεσα στον Άποκρυφισμό και στον Μυστικισμό. Άποκρυφισμός, μπορούμε νά πούμε, ότι είναι ή προσπάθεια ν' ανακαλύψη κανείς τήν Άλήθεια, σκυμμένος σ' ένα πλήθος βιβλία και κάνοντας διάφορα πειράματα μέσα σ' ένα εργαστήριο γεμάτο από μπουκαλάκια και μηχανήματα. Ένώ Μυστικισμός είναι ή προσπάθεια ν' ανακαλύψη κανείς τήν Άλήθεια, περιδιαβάζοντας σ' έναν άνθισμένον κήπο, αναπνέοντας τόν μυρωμένον άέρα, ακούγοντας τó κελάρυσμα του νερού και τó κελάδημα τών πουλιών.

Και τώρα, αφού αναφέραμε τι είναι Άποκρυφισμός, ποιό τó πεδίο και οι μέθοδοι έρεύνης του, ποιόι σί κλάδοι του και ποιά ή διαφορά του από τόν Μυστικισμό, θά προσπαθήσωμε νά τόν εξηγήσωμε πió αναλυτικά, ύποστηρίζοντας τήν ύπαρξή του, τή δυνατότητά του και τή χρησιμότητά του.

Άναφέροντας διαφόρους όρισμούς του Άποκρυφισμού, καταλήξαμε στον πληρέστερο, κατά τήν κρίση μας, ότι «Άποκρυφισμός είναι ή μελέτη τής όλης Φύσεως,

ἀντί τοῦ μικροῦ μόνον μέρος της, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται στὴν ἀντίληψή μας καὶ στὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης».

Δηλαδή, σύμφωνα μὲ τὸν Ἀποκρυφισμό, ὁ κόσμος δὲν σταματᾷ στὸ γνωστὸ σ' ἡμᾶς μέρος του, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἓνα μεγάλο — καὶ μάλιστα τὸ πιὸ μεγάλο — μέρος του, ἀνεξερεύνητο καὶ ἀόρατο στὴ σημερινὴ ἀνθρωπότητα. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ δυνατότης νὰ γνωρίσουμε τὸν ἀόρατον αὐτὸν κόσμο, μὲ τὸν Ἀποκρυφισμό, δηλαδή πρὶν ὁ ἀόρατος] καὶ ἄγνωστος αὐτὸς κόσμος ἐρευνηθῆ ἀπὸ τὴν ἀκαδημαϊκὴ Ἐπιστήμη.

Ἐπειτα ἀπὸ τὶς ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας, δὲν εἶναι καθόλου δύσκολο νὰ παραδεχθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς τεράστιου στὴν ἔκταση ἀόρατου κόσμου. Δὲν ἐννοοῦμε τὸν παμμέγιστο ἄγνωστο κόσμο τοῦ βόθου τῶν θαλασσῶν καὶ τοῦ βόθου τῆς γῆς, γιὰ τοὺς ὁποίους πολὺ λίγα γνωρίζομε, ἀλλὰ τὸν κόσμο ποὺ μᾶς περιβάλλει ἐδῶ καὶ τώρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πολὺ μικρὸ μέρος ὑπόκειται στὴν ἀντίληψή μας, στὴν ἀνθρώπινη συνείδηση.

Δὲν γνωρίζομε, παρὰ τὸν κόσμο τῶν τριῶν διαστάσεων. Ἡ τετάρτη διάσταση—γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦν οἱ ἐπιστήμονες — μᾶς εἶναι ἄγνωστη καὶ ἀκατάληπτη. Καὶ ὁ Ἀποκρυφισμὸς διδάσκει ὅτι ὑπάρχουν ἑπτὰ διαστάσεις. Καὶ τὸ διδάσκει πολὺ πρὶν οἱ ἐπιστήμονες μιλήσουν γιὰ τετάρτη διάσταση.

Μὲ τὸ μικροσκόπιο διαπιστώνομε τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς πολυἀριθμοῦ κόσμου μικροβίων, μικροοργανισμῶν ποὺ κινοῦνται μέσα σὲ ἀπειροελάχιστο χῶρο. Ἐκατομμύρια τέτοιων μικροοργανισμῶν εἰσπνέομε καὶ ἐκπνέομε μὲ κάθε ἀναπνοή. Στὸ ἀνθρώπινο σῶμα συντελεῖται ἀδιάκοπα μιὰ τεράστια ἀναδημιουργία. Ἐκατομμύρια κύτταρα

ἀποσυντίθενται, ἀποβάλλονται καὶ ἀντικαθίστανται ἀπὸ νέα κύτταρα ποὺ γεννιοῦνται. Τὸ σύνολο τῶν κυττάρων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος λένε ὅτι ἀνανεώνεται μέσα σὲ 7 χρόνια. Ἀπειρία ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων μᾶς περιβάλλει, χωρὶς νὰ ἔχωμε καμμιά ἀντίληψη γι' αὐτά, ἐκτὸς ἂν μεσολαβῆσῃ μηχανήμα ὀνομαζόμενον ραδιοφώνου. Ἐκατομμύρια ὀπτικῶν εἰκόνων προβάλλονται συνεχῶς ἔμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια μας, χωρὶς νὰ ἔχωμε γι' αὐτὲς τὴν παραμικρὴ ἰδέα, ἐκτὸς ἂν μεσολαβῆσῃ ἡ συσκευὴ τῆς τηλεοράσεως.

Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πειραματικὰ αὐτὰ μέσα τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως, γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ προγενέστεροι δὲν εἶχαν καμμιά ἰδέα, ἡ ἀπλὴ λογικὴ εὐκολα μπορεῖ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ, ὅτι οἱ ἤχοι καὶ οἱ ὀπτικὲς ἀκτῖνες ποὺ συλλαμβάνομε, δηλ. ποὺ ἐρεθίζουν τὰ ἀκουστικὰ καὶ ὀπτικὰ νεῦρα τοῦ ἐγκεφάλου μας, δὲν ἀποτελοῦν τὸ σύνολο τῶν ἤχων καὶ τῶν ἀκτίνων ποὺ ὑπάρχουν. Ἦχος, φῶς, ἠλεκτρικὰ κύματα, ἀκτῖνες Χ, δὲν εἶναι παρά κρτασμός, ρυθμικὴ δόνησι, διαφορετικῆς ταχύτητος καὶ διαφορετικοῦ μήκους κύματος. Καθὼς εἶναι γνωστό, 32 δονήσεις στὸ δευτερόλεπτο μᾶς δίνουν τὸν βαθύτερον ἦχο καὶ 4.224 τὸν ὑψηλότερον. Ἀλλὰ μήπως 30 ἢ 28 μόνον δονήσεις στὸ δευτερόλεπτο, ἢ περισσότερες ἀπὸ 4.224, δὲν θὰ παράγουν ἐπίσης κάποια ἐνέργεια, ποὺ μόνον ἡ διάπλασι σήμερα τοῦ ὀργανισμοῦ μας δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ν' ἀντιληφθοῦμε;

Τὸ ἠλιακὸ φῶς, τὸ λεγόμενο λευκὸ, ἀποτελεῖται ἀπὸ κρτασμούς ἀκτίνων μὲ διαφορετικὲς ταχύτητες. Ἄν αὐτὸ τὸ φῶς περάσῃ ἀπὸ ἓνα πρῖσμα, θὰ διασπασθῇ στὰ 7 γνωστὰ χρώματα τοῦ ἠλιακοῦ φάσματος. Αὐτὰ μόνον τὰ 7 χρώματα θὰ ἀντιληφθοῦμε, διότι αὐτοὶ μόνον οἱ κρτασμοὶ ἐρεθίζουν τὰ ὀπτικὰ μας νεῦρα. Ὁ

κραδασμός του έρυθρου έχει μήκος κύματος $1/1500$. Ο κραδασμός του ιώδους $1/2500$. Κραδασμός με μήκος κύματος μεγαλύτερο από το μήκος του έρυθρου ή μικρότερο από το μήκος του ιώδους δεν υπόκειται στην αντίληψή μας. Και όμως η Έπιστήμη απέδειξε ότι, πιο κάτω από το έρυθρο και πιο πάνω από το ιώδες, υπάρχουν αί υπέρυθροι και αί υπεριώδεις ακτίνες, άόρατες για τὰ ανθρώπινα μάτια μας, αλλά ύπαρκτες, όπως και οι άλλες πού φαίνονται.

Με τίς ίδιες αναλογίες, κανείς δεν μπορεί νά ξέρη ποιά άπειρία κόσμων, κραδασμών, πραγματικοτήτων, υπάρχουν και ζούν τριγύρω μας, χωρίς νά έχωμε τήν παραμικρή αντίληψη γι' αυτούς. Και δεν είναι καθόλου άπίθανο αυτό πού βεβαιώνει ο Άποκρυφισμός, ότι άπειρες σκέψεις, γεννήματα τής διανοίας τών ανθρώπων, κραδασμοί νοητικής ύλης, τριγυρίζουν σαν ζωντανές μορφές τριγύρω μας, χωρίς νά γνωρίζωμε σήμερα τή μέθοδο για νά τίς αντιληφθούμε, ενώ μερικοί τò κατορθώνουν και τότε λέμε ότι έχωμε τò φαινόμενο τής μεταβιβάσεως τής σκέψεως ή τής τηλεπαθείας.

Ο Άποκρυφισμός βεβαιώνει επίσης ότι, εκτός από τή στερεή, υγρή και αεριώδη κατάσταση τής ύλης, υπάρχουν και άλλες, λεπτότερες καταστάσεις ύλης, ή αιθερική, ή άστρική, ή νοητική, και άλλες, ασύλληπτες σήμερα για τή νοημοσύνη μας, για τή σημερινή εξέλιξη τής συνειδήσεώς μας. "Αν οι λεπτότερες αυτές ύλικές καταστάσεις έπεφταν στην αντίληψή μας, ο κόσμος θά μάς φαινόταν διαφορετικός, από όπως σήμερα τόν αντιλαμβανόμεθα.

Ἄς ἐπαναλάβωμε * ἓνα χαρακτηριστικό παράδειγμα αὐτῆς τῆς ἰδέας, ἐξετάζοντας ἓναν τύπο συνειδήσεως πῶς περιωρισμένης, πῶς ἀνεξέλικτης ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη. Ἄς φαντασθοῦμε ἓνα ὄν, πού νὰ μὴ μπορῇ ν' ἀντιληφθῇ ἀπὸ τὸν κόσμον, παρὰ μόνον τὰ στερεά. Νὰ μὴ μπορῇ, δηλαδή, νὰ ἀντιληφθῇ τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἀέρια, τὰ ὁποῖα νὰ εἶναι γι' αὐτὸ ἀγνωστα καὶ ἀνύπαρκτα, ὅπως εἶναι, γι' αὐτὸν πού ἀρνεῖται τὸν Ἄποκρυφισμό, οἱ λεπτότερες καταστάσεις ὕλης πού ἀναφέραμε. Σ' ἓνα τέτοιο ὄν, ἡ εἰκόνα τοῦ κόσμου, πού θὰ ἀντιλαμβανόταν, θὰ ἦταν τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μας. Θὰ ἀντιλαμβανόταν ὅτι ὁ κόσμος του — ὁ κόσμος τῶν στερεῶν — παθαίνει μεταβολές, ἀλλὰ δὲν θὰ μποροῦσε τίποτα νὰ ὑποθέσῃ γιὰ τὶς αἰτίες πού τὶς προκαλοῦν. Π.χ. θὰ ἐβλεπε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς νὰ γίνεται μαλακώτερο, βαρύτερο, σκοτεινότερο, χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τὸ γιατί, ἀφοῦ δὲν θὰ εἶχε ἀντίληψη τῶν ὑγρῶν καὶ ἐπομένως τῆς βροχῆς. Θὰ ἐβλεπε τὰ πλοῖα νὰ στέκουν μετέωρα, πτερὰ καὶ χαρτιά νὰ σηκώνωνται ἀπὸ τὸ ἔδαφος, τὰ πανιά τῶν караβιῶν νὰ φουσκώνουν, χωρὶς τίποτα νὰ ἐννοῇ γιὰ τὴν αἰτία ὄλων αὐτῶν τῶν φαινομένων, ἀφοῦ δὲν θὰ εἶχε τὴν παραμικρὴ ἀντίληψη τοῦ ἀέρα.

Σὲ παρόμοια κατάσταση βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ σημερινὴ ἀνάπτυξή του, ἀπέναντι ἐνὸς ἄλλου, πού ἔχει πληρέστερη συνείδηση τοῦ περιβάλλοντός του καὶ τῶν καταστάσεων τῆς ὕλης, πού εἶναι λεπτότερες ἀπὸ τὴν ἀεριώδη κατάσταση καὶ τῶν ὑπάρξεων πού ἐνδέχεται νὰ ζοῦν μέσα σ' αὐτές.

* Βλέπε ἄρθρον Παύλου Παπασωτηρίου στὸ «Θεοσοφικὸν Δελτίον» Δεκεμβρίου 1934.

Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν καὶ ἄλλων κόσμων, πρὸ λεπτῶν ἀπὸ τὸν φυσικὸν κόσμον, ὁ Ἀποκρυφισμὸς βεβαιώνει μιὰ περιέργη καὶ θαυμαστὴ ἀλληλοεξάρτησιν ἀνάμεσα στὶς διάφορες κοσμικὲς ἐκδηλώσεις. Ἡ σχέση, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ὑπάρχει καὶ τὴν ὁποία ἡ Ἀστρολογία προσπαθεῖ νὰ προσδιορίσῃ, ἀνάμεσα στὴ θέση τῶν πλανητῶν κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὰ πεπρωμένα του, καθὼς καὶ ἡ σχέση, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ὑπάρχει, ἀνάμεσα στὴν ψυχροσύνθεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὸν γραφικὸν του χαρακτήρα (Γραφολογία), ἢ στὶς γραμμὰς τῆς παλάμης του (Χειρομαντεία), ἀποδεικνύουν μιὰ ἀλληλοεξάρτησιν ἀνάμεσα στὸν μικρόκοσμον καὶ στὸν μακρόκοσμον ⁴⁰, ἕνα θαυμαστὸ καὶ πολυσύνθετον μηχανισμόν τοῦ Σύμπαντος, ποῦ εἶναι ἀκόμη ἀνεξερευνήτος.

Ὡστε εἶναι λογικὸν — καὶ γιὰ τὴ δική μας κρίσιν βεβαιωμένο — ὅτι ὑπάρχει τριγύρω μας ἕνας ἐκτεταμένος ἀόρατος καὶ ἄγνωστος ἀκόμη γιὰ μᾶς κόσμος, τοῦ ὁποίου ἡ γνώσις θὰ μεταβάλλῃ τὶς ἀντιλήψεις μας σχετικὰ μὲ τὴ λειτουργία τῆς Φύσεως καὶ θὰ καταστήσῃ τὴ ζωὴ μας διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ σημερινή.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὸν ἀόρατον κόσμον μὲ ἄλλα μέσα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μηχανικὰ (μικροσκόπιον, ραδιοσυσκευαί, κ.λ.π.) ; Ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ ἀνασηκωθῇ ἕνα μέρος ἀπὸ τὸν πέπλον τῆς Ἰσίδος ⁴¹; Ὁ Ἀποκρυφισμὸς μᾶς ἀπαντᾷ ἀδίστακτα: Ναι. Καὶ μᾶς τὸ ἀποδεικνύει, ἂν δὲν ἔχωμε φανατισμὸν ἐναντίον του καὶ δὲν φοροῦμε πνευματικὰς παρωτίδες.

Ποιὸς μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ὑπάρχουν μέσα

στόν άνθρωπο λανθάνουσες δυνάμεις, πού ληθαργούν σήμερα και πού μπορεί ν' άφύπνισθουν μιά μέρα και ν' αναπτυχθούν; Τότε πολλά έκπληκτικά για σήμερα πράγματα θά κατορθώσωμε. Άλλά για κανένα λόγο δέν πρέπει νά επιδιωχθῆ ἡ βίαιη άφύπνιση και ανάπτυξη αὐτῶν τῶν δυνάμεων. Πρέπει νά περιμένωμε τῆ φυσιολογική ανάπτυξή τους, άφοῦ προηγηθῆ ἡ ἠθική και πνευματική ώρίμανση τοῦ ανθρώπου.

Άν μπορούσαμε σήμερα νά συλλάβωμε τὰ όπτικά κύματα πού μᾶς περιβάλλουν, άσφαλῶς τὸ Σύμπαν θά μᾶς φαινόταν άπέίρωσ διαφορετικό. Άν μπορούσαμε νά αντιληφθούμε τὴν κίνηση και τὴ μεταβολή, πού γίνεται διαρκῶς μέσα στὴν ὕλη τῶν λεγομένων ακινήτων σωμάτων, θά έννοούσαμε άμέσως γιατί ὁ Άποκρυφισμός διδάσκει ὅτι δέν ὑπάρχει νεκρὴ ὕλη, αλλά μιά άπέραντη ζωή, διαρκῶς σὲ κίνηση, σὲ εξέλιξη, σὲ ροή. Ὅτι ἐξελίσσεται ἀπὸ τὸ ὁμογενές στὸ ἕτερογενές, ἀπὸ τὸ ἀπλὸ στὸ σύνθετο, ἀπὸ τὸ χάος στὸν κόσμος, ἀπὸ τὸ ὀρυκτὸ και φυτικὸ βασίλειο στὸ ζωικὸ και στὸ ανθρώπινο, ἀπὸ τὸ ανεξέλικτο, τὸ κατώτερο, τὸ παχυλώτερο, στὸ λεπτότερο, ὕψηλότερο και ἐξελιγμένο, πάντοτε μὲ ρυθμὸ, μὲ ἀριθμὸ, μὲ γεωμετρία.

Άν μπορούσαμε νά συλλάβωμε τοὺς παλμούς τῶν σκέψεων πού κάνουν οἱ ἄλλοι, δέν θά ὑπῆρχε γιὰ μᾶς μυστικὴ σκέψη και «θά ἐδιαβάζαμε τὶς σκέψεις τῶν ανθρώπων». Άν μπορούσαμε νά μεταφέρωμε τὴ συνείδησή μας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, δέν θά ὑπῆρχαν γιὰ μᾶς ἔμπόδια ἀποστάσεως, και ἂν μπορούσαμε νά μεταφέρωμε τὴ συνείδησή μας στὰ διάφορα σημεῖα τῆς διαδρομῆς τοῦ χρόνου, δέν θά ὑπῆρχε γιὰ μᾶς παρελθὸν και μέλλον, αλλά ἓνα αἰώνιο παρόν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο πού ἔχουν κατορθώσει μερικοί ἀνθρώποι, εἴτε περισσότερο ἐξελιγμένοι, περισσότερο προχωρημένοι στήν ἀτελεύτητη κλίμακα τῆς ἐξελίξεως, εἴτε πού κατέχουν περισσότερα μυστικά τῶν νόμων τῆς Φύσεως, ἔχομε ὅλοι τή δυνατότητα, μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί μέ τήν ἀπόκτηση τῆς σχετικῆς πείρας, τελειοποιούμενοι ἠθικά καί πνευματικά, νά τὸ κατορθώσωμε ἐπίσης.

Διότι ἀναντίρρητα ὑπάρχουν οἱ διορατικοί, ὑπάρχουν οἱ διαισθητικοί, ὑπάρχουν ἐκεῖνοι πού μποροῦν νά συλλαμβάνουν τίς σκέψεις τῶν ἄλλων, ὑπάρχουν οἱ δραματισταί, ὑπάρχουν οἱ μάντιες. Δέν θά ἦταν δύσκολο νά ἀναφέρῃ κανεὶς καί ἱστορικά παραδείγματα. Εἶναι γνωστές οἱ ἐκπληκτικὲς ἰκανότητες τοῦ Ἀπολλωνίου Τυανέως⁴³, ὁ ὁποῖος —ἐκτός ἄλλων θαυμασῶν— εἶδε ἀπὸ τὴν Ἐφεσο τὴν δολοφονία τοῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ, πού ἔγινε τὴν ἴδια ὥρα στὴ Ρώμη. Ἐπίσης ὁ Σβέντενμποργκ⁴³ εἶδε ἀπὸ τὸ Γκόντεμπουργκ τὴν πυρκαγιά τῆς Στοκχόλμης. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ Σβέντενμποργκ διτύπωσε ὁλόκληρο σύστημα ἐρμηνείας τῆς λειτουργίας τοῦ κόσμου, στὸ ὁποῖο πολλὲς ἀντιλήψεις του γιὰ τ' ἀστέρια, τὰ νεφελώματα, τὸν μαγνητισμό, τὴ φυσιολογία τοῦ ἐγκεφάλου, συμπίπτουν μέ ὅσα διεπίστωσε ἡ μεταγενέστερη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα.

Ἐπίσης, εἶναι γνωστές οἱ ἀπόκρυφες γνώσεις καί δυνάμεις τοῦ μεγάλου Ἀποκρυφιστοῦ καί Μύστου Καλλιόστρο⁴⁴, πού συκοφαντήθηκε σὰν ἀγύρτης, καθὼς καί τῆς ἰδρύτριας τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας Ἐλενας Π. Μπλαβάτσκυ, πού ἔκανε πραγματικά θαύματα, δηλαδὴ θαύματα γιὰ τὴν ἀντίληψη τῶν ἀμαθῶν, διότι τίποτα δὲν γίνεται ἀντίθετα πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους.

Ὡστε ὑπάρχει ἀόρατος καί ἀγνωστος ἀκόμη σ' ἐμᾶς

κόσμος καὶ ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ τὸν ἀντιληφθοῦμε κάποτε, ὅταν γνωρίσωμε τοὺς κρυμμένους σήμερα γιὰ μᾶς νόμους τῆς Φύσεως.

Καὶ μᾶς εἶναι χρήσιμος ὁ Ἀποκρυφισμός; Ποιὸς μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ τῇ χρησιμότητά του; Εἶναι σὰν νὰ ρωτᾶμε τὸν τυφλὸ ἂν ἔχη ἀνάγκη νὰ βλέπη, τὸν κουφὸ ἂν ἔχη ἀνάγκη ν' ἀκούη.

Στὸ σημερινὸ σημεῖο τῆς συνηθισμένης ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Φύσεως μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστο. Ἡ συνολικὴ ὄψη τῶν πραγμάτων εἶναι σκεπασμένη μὲ πολλὰ πέπλα, ποὺ δὲν ἀφήνουν νὰ φαίνεται παρὰ ἓνα μικρὸ τμῆμα ἀπὸ αὐτήν. Ὁ σημερινὸς συνηθισμένος ἄνθρωπος δημιουργεῖ τῇ φιλοσοφίᾳ του ἐπάνω στὰ δεδομένα ποὺ ἔχει, τὰ ὁποῖα ὁμως εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Ἡ δράση του ρυθμίζεται ἀπὸ τοὺς λίγους νόμους τῆς Φύσεως, τοὺς ὁποῖους μέχρι σήμερα ἔχει ἀνακαλύψει καὶ ποὺ συνήθως ἀτελῶς τοὺς γνωρίζει. Συνεπῶς ἡ ζωὴ του καὶ ἡ φιλοσοφία του ἀναγκαστικὰ εἶναι περιορισμένες.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπον ὁμως, ὁ ὁποῖος συνειδητὰ ἐξελίσσεται, ὁ κόσμος διαρκῶς πλαταίνει, διότι ὁ περισσότερο ἐξελιγμένος ἄνθρωπος εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιλαμβάνεται μεγαλύτερο μέρος ἀπ' αὐτόν. Δημιουργεῖ τῇ φιλοσοφίᾳ του καὶ ρυθμίζει τῇ ζωῇ του μὲ βάση ἓναν πληρέστερο κώδικα τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Πολλὰ μυστήρια ξεκαθαρίζουν γι' αὐτόν, διότι ὤφειλαν τὴν ὑπαρξή τους σὲ μιὰ περιορισμένη ἀντίληψη σχετικὰ μὲ τὸν κόσμον. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐξελίσσεται συνειδητὰ ζῆ μιὰ πληρέστερη ζωὴ, πιὸ ἀληθινή, πιὸ ζωντανή, πιὸ εὐχάριστη, διότι

ἔχει ἓναν πλατύτερον ὀρίζοντα σκέψεως, διότι περισσότερες ὄψεις καὶ συνεπῶς περισσότερες ωραιότητες τῆς ζωῆς πέφτουν στὴν ἀντίληψή του. Ζῆ ἀπλούστερα, ρυθμικώτερα, ωραιότερα, διότι συντονίζεται περισσότερο μὲ τὴ Μητέρα-Φύση. Καὶ ἀνακαλύπτει περισσότερο Θεό, διότι τὸν βρίσκει μέσα στὸν ἑαυτό του καὶ μέσα σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπίσης.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Πνευματισμός ἢ Μεταψυχική. Ἡ θεωρία ποῦ διδάσκει ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον, ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ σὰν πνεῦμα καὶ μπορεῖ νὰ ἔρχεται σὲ ἐπικοινωνία με τοὺς ζωντανούς, συνεχίζοντας τὴν ἐξέλιξή του, με ἀναρίθμητες ἐνσαρκώσεις στὸν ὕλικό κόσμο, μέχρις ὅτου καθαρισθῇ ἀπὸ τὸν ἐμποτισμὸ τῆς ὕλης καὶ καταστῇ πνεῦμα ἐλεύθερο καὶ φωτεινό. Πνευματισμὸς ἐπίσης ὀνομάζεται ἡ πειραματικὴ προσπάθεια τῶν ζωντανῶν, γιὰ μιὰ τέτοια ἐπικοινωνία με πνεύματα νεκρῶν, με διάφορα μέσα, ὅπως τραπεζάκι, ἄβρακας, κύτόμακτῃ γραφή, μέντιουμ, κ.λ.π.

2. Ψυχικὲς Ἔρευνες. Οἱ ἐπιστημονικὲς προσπάθειες γιὰ σπουδὴ τῶν ἀνεξηγήτων γιὰ τίς αἰσθήσεις καὶ τὴ λογικὴ περιέργων φαινομένων (ὅπως εἶναι οἱ προαισθήσεις, τηλεπάθειες, ὑλοποιήσεις, τηλεκινήσεις, κ.λ.π.), τὰ ὁποῖα— σύμφωνα με τίς ἀπόψεις τῶν ὀπαδῶν τῆς Ψυχοφυσιολογίας—δὲν ὑφείλονται σὲ πνεύματα νεκρῶν, ἀλλὰ στὴν ἰδιάζουσα φυσιολογία εὐαισθητῶν ἀτόμων, ποῦ ὀνομάζονται «μέντιουμ» καὶ προκαλοῦν με τὴν παρουσία τους τὰ ἀνεξήγητα φαινόμενα.

3. Πνεύματα τῆς Φύσεως. (Esprits de la Nature). Ἄορατες γιὰ τοὺς φυσιολογικοὺς ἀνθρώπους ὀντότητες, ποῦ ἔχουν σῶμα ἀπὸ ἀστρική ἢ αἰθερική ὕλη, ὀρατὲς μόνον στὰ εὐπαθῆ ἄτομα, τὰ ὀνομαζόμενα μέντιουμ. Διακρίνονται σὲ

πνεύματα τῆς γῆς (gnomes), τοῦ ὕδατος (νηρηίδες), τοῦ ἀέρος (σουλφίδες), τοῦ πυρός (σαλαμάνδρες). Μποροῦν νὰ ἔλθουν σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶναι εὐαίσθητοι, στοὺς ὁποίους ἐμφανίζονται σὰν νεράιδες ἢ ἀερικά, ἢ σὲ πνευματιστικὲς συνεδριάσεις, ὅπου παρουσιάζονται σὰν δῆθεν πνεύματα διασήμων ἀνδρῶν.

4. Papus. (Dr G. Encausse. 1865—1921). Γάλλος ἰατρός, περίφημος ἀποκρυφιστὴς καὶ συγγραφεὺς, γνωστός μὲ τὸ ψευδώνυμο Papus. Ἀσχολήθηκε μὲ ἔλους σχεδὸν τοὺς κλάδους τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἐνδιαφερόμενος ἰδιαίτερα γιὰ τὸν Μαρτινισμό, στὸν ὁποῖον ἔδωσε νέα ζωή. Ἐγραψε πολλὰ σημαντικὰ ἀποκρυφιστικὰ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ «Ἀπόκρυφος Ἐπιστήμη καὶ Ψυχισμός» μεταφράστηκε καὶ στὰ ἑλληνικά.

5. Βέβηλος. Ὁ μὴ μεμνημένος, ὁ στερημένος τοῦ πνευματικοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον λαμβάνει—πρέπει νὰ λαμβάνη—ὁ μούμενος στὰ Μυστήρια καὶ στὴ μυστηριακῆ-ἐσωτερικῆ φιλοσοφία.

6. Θετικὴ φιλοσοφία. Ἡ φιλοσοφία ποὺ ἐξετάζει τὸ ἀπὸ καὶ θετικό, μὲ ἀναγνωρισμένον ὄργανον γνώσεως τὴν ἐμπειρίαν, δηλ. τὸ ἀντιληπτό μὲ τίς αἰσθήσεις, σὲ συνδυασμὸ βέβαια καὶ μὲ τὴ νόηση. Θετικοὶ φιλόσοφοι εἶναι ὁ Χιούμ, Κόντ, Σπένσερ, Πουανκαρέ, κ.λ.π.

7. Μεταφυσικὴ. Ἡ φιλοσοφία τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτίων, ποὺ ὀνομάστηκε συμπτωματικὰ «μεταφυσικὴ», ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Ρόδιος, κατατάσσοντας τὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλη, ποὺ ἀναφέρονται στὴν «πρώτη φιλοσοφία», τὰ τοποθέτησε μετὰ τὰ «φυσικά». Ἡ μεταφυσικὴ

ἐξετάζει τὰ θέματα πού βρίσκονται πέραν ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐμπειρίας, δηλ. τὸ πρόβλημα τὸ ὀντολογικὸ καὶ κοσμολογικὸ (φύση τῶν ὄντων καὶ σύσταση τοῦ κόσμου. Συστήματα: Ὑλισμός, Ἰδεοκρατία, Διαρχία, Ἐνισμός), τὸ πρόβλημα τὸ θεολογικὸ (ὑπαρξὴ καὶ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Συστήματα: Θεϊσμός, Δεϊσμός, Πανθεϊσμός, Πανενθεϊσμός, Ἄθετα), τὸ πρόβλημα τὸ ψυχολογικὸ (οὐσία, ιδιότητες καὶ λειτουργία τῆς ψυχῆς). Ἡ θετικὴ φιλοσοφία καὶ ὁ ἀγνωστικισμὸς ἀπορρίπτουν τὴ μεταφυσική.

8. Μαύρη Μαγεία. Ἡ τεχνικὴ διὰ τῆς ὁποίας — μὲ τὴ βοήθεια τελετουργικῶν πράξεων — μπαίνουν σὲ ἐνέργεια ἀπόκρυφες δυνάμεις τῆς Φύσεως, μὲ σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ συμφερόντων ἐκείνου πού ἐξασκεῖ τὴ μαγεία, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνδιαφέρεται ἀν προκαλῆται βλάβη σὲ ἄλλους καὶ πού πολλὰς φορὰς ἀποβλέπει ἀκριβῶς σὲ βλάβη τῶν ἄλλων. Ὑπάρχει καὶ Λευκὴ Μαγεία, τῆς ὁποίας ὑψίστη μορφή εἶναι ἡ Θεοουργία, πού ἀποβλέπει στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ συνόλου, χωρὶς ἀτομικοὺς σκοποὺς. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ἡ τελετουργία προκαλεῖ ἀγαθοποιὰς ἐπιδράσεις. Πολλοὶ συγχέουν τὰ δυὸ αὐτὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα εἶδη Μαγείας.

9. Διόραση. (Clairvoyance). Ἡ ιδιότης νὰ βλέπῃ κανεὶς, χωρὶς τὴ μεσολάβησιν τῆς φυσικῆς ὁράσεως ἀντικείμενα ἢ γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι φυσιολογικῶς ὁρατά, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς λεπτότητός των (αιθερικά, ἀστρικά), εἴτε ἐξ αἰτίας τοπικῆς ἀποστάσεως ἢ καὶ χρονικῆς (παρελθόντος ἢ μέλλοντος).

10. Διακοή. (Clairaudiance). Ἡ ιδιότης νὰ ἀκούῃ κανεὶς, χωρὶς τὴ μεσολάβησιν τῆς φυσικῆς ἀκοῆς, ἤχους

πού δὲν εἶναι φυσιολογικῶς ἀκουστοί, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς λεπτότητός των, εἴτε ἐξ αἰτίας ἀποστάσεως. Ἐπιτυγχάνεται — καθὼς καὶ ἡ διόραση — μὲ τὴν ἀφύπνιση καὶ τὴν ἀνάπτυξη δυνάμεων, πού βρίσκονται μέσῃ στὸν ἄνθρωπο σὲ λανθάνουσα κατάστασι, μὲ τίς ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται — ἀσυναίσθητα ἢ συνειδητὰ — ὄργανα λεπτότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ φυσικοῦ σώματος.

11. Μύστης. α) Ὁ μεμυημένος στὰ Μυστήρια καὶ στὴ μυστηριακῆ φιλοσοφία. β) Ἐκεῖνος πού κατέχει τὴ γνώση τῆς μυστηριακῆς Σοφίας. γ) Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποίησε τὸν Μυστικισμό. Ὁ Ἐδ. Συρὲ στὸ ὄραιότατο βιβλίον του «Μεγάλοι Μύσται» περιγράφει — μὲ τὴν ποιητικὴ του φαντασία — τοὺς βίους τοῦ Ραμᾶ, Κρισνᾶ, Ἐρμῆ τοῦ Τρισμέγιστου, Μωϋσῆ, Ὀρφέα, Πυθαγόρα, Πλάτωνα, Ἰησοῦ. Μυστικιστὴς εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπιδιώκει νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν Μυστικισμό.

12. Ἀστρολογία. Ἡ ἀπόκρυφη ἐπιστήμη, ἡ ὁποία μελετᾷ τὴ θέση πού ἔχουν στὸν ὀρίζοντα τὰ οὐράνια σώματα — καὶ μάλιστα ὁ ἥλιος, ἡ Σελήνη καὶ οἱ πλανῆτες — κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδραση πού ἀσκεῖ αὐτὴ ἡ θέση ἐπάνω στὴ διαμόρφωση τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῶν πεπρωμένων του. Ἡ Ἀστρολογία ἐπαίξε ἄλλοτε μεγάλο ρόλο στὶς ἀποφάσεις τῶν ἀνθρώπων.

13. Ἀριθμοσοφία. Ἡ ἀπόκρυφη ἐπιστήμη τῶν ἀριθμῶν, πού μελετᾷ τὴ βαθύτερη ἐσωτερικὴ σημασία καὶ ἐπίδρασή τους. Σύμφωνα μὲ τίς διδασκαλίας τῶν Πυθαγορείων οἱ ἀριθμοὶ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο κάθε γνώσεως γιὰ τὴ γένεση καὶ ἀνάπτυξη τῶν ὄντων, καθὼς καὶ τὸ κλειδί γιὰ

τὴν κατανόησιν τοῦ Σύμπαντος, τὸ ὅποιον «ἐγένετο κατ' ἀριθμὸν» καὶ ἔχει «ἰσὸς τῶν ἀριθμῶν».

14. Ἑρμητισμός. Οἱ ἀπόκρυφες καὶ μυστικιστικῆς διδασκαλίαι, ποὺ στηρίζονται στὰ συγγράμματα, τὰ ὅποια ἀποδίδονται στὸν Ἑρμῆ τὸν Τρισμέγιστο. Ὁ Ἑρμητισμὸς ὀνομάζεται «Ἱερὴ καὶ Θεία Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη». Ἡ Ἑρμητικὴ φιλοσοφία διδάσκει τὸ ἐνιαῖο τῆς φύσεως τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴν ἐκπόρευση τοῦ παντὸς ἀπὸ μιᾶς ἐνιαΐας ἀρχῆς, στὴν ὁποία τελικῶς ὅλα θὰ ἐπανέλθουν. Ἀπὸ τὸν Ἑρμητισμὸ προῆλθε ἡ Ἀλχημεία καὶ ἔχουν κοινὲς ἀρχές.

15. Ἀλχημεία ἢ Ἀλχημία ἢ Ἀλχυμεία ἢ καὶ Ἀρχημία (ἀρχή-μία). Ἀπόκρυφη ἐπιστήμη ποὺ ἤκμασε κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννηση. Ἐδίδασκε τὸ ἐνιαῖο τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴ γένεση τοῦ παντὸς ἀπὸ μιᾶς πρωταρχικῆς ὕλης (prima materia). Προσπαθοῦσε νὰ ἀνεύρη τὴ «φιλοσοφικὴ λίθον», μὲ τὴν ὁποία τὰ ἀγενῆ μέταλλα μποροῦν νὰ μεταβληθοῦν σὲ εὐγενῆ καὶ ἐπομένως νὰ παραχθῇ ἐκ τοῦ μολύβου χρυσός (νὰ μεταβληθῇ ὁ ἀνεξέλικτος ἄνθρωπος σὲ ἐξελικμένον). Ἀπὸ τὴν Ἀλχημεία γεννήθηκε ἡ Χημεία, ἡ ὁποία ἐφόρευσε τὴ μητέρα της.

16. Καββάλα ἢ Καμπαλά. Ἡ ἐκ παραδόσεως Ἰουδαϊκὴ μυστηριώδης διδασκαλία μεταφυσικῆς καὶ ἀποκρυφισμοῦ, μὲ τὴν ὁποία ἐρμηνεύονται τὰ ἱερὰ κείμενα. Κατεγράφη κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἀφοῦ ὑπέστη τὴν ἐπίδραση τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ. Μὲ τὴν Καββάλα ἀσχολήθησαν σημαντικοὶ διανοηταί, ἔχει μόνον Ἰουδαῖοι, ποὺ ὀνομάζονται καββαλισταί. Τὸ σπουδαιότερο ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Καββάλα εἶναι τὸ Ζοχάρ.

17. Ροδοσταυρισμός. Ἀποκριφιστικὸ καὶ μυστικιστικὸ Τάγμα, ποῦ ἰδρύθηκε — κατὰ τὴν παράδοση — ἀπὸ τὸν Χριστιανὸ Ροζενκρόιτς, μεγάλο Μύστη καὶ κάτοχο τῆς «Βασιλικῆς Τέχνης». Οἱ Ροδόσταυροι ἐγνώριζαν πολλὰ μυστικά τῆς Φύσεως, τὴν Ἀλχημεία, τὸν Ἑρμητισμὸ, τὴν Καββάλα καὶ ἦσαν ἕλοι διακεκριμένοι ἄνδρες. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν Ροδοσταυρικῶν διδασκαλιῶν διαμορφώθηκε ἀργότερα ὁ ὁμώνυμος 18ος βιβλιὸς τοῦ φιλοσοφικοῦ Τεκτονισμοῦ τοῦ Σκωτικοῦ Δόγματος. Ὑπάρχουν καὶ σήμερα Ροδοσταυρικῆς Ἐταιρίας στὴν Ἀμερική, ποῦ ἰσχυρίζονται ὅτι κατέχουν τὶς ἀρχαῖες Ροδοσταυρικῆς διδασκαλίαι καὶ ὅτι ἀποτελοῦν συνέχεια τοῦ παλαιοῦ Τάγματος, ἰσχυρισμοὶ οἱ ὅποιοι σφοδρῶς ἀμφισβητοῦνται.

18. Τεκτονισμὸς ἢ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἢ Μασωνία. Φιλοσοφικὸ μυσταγωγικὸ σύστημα, ποῦ ἀποτελεῖ πάγκόσμιον Τάγμα — με ἀνεξάρτητα Ἐθνικὰ Τμήματα — καὶ ἔχει σκοπὸ τὴν ἀναζήτησιν τῆς Ἀληθείας, τὴν ἀσκήσιν τῆς Ἀρετῆς, τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ τὴν ὄλικὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Μελετᾷ τὶς λειτουργίας τῆς Φύσεως καὶ διδάσκει τὴν συμμόρφωσιν μετὰ τὸν φυσικὸν καὶ ἠθικὸν Νόμον. Διακηρύσσει τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως, τὴν ἀνοχὴν, τὴν ἰσότητά δικαιοματιῶν καὶ ὑποχρεώσεων, τὸν σεβασμὸν στὴν ἐργασίαν, τὴν παγκόσμιαν ἀδελφότητα καὶ τὴν ἀλληλεγγύην. Ὁ Τεκτονισμὸς δὲν ἔχει δόγμα, ἀλλ' ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξίν Θεοῦ καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Δέχεται στίς τάξεις του ἕλους τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς θρησκευτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς τοὺς ἀποχρώσεις, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἐλεύθεροι στὴ σκέψιν καὶ χρησταὶ ἐπὶ τῆς ἡθῆς. Συνεπῶς ἀποκλείει τοὺς φανατικοὺς καὶ δεισιδαίμονας, τοὺς ἀθέους καὶ ἰλιστὰς, τοὺς ἀνηθικοὺς, καθὼς καὶ τοὺς ἀέργους. Ὁ Τεκτονισμὸς ἔχει πολλοὺς βα-

θμούς, που απονέμονται με ειδική τελετουργική μύηση, κατὰ χρονικά διαστήματα, σὲ ὅσους κρίνονται κατάλληλοι γιὰ νὰ δεχθοῦν περισσότερο φῶς. Ἡ διδασκαλία γίνεται μὲ σύμβολα καὶ μὲ ἀλληγορίες. Ὁ Τεκτονισμὸς θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς διάδοχος τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων.

19. **Θεοσοφία.** Θεοσοφία εἶναι ἡ Θεία Σοφία, δηλ. ἡ σοφία τῶν θεῶν ἢ Θεῶν ὄντων, ἡ Γνώση πού κατέχουν τὰ Θεῖα ὄντα. Εἶναι τὸ σύνολο τῶν Θεῶν ἀληθειῶν τῆς Φύσεως, ἡ οὐσία τῶν Μυστηρίων τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ὁποία ἡ Μπλαβάτσκι ανέσυρε ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν Ναῶν καὶ ἀπὸ τὰ ἄδυτα τῶν Μυστηρίων καὶ τὴν προσέφερε σὲ ὀβ- κληρῆ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Θεοσοφία διδάσκει τὴ Θεία προέλευση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴ δυνατότητά του νὰ φθάσῃ στὴ Θεϊότητα. Εἶναι σχολεῖο μυστικισμοῦ, ἀλλὰ καὶ σχολεῖο ἀποκρυφισμοῦ. Κηρύσσει ὅτι ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἠθικοῦ ὄντος πρέπει νὰ συμβαδίζῃ παράλληλα μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ διανοη- τικοῦ ὄντος. Ἐξηγεῖ τοὺς βιονομικοὺς κανόνες, πού ἀνα- φέρονται στὴν κάθαρση σώματος καὶ ψυχῆς, τοὺς ὁποίους εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκολουθῇ ἐκεῖνος πού θέλει νὰ μυηθῇ στὴ Θεία Σοφία. Ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι θρησκεία, ἀλλὰ ἐκλε- κτικὴ σύνθεση ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ κάθε θρησκείας. Δὲν ἔχει τελετουργίες, διότι στέκεται ψη- λότερα ἀπὸ τίς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις τῆς λατρείας. Σέ- βεται κάθε τελετουργία, κάθε θρησκευτικὴ ἢ ἄλλη πίστη καὶ πεποίθηση ἢ γνώμη. Δὲν ἔχει δόγματα, διότι ἡ Ἀλήθεια βρίσκεται πιο πάνω ἀπὸ τὰ δόγματα. Ἀντιτίθεται σὲ κάθε μισαλλοδοξία καὶ φανατισμό, σὲ κάθε ἐγωϊστικὴ ἐκδήλωση. Θεωρεῖ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψεως σὰν τὸ μεγαλύτερο προ- νόμιο τοῦ ἀνθρώπου. Διδάσκει τὴν Ἀγάπην καὶ τὴν παγκό- σμικ ἀδελφοσύνη, τὴν πρόθυμην προσφορὰ ὑπηρεσιῶν καὶ τὴ θυσία γιὰ τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἡ συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπη ἐ-

ρευνα για τὴν κατανόηση τοῦ συνόλου τῆς Θείας Σοφίας, ἔρευνα ποὺ ἐπεκτείνεται σὲ ἅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ ἐκδηλώσεως τοῦ πνεύματος (Φιλοσοφία, Θρησκεία, Ἐπιστήμη, Τέχνη). Εἶναι ἡ προσπάθεια ἐφαρμογῆς στὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν διδασμάτων ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἔρευνα. Ἡ ὑπαρξὴ τῆς μοναδικῆς ἐνιαίας Ζωῆς καὶ ἡ παγκόσμια ἀδελφότης ἀποτελοῦν τὶς θεμελιώδεις ἀλήθειες τῆς Θεοσοφίας. Ἄλλες θεμελιώδεις διδασκαλίαι τῆς εἶναι ἡ Ἀλληλεγγύη, ἡ Ἐξέλιξη, ἡ Μετενσάρκωση καὶ ὁ Νόμος τῆς ἀνταποδόσεως (Κάρμα). Σ' αὐτοὺς τοὺς Νόμους ὑποτάσσονται ἅλα τὰ ὄντα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ κύκλου τῆς Ἐκδηλώσεως. Κάθε ὄν εἶναι τμῆμα τῆς ἐνιαίας παγκόσμιαις Ζωῆς, εἶναι σπινθήρας ποὺ ἐξεπήδησε ἀπὸ τὴν Αἰώνια Φλόγα. Στὸν κόσμον τῆς Ἐκδηλώσεως ἐμφανίζεται σὰν μιὰ ἰδιαίτερη μονάδα, περιβεβλημένη πυκνὰ ὕλικά σώματα, ποὺ δεσμεύουν τὴν ψυχὴ στὸν κόσμον τῆς ὕλης. Ἐξέλιξη εἶναι ἡ βαθμιαία ἀπελευθέρωση τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ὕλης. Σκοπὸς τῆς Θεοσοφίας εἶναι νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀφυπνίσουν τὶς ἐσωτερικὲς δυνάμεις τους καὶ νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν Ἀγάπη πρὸς ἅλα τὰ ὄντα.

20. **Μαρτινισμός.** Μυσταγωγικὸ σύστημα Ἀποκρυφισμοῦ, Ἑρμητισμοῦ καὶ Μυστικισμοῦ. Ἰδρύθηκε τὸ 1780 ἀπὸ τὸν Claude de Saint Martin καὶ ἀναδιοργανώθηκε ἀπὸ τὸν Papus. Κατὰ τὶς διδασκαλίαι τοῦ Μαρτινισμοῦ, οἱ ὕλικές αἰσθήσεις ἀποδεικνύονται ἀνεπαρκεῖς γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀληθινῆς Γνώσεως, ποὺ ἀποκτᾶται μόνον μὲ ἐσωτερικὴ ἐνατένιση καὶ μὲ ἔξαρση, μὲ μυστικὴ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.

21. **Μεσμερισμὸς ἢ Μαγνητισμὸς.** Θεραπευτικὴ μέθοδος, ποὺ χρησιμοποιοῦ τὸν ζωϊκὸ μαγνητισμὸ τοῦ ἀν-

θρώπου (εἶδος θεραπευτικοῦ ὑπνωτισμοῦ). Ἀνακαλύφθηκε καὶ χρησιμοποιοῦντο ἀπὸ τὸν Βιεννέζο ἰατρὸ καὶ φυσιολόγο Μέσμερ (1734—1815).

22. Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη. (Christian Science).

Προτεσταντικὴ αἵρεσις, ποὺ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὴ Μαίρη Μπαϊ-κερ Ἐντυ (1821—1910) καὶ ἔχει μεγάλη διάδοσις, κυρίως στὴν Ἀμερική. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίαι τῆς, μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὁ πνευματικὸς κόσμος ἔχουν πραγματικὴ ὑπόστασις. Ὅλα τὰ ὕλικά πράγματα, τὰ ἀνθρώπινα σώματα, τὸ κακόν, ἡ ἀσθένεια, ὁ θάνατος, δὲν ὑπάρχουν, παρὰ στὴν ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου. Συνεπῶς, ἕλες οἱ ἀσθένειαι τοῦ σώματος θεραπεύονται μὲ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ πνεύματος καὶ μὲ τὴν προσευχὴ, χωρὶς νὰ ὑπάρχη λόγος ἐγχειρίσεων ἢ ἄλλων ἰατρικῶν περιθάλψεων. Ὑπάρχουν σήμερα πολυάριθμοι καινότητες, ποὺ ἀσκοῦν λατρεία τοῦ Θεοῦ μὲ ψαλμοὺς καὶ παράλληλη ἀνάγνωσις περικοπῶν τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐντυ «Ἐπιστήμη καὶ Ἰγεία».

23. Ψυχανάλυσις. Ἡ περίφημη μέθοδος, ποὺ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸν Φρόϋδ, γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ τὴ θεραπεία τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν, μὲ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν βαθυτέρων αἰτίων, ποὺ τὶς ἐπροκάλεσαν. Κατὰ τὸν Φρόϋδ ἕλες οἱ ψυχικὲς ἀσθένειαι ὀφείλονται σὲ ψυχικὰ τραύματα, ποὺ ἐπροξένησαν οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ σεξουαλικοῦ ἔνστικτου, τὶς ὁποῖαι ἀπώθησαν στὸ ὑποσυνειδήτο, κατὰ τὴν παιδικὴ ἡλικίαν, ὁ φόβος, ἡ ντροπὴ, ἡ ἀγωγή καὶ τὰ κοινωνικὰ ἤθη. Τὰ ἀπωθημένο σεξουαλικὸ ἔνστικτον προβάλλεται εἴτε σὰν ὄνειρον, εἴτε σὰν ψυχονεύρωσιν.

24. Ὑπνωτισμὸς. Ἡ κατάστασις τεχνικῆς ὑπνώσε-

ως, στὴν ὁποία πέφτουν εὐαίσθητα ἄτομα, ὀνομαζόμενα μέντιουμ, κατὰ τὴν ὁποία σταματᾷ κάθε συνειδητὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον. Στὸ διάστημα τῆς ὑπνώσεως τὸ ὑπνωτισμένο ἄτομο βρίσκεται σὲ ἐπαφὴ μόνον μὲ τὸν ὑπνωτιστὴ του, στὸν ὁποῖον ὑπακούει τυφλά. Αὐτὸς τοῦ ὑποβάλλει νὰ ἐνεργῇ, νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ θυμᾶται ἢ νὰ μὴ θυμᾶται ὅσα συμβαίνουν, σύμφωνα μὲ τὴ θέλησή του (μορφὴ μαύρης μαγείας).

25. **Ὑπνοβασία** ἢ **Νυκτοβασία**. Ἡ περιέργη ἰδιότης μερικῶν ἀτόμων νὰ σηκώνονται ἀπὸ τὸ κρεβάτι σὲ βαθύτατο ὕπνο καὶ νὰ περιπατοῦν σὲ μακρινὰ ἀποστάσεις, πολλὰς φορές ἐπάνω σὲ στέγες σπιτιῶν ἢ σὲ ἄκρες κρημνῶν, χωρὶς νὰ πέφτουν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν συναίσθηση τῶν πράξεών τους καὶ χωρὶς νὰ διατηροῦν καμμιὰ ἀνάμνηση ὅταν ξυπνήσουν. Στὴν κατάστασι τῆς ὑπνοβασίας μποροῦν νὰ κάνουν διάφορες ἐργασίας καὶ νὰ διηγοῦνται ὀλόκληρες ἀλλόκοτες ἱστορίες.

26. **Ὁραματισμός**. Τὸ νὰ βλέπη κανεὶς σὲ ἐκστασι πράγματα ἀνύπαρκτα γιὰ τὴν βρασι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τὰ ὁποῖα συμβαίνουν σὲ μακρινὰ ἀποστάσεις ἢ τὰ ὁποῖα συνέβησαν στὸ παρελθὸν ἢ πρόκειται νὰ συμβοῦν στὸ μέλλον. Ἀναφέρονται πολλὰς περιπτώσεις ὀραματισμῶν, ἱστορικὰ βεβαιωμένες.

27. **Τηλεπάθεια**. Τὸ νὰ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ἓνα γεγονός ἢ μιὰ κατάστασι, ποὺ συμβαίνει σὲ μακρινὴ ἀπόστασι, καθὼς καὶ ἡ μεταβίβασι σκέψεων καὶ αἰσθημάτων ἀπὸ ἄτομο σὲ ἄτομο.

28. **Ραδιαίσθησι** ἢ **Ραβδοσκοπεία**. Ἡ μαντεία, μὲ

τῆ βοήθεια διχαλιωτῆς ράβδου ἢ ἐκκρεμοῦς, γιὰ τὴν ἀνεύρεση κρυμμένων ἀντικειμένων καὶ κυρίως ὑπογείων ὑδάτων. Τὸ φαινόμενο ἦταν γνωστὸ καὶ στὴν ἀρχαιότητα. Ὁφείλεται στὸν ἐρεθισμὸ τοῦ εὐαίσθητου νευρικοῦ συστήματος τοῦ ραβδοσκοποῦ ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία τῆς ὕλης ἢ τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων τῶν κρυμμένων ἀντικειμένων ἢ σὲ ἓνα εἶδος διοράσεως.

29. Γραφολογία. Ἡ ἐπιστῆμη ποὺ μελετᾷ τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς γραφῆς του (ποὺ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται γραφικὸς χαρακτήρ). Φαίνεται ὅτι τὸ περιεχόμενο τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως ὑλοποιεῖται μὲ τὸν τρόπο τῆς γραφῆς, ὥστε νὰ ἐκδηλώνεται στὸ γραπτὸ κείμενο.

30. Χειρομαντεία. Μὲ τὴ μελέτη τῆς μορφῆς ποὺ ἔχουν τὰ χέρια καὶ ἰδίως τῶν γραμμῶν τῆς παλάμηςμαντεύεται ὁ χαρακτήρας καὶ οἱ νοητικὲς καὶ συναισθηματικὲς τάσεις τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὰ μεγάλα γεγονότα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἡ χειρομαντεία γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀστρολογία, διότι ἀναζητήθηκαν στὸ ἀνθρώπινο σῶμα σημεῖα, ποὺ νὰ δείχνουν τὴν ἐπίδραση ἐπάνω σ' αὐτὸ τῶν οὐρανίων σωμάτων.

31. Φυσιγνωμική. Ἡ ἐπιστῆμη ποὺ ἐρευνᾷ τὴ σχέση τοῦ χαρακτήρα καὶ τῶν νοητικῶν καὶ συναισθηματικῶν τάσεων τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση καὶ κυρίως πρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του (τῆ φυσιγνωμία).

32. Μαντική. Ἡ ἰκανότης νὰ γνωρίσῃ κανεὶς ἄγνωστα σ' αὐτὸν γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ παρόντος,

ἀκόμη ὅμως καὶ πράγματα τοῦ μέλλοντος, εἴτε εὐρισκόμενος ἀσυναίσθητα σὲ ἔκσταση, εἴτε συνειδητά, μὲ τὴ βοήθεια διαφόρων ἐξωτερικῶν μέσων ἢ μὲ τὴ γνώση ἀποκρῦφων νόμων τῆς Φύσεως. Ἡ μαντεία μελλοντικοῦ πράγματος εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ περίεργα καὶ δυσκολοεξήγητα φαινόμενα.

33. **Ἄλλαν Καρντέκ.** (Allan Kardek). Ψευδώνυμο τοῦ L. Rivail (1804—1869). Γάλλος παιδαγωγὸς (μαθητὴς τοῦ Πεσταλότση), ὁ ὁποῖος ἐσπούδασεν ἐπίσης τὴν ἱατρικὴ καὶ φυσικὰς ἐπιστῆμας. Ἐμελέτησεν ἐπισταμένως καὶ μεθοδικῶς τὰ πνευματιστικὰ φαινόμενα (τραπεζάκια, αὐτόματη γραφὴ, τηλεκινήσεις, τηλεπάθειες, κ.λ.π.) καὶ κατέληξε σὸ συμπέρασμα ὅτι ὀφείλονται στὴν ἐπέμβαση πνευμάτων πεθαμένων ἀτόμων. Θεωρεῖται πατὴρ τοῦ Πνευματισμοῦ. Ἐγραψε πολλὰ πνευματιστικὰ βιβλία, μὲ ἠθικὸ περιεχόμενον, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ περίφημο «Βιβλίον τῶν πνευμάτων» καὶ ἱδρυσεν τὴν «Πνευματιστικὴ Ἐπιθεώρηση» καὶ τὴν Πνευματιστικὴ Ἑταιρίαν τῶν Παρισίων.

34. **Ἴ. Σαρκό.** (Chareot, 1825—1893). Γάλλος ἱατρός, καθηγητὴς τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας καὶ τῆς κλινικῆς τῶν νευρικῶν νοσημάτων, διάσημος γιὰ τὶς ἐργασίας του ἐπάνω στὴν ὑστερία καὶ στὸν ὑπνωτισμό. Θεωρεῖται μίαν ἀπὸ τὶς αὐθεντίας τοῦ Πνευματισμοῦ.

35. **Γουλ. Κρούξ.** (Crookes, 1832—1919). Περὶφημος Ἀγγλὸς ἐπιστήμων, φυσιοδίφης καὶ χημικός, ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψε τὸ στοιχεῖον θάλλιον, ἐμελέτησε τὰ φαινόμενα τῶν ἠλεκτρικῶν κενώσεων (σωλήνες Κρούξ) καὶ τὶς ιδιότητες τοῦ ραδίου, ἐφευρέτης τοῦ ραδιομέτρου καὶ τοῦ σπινθηροσκοπίου. Ἦταν πρόεδρος πολλῶν ἐπιστημονικῶν Ἑταιριῶν καὶ ὁπαδὸς τοῦ Πνευματισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμελε-

τοῦσε παράλληλα με τὴν Ἐπιστήμη, συγγραφεὺς πνευματικιστικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἔργων.

36. Κάμιλλος Φλαμμαριών. (Flammarion. 1845—1925). Γάλλος ἀστρονόμος, φιλόσοφος καὶ συγγραφεὺς, ἐκλαϊκευτὴς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν θαυμασιῶν τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ ἀσχολήθηκε ἐπίσης με τὶς Ψυχικὲς ἔρευνες καὶ τὸν Πνευματισμό.

37. Θεοσοφικὴ Ἐταιρία. Διεθνῆς ὀργάνωση γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ἰδέας τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων. Ἰδρύθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη τὸ 1875 ἀπὸ τὴ Ρωσίδα Helena P. Blavatsky καὶ τὸν Ἀμερικανὸ συνταγματάρχη Henry S. Olcott. Ἀργότερα μετέφερε τὸ κέντρο τῆς στὸ Adyar τῆς Ἰνδίας καὶ ἀπλώθηκε σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Πρῶτος τῆς Πρόεδρος ἦταν ὁ H. Olcott (1875-1907). Τὸν διαδέχθηκαν ἡ A. Besant (1907-1933), ὁ G. Arundale (1934-1945), ὁ C. Jinarajadasa (1946-1953), ὁ N. Sri Ram (1953). Σκοποὶ τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας εἶναι: 1. Σχηματισμὸς ἐνὸς πυρήνος τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος, χωρὶς διάκριση φυλῆς, πίστεως, τάξεως, φύλου ἢ χρώματος. 2. Ἐνθάρρυναι τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν θρησκειῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. 3. Μελέτη τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς Φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπιδοκιμασία τοῦ πρώτου σκοποῦ εἶναι ὁ μόνος ὁρος εἰσοδχῆς Μέλους στὴν Ἐταιρία, ἡ ὁποία ἔχει ἔμβλημα τῆς τῆ φράση «Οὐδεμία Θρησκεία ἀνώτερη ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια». Κάθε Μέλος εἶναι ἐλεύθερο νὰ ἔχη τὶς ἀτομικὲς του ἰδέες καὶ γνώμες, χωρὶς καμμιά δέσμευση, ὀφείλει ὅμως νὰ σέβεται τὶς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων. Τὸ Ἑλληνικὸ Τμῆμα τῆς Ἐταιρίας λειτουργεῖ συνεχῶς ἀπὸ τὸ 1923.

38. Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι. (H. P. Blavatsky. 1831—1891). Ίδρυτρια τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας (1875). Μεγάλη ἀποκρυφίστρια καὶ συγγραφεύς, ἡ ὁποία εἶχε ἀπὸ παιδικῆ ἡλικία ἐπικοινωνία μὲ πνεύματα καὶ παρέμεινε ἀργότερα ἐπὶ μακρὰ ἔτη στὰ Ἱμαλάια, ὅπου ἐμνήθη σὲ μυστικὰς διδασκαλίαι ἀπὸ Βραχμάνους καὶ Βουδδιστάς Μύστας. Κατεῖχε ἀνεξήγητες καταπληκτικὰς δυνάμεις καὶ προκαλοῦσε θαυμαστὰ φαινόμενα. Συνέγραψε πολλὰ δυσνόητα, ἀλλὰ καταπληκτικῆς σοφίας βιβλία, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ τρίτομον «Ἴσις ἀποκαλυπτομένη», ἡ «Φωνὴ τῆς Σιγῆς», ἡ περίφημη πεντάτομη «Μυστικὴ Διδασκαλία» καὶ τὸ ἄριστα μεταφρασμένο στὰ ἑλληνικὰ «Τὸ Κλεῖδι τῆς Θεοσοφίας.»

39. Βάν ντέρ Λέου. (J. J. Van der Leeuw. 1892—1934). Ὁλλανδὸς θεόσοφος καὶ συγγραφεύς. Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὁλλανδικοῦ Τμήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, μαθητῆς τοῦ μεγάλου ἀποκρυφιστοῦ C. W. Leadbeater (1847—1934). Ἐγράψε σημαντικὰ ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων «Ἡ κατάκτηση τῆς ἀπατηλότητος», «Δημιουργικὸν Πνεῦμα», «Ἀποκάλυψις ἢ Πραγματοποίηση» καὶ τὸ μεταφρασμένο στὰ ἑλληνικὰ «Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ».

40. Μικρόκοσμος—Μακρόκοσμος. Μικρόκοσμος εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ μακρόκοσμος τὸ Σύμπαν. Μὲ βᾶσιν τὸν ἀπόκρυφο φυσικὸ νόμον τῶν ἀναλογιῶν «Ὡς ἐν τοῖς ἄνω, οὕτω καὶ ἐν τοῖς κάτω» ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιτομὴ τοῦ Σύμπαντος, ἓνα ὁλόκληρον μικρὸν Σύμπαν, πρὸς ἀποτελεῖ τὸν μικρόκοσμον τοῦ μακροκόσμου. Σπουδάζοντας τὸν ἑαυτό του, μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸ Σύμπαν. Ὅπως ὁ ἴδιος ἀποτελεῖ ἓνα ἑνιαῖον ἔσον, ἔτσι καὶ τὸ Σύμπαν εἶναι οὐσιοῶδες ἑνιαῖον.

41. Ίσιδος πέπλος. Ἡ Ίσις ἦταν θεὰ τῶν Αἰγυπτίων, σύζυγος τοῦ Ὁσίριδος, προστάτις τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων, ὅπως ἡ Δημήτηρ τῶν Ἑλευσινίων. Πέπλος τῆς Ίσιδος σημαίνει συμβολικά τὴν κάλυψη τῶν μυστηριακῶν Ἀληθειῶν ἀπὸ τοὺς ἀμύητους ἢ βεβήλους.

42. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος καὶ Μύστης, βαθὺς γνώστης τῆς Ἑσωτερικῆς Ἐπιστήμης. ἤκμασε τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ, γνωστός σὰν θεουργὸς καὶ μάγος, περιερχόμενος τὴν ἀπέραντη Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπεσκέφθη τὴν Ἰνδία, ὅπου συνεζήτησε μὲ τοὺς σοφοὺς Βραχμάνους. Ὑποστηρίζεται ὅτι ἔκανε θαύματα καὶ ὅτι ἀνέστησε νεκροὺς. Ἐδίδασκε τὴν πνευματικότητα τῆς Θεότητος καὶ τὴν ἀσκήση τῆς Ἀρετῆς. Τὸν βίβλ του «Γὰ ἐς Τυκνέα Ἀπολλώνιον» ἐξιστόρησεν ὁ Φιλίστρατος (170—240), μὲ παρακίνηση τῆς Ἰουλίης Δόμνας, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου.

43. Ἐμ. Σβέντενμποργκ. (Swedenborg. 1688 — 1772). Σουηδὸς φυσιοδίφης, ἀποκρυφιστῆς, ὄραματιστῆς καὶ φιλόσοφος. Περιηγήθηκε πολὺ τὴν Εὐρώπη, γνωστός γιὰ τὶς σημαντικὰς φυσιοδιφικὰς του μελέτας καὶ γιὰ τὰ ἀποκρυφιστικὰ του ἔργα. Ἔλεγε ὅτι ἐρχόταν σὲ ἀμεση ἐπικοινωνία μὲ τὴ Θεότητα καὶ ὅτι εἶχε συνεχῆ ὄραματα ἀπὸ τὸ ὑπερέραν. Ἰδρυσεν θρησκευτικὴ αἵρεση, τὴ «Νέα Ἱερουσαλήμ», καθὼς καὶ ἰδιαιτέρο Τεκτονικὸ Τάγμα, γνωστὸ σὰν «Δόγμα τοῦ Σβέντενμποργκ», τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρκετὰ Μέλη καὶ σήμερον στὴ Σουηδία.

44. Καλλιόστρο. (Cagliostro). Ἀλέξανδρος κόμης Καλλιόστρο. Μεγάλος ἀποκρυφιστῆς καὶ Μύστης, συκοφαν-

τημένος σάν τυχοδιώκτης και άπατεών, ώστε να κυριαρχή ή έσφαλμένη αυτή αντίληψη. Ο τόπος και ο χρόνος τής γεννήσεώς του δέν είναι έξακριβωμένοι. Φαίνεται ότι γεννήθηκε στη Μεδίνα τής Άραβίας τó 1749. Έκεϊνοι που τόν χαρακτηρίζουν σάν άγύρτη λέγουν ότι γεννήθηκε στο Παλέρμο και ότι τó πραγματικό του όνομα ήταν Ίωσήφ Βάλσαμος. Βαθός γνώστης τών άποκρύφων έπιστημών, περίφημος άλχημιστής, ύπνωτιστής, θεραπευτής και Ροδόσταυρος, έταξίδεψε πολύ, τιμώμενος, αλλά και συκοφαντούμενος. Άναμιγνύοταν ζωηρώς σέ όλες τις έκπολιτιστικές όργανώσεις τής έποχής του και μάλιστα στον Έλευθεροτεκτονισμό, ιδρύσας ιδιαίτερο Τεκτονικό Τάγμα, τó «Αιγυπτιακό», τού όποιου ήταν ο «Μέγας Κόπτης». Συνελήφθη κατηγορούμενος στη δίχη τού περιδεραιού τής βασιλίσσης Άντουανέττας, άλλ' άθωώθηκε πανηγυρικά. Συνελήφθη άργότερα στη Ρώμη από τήν Ίερή Έξέταση και καταδικάστηκε σέ θάνατο, σάν αίρετικός, μάγος και Τέκτων. Έπέθανε τó 1795, έπειτα από τετραετή φυλάκιση, κατακρημνισθείς — όπως λέγεται — από τó φρούριο τής φυλακής του.

Ο ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Μυστικισμός (Λατ. *Mysticus*, γαλ. *Mysticisme*) είναι ή φιλοσοφική διδασκαλία, σύμφωνα με την οποία ή τελειότης συνίσταται στην έκστατική ένωση του ανθρώπου με τον Θεό. Είναι ή ψυχική ροπή για τή σύλληψη τής ουσίας τής 'Υπάρξεως και τήν ταύτιση μαζί της. Είναι ή φιλοσοφική διάθεση και κατάσταση (βίωμα), σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος ύψώνεται προς τήν επίγνωση τής Ζωής ή 'Αλήθειας και προς άμεση έπαφή μαζί της. Είναι, με δυό λέξεις, ή ένωση με τό Θεϊον, ή άμεση γνώση του Πραγματικού*.

Αυτή είναι περίπου ή σημασία τής λέξεως «Μυστικισμός», ή οποία έχει κοινή ρίζα και συγγενική έννοια με τίς λέξεις «Μυστικός», «Μυστήρια», «Μύηση», «Μύστης», «Μυσταγωγία», ίσως από τό ρήμα «μύειν», δηλ. κλείειν τους οφθαλμούς (καμμύειν), με τήν έννοια τής αποφυγής των έξωτερικών παραχών, για άδιατάραχη εξέταση και κατάδυση στο έσωτερικό «Είναι» του ανθρώπου. «Μυστικός» είναι ο όπαδός του Μυστικισμού, εκείνος που κατέχει τή μυστηριακή Γνώση, εκείνος που αναφέρεται στην απόκρυφη διδασκαλία των Μυστηρίων⁴⁵. Και έπειδή τά Μυστήρια και ή διδασκαλία τους ήσαν κρυμμένα από τους άμύητους, έπεκράτησε ή σημασία του «μυστικός»

* Γίνεται χρήση των λέξεων «Θεός, 'Υπαρξη, Ζωή, 'Αλήθεια, Θεϊον, Πραγματικό» για τήν έκφραση τής ίδιας έννοιας.

σάν κρυμμένος, σάν μὴ ἀνακοινώσιμος, καὶ τοῦ «Μυστικισμοῦ» σάν τῆς τάσεως γιὰ κάτι μυστικό ἢ μυστηριώδες, τῆς ιδιότητος τῆς συστηματικῆς τηρήσεως τῶν μυστικῶν, οἱ ὁποῖες ὁμως εἶναι ὅλες ἔννοιες δευτερογενεῖς.

Ἐπίσης ἀναφέρεται ὁ Μυστικισμὸς σάν μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας — μὲ τὴ βοήθεια τελετουργικῶν πράξεων — ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ Θεῖον, δέχεται τὴν ἐπίδρασή του, λαμβάνει γνώση τῶν μυστηρίων του. Ἄλλὰ μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ δὲν θὰ συμφωνήσωμε, ὅπως δὲν θὰ συμφωνήσωμε καὶ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Μυστικισμοῦ σάν ἐνώσεως μὲ τὸ Θεῖον, πού κατορθώνεται μὲ ἀναστολή τῆς λειτουργίας τῆς διανοίας καὶ μὲ φτέρωση τοῦ συναισθήματος, ἔπειτα ἀπὸ ἀσκητικὴ ζωὴ. Δὲν θὰ συμφωνήσωμε μὲ τίς ἔννοιες αὐτές, διότι ἀναφέρονται σὲ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, πού κατορθώνεται μὲ τεχνικὰ μέσα καὶ πού προκαλεῖται ἀπὸ ἐξωτερικὴ ἐπίδραση, ἐνῶ — ἀντίθετα — Μυστικισμὸς εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, ἡ συνειδητὴ καὶ ἀμεση γνώση τοῦ Πραγματικοῦ, πού γεννιέται ἀβίαστα καὶ φυσικά, ὅπως φυσικά ἀνθίζουν τὰ λουλούδια.

Μὲ τὸν Μυστικισμὸ ὁ ἄνθρωπος παίρνει συνείδηση τῆς ἐνότητος τοῦ Ἐγὼ μὲ τὸ μὴ - Ἐγὼ, ἐξαφανίζει τὴν ἀντίθεση μεταξὺ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου, ταυτίζει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον μὲ τὸν ἐξωτερικόν, παίρνει συνείδηση τῆς παγκοσμίου Ἐνότητος, ἀποκτᾷ συνείδηση τοῦ βιώματος τοῦ ἑαυτοῦ του σὲ ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν καὶ συγκεντρώνει ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν στὸν ἑαυτό του. Συνεπῶς Μυστικισμὸς δὲν εἶναι στείρος ρεμβασμὸς, ἀλλὰ ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ στὸ διηλεκτῶς συντελούμενον ἔργον τῆς δημιουργίας.

Ὁ Μυστικισμὸς, σάν κοσμοθεωρία, ἀνάγει τὰ πάντα στὸ Ἐν α, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀπορρέει ἡ πολλαπλότης καὶ

ή ποικιλία. Αυτό τὸ Ἐν α εἶναι ἐκεῖνο ποὺ συνήθως ὀνομάζεται «Θεός». Ἀπὸ τὸ Ἐν α προέρχονται τὰ πάντα καὶ τὰ πάντα ξαναγυρίζουν στὸ Ἐν α . Ἔτσι ἔχομε τὸν Θεὸ στὰ πάντα καὶ τὰ πάντα στὸν Θεό. Μυστικισμός, λοιπόν, εἶναι ἡ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεῖον, ἡ συγχώνευση στὸν ὑπερκόσμιο Θεό, ἡ ἐξαφάνιση τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸ Θεῖο Πνεῦμα, μέσα στὸ «Ἐπερούσιο Μηδέν» (ὅπως ὀνομάζει τὸν Θεὸ ὁ Ἐκκαρτ⁴⁶) ἢ στὸ «Ἀπόλυτο Μηδέν» (ὅπως τὸν ὀνομάζει ὁ Ἐρίγενα⁴⁷), ἡ διάλυση τοῦ ἀνθρώπινου Ἐγὼ στὸ μεγάλο Σύνολο, ἡ διάλυση τῆς σταγόνας τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως στὸν Ὠκεανὸ τῆς συνολικῆς Ἐπάρξεως, ἡ ἐπάνοδος τῆς ἀκτίνας στὸ Κέντρον, τοῦ σπινθηρα στή Φλόγα, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκπορεύθηκε.

Συνήθως ὑπάρχει ἡ ἀντίληψη ὅτι Μυστικισμός εἶναι ἡ προσπάθεια τῆς ἀμεσης ἐπικοινωνίας μὲ τὴν ὑπερβατικὴ Πραγματικότητα συναισθηματικὰ καὶ ἐκστατικὰ. Ἐκστατικὰ ναί, διότι ἡ πραγματικὴ, ἡ μυστικιστικὴ Ἐκσταση εἶναι ἡ ἀνύψωση τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ Θεοῦ, τὸ συναίσθημα τοῦ ψυχικοῦ ξετυλίγματος, τῆς ἐξαφανίσεως τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς ἐνώσεως μὲ τὸν παγκόσμιον Ἐαυτὸ ἢ τὸ Ἐν α - Πᾶν. Ἀλλὰ συναισθηματικὰ ὄχι. Διότι Μυστικισμός εἶναι τὸ βασίλειο τοῦ Πνεύματος. Τὸν Θεό, δηλ. τὸ ὄντως Ὄν, τὴν ὑπερβατικὴ καὶ μοναδικὴ Πραγματικότητα, τὴν ὀλοκληρωτικὴ Ἀλήθεια, δὲν μποροῦμε οὔτε μὲ τίς αἰσθήσεις, οὔτε μὲ τὸ συναίσθημα, οὔτε μὲ τὴ σκέψη νὰ συλλάβωμε. Μποροῦμε νὰ τὸν γνωρίσωμε μόνον μὲ τὸ ἐντὸς ἡμῶν Πνεῦμα, δηλ. μὲ τὸ ἐσώτερο Εἶναι μας, τὸ ἐντὸς ἡμῶν ἀδιάφθορο στοιχεῖο, τὸ ἰνδικὸ Ἄτμα⁴⁸, τὸ Ροδοσταυρικὸ Πῦρ⁴⁹, ποὺ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἡ Πραγματικότης, ἡ Ἀλήθεια.

Μπορεῖ νὰ ἔχη κανεὶς ὅσες καὶ ὅποιες πίστεις καὶ θεω-

ρίες. Ἄλλὰ συνειδητὴ γνώση θὰ ἔχη μόνον μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Πνεύματος. Ὅταν τὸ Πνεῦμα ἀφύπνισθῆ στὸν ἄνθρωπο καὶ φωτίσῃ τὰ κείμενα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ τὶς διδασκαλίες τῶν μεγάλων Μυστῶν, τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐσωτερικὴ τους ἀλήθεια, νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πνευματικὴ τους σημασία. Καὶ τότε δὲν τὶς περιφρονεῖ πιά, ὅπως πολλές φορές τὶς περιφρονεῖ σήμερα, ἐπειδὴ εἶναι ἀπληροφόρητος γιὰ τὸ πραγματικὸ περιεχόμενό τους.

Στὸν Μυστικισμό ἀντιτίθεται κάθε διάθεση ἀτομικῆς προβολῆς ἢ προσωπικῆς θεοποιήσεως. Σ' αὐτὸ τὸ σημείο ἔρχεται συνήθως ὁ Μυστικισμὸς σὲ ἀντίθεση πρὸς τὶς ἱστορικὲς θρησκείες, μὲ τὸν προσωπικὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ στέκει μακριὰ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες θρησκευτικὲς ἐκδηλώσεις καὶ τελετουργίες, καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς ἰδέες ἐξαρτήσεως ἀπὸ προσωπικὸ Θεὸ καὶ προσδοκίας βοήθειας ἀπὸ αὐτὸν ἢ γενικὰ ἀπὸ τὰ ἔξω.

Ὁ Μυστικισμὸς δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται ἢ νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ἀποκρυφισμό, ὅπως ἀναλυτικὰ ἐξηγήσαμε μιλώντας γιὰ τὸν Ἀποκρυφισμό στὴ σελίδα 14, στὴν ὁποία παραπέμπομε τὸν ἀναγνώστη.

Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ψυχισμό ἢ μὲ τὸν Συμβολισμό. Μὲ «Ψυχισμό» ἐννοοῦμε τὴν ἀνάπτυξη ἰδιοτήτων ἢ δυνάμεων, μὲ τὶς ὁποῖες μπορούμε νὰ βλέπουμε, νὰ ἀκοῦμε, νὰ ἔχουμε ἐντυπώσεις, ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὕλη, τὴν ὁποία δὲν μποροῦν ν' ἀντιληφθοῦν οἱ συνηθισμένες αἰσθήσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ τοῦτο ὀφείλεται στὶς αἰσθήσεις καὶ ὄχι στὸ Πνεῦμα. Ὁ Ψυχισμὸς ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη αἰσθήσεων λεπτοτέρων ἀπὸ τὶς φυσικὲς, ἀλλὰ πρόκειται πάντοτε

για αισθήσεις. Και μιὰ λεπτότερη αίσθηση δὲν εἶναι πάντοτε πνευματικώτερη ἀπὸ μιὰ παχυλώτερη αίσθηση. Νὰ μὴ συγχέωμε, λοιπόν, τὸν Μυστικισμό, ποὺ ἀνήκει στὸν πνευματικὸ κόσμο, μὲ τὶς Ψυχικὲς ἔρευνες, ποὺ ἀνήκουν στὸν κόσμο τῶν αισθήσεων.

Συμβολισμὸς ἢ ἀλληγορικὴ ἔκφραση εἶναι διανοητικὴ προσπάθεια γιὰ τὴ σύνταξη ἑνὸς κειμένου ἢ νοημάτων καὶ ἰδεῶν, ποὺ γράφονται μὲ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ περιέχουν περισσότερες ἀπὸ μιὰ ἔννοια. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο εἶναι γραμμένες συνήθως οἱ Ἱερὲς Γραφές καὶ ἄλλες διδασκαλίες Μυστῶν, καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα οἱ μυστηριακὲς διδασκαλίες, ὥστε ὁ ἀπλὸς ἄνθρωπος νὰ διαβάζη μιὰ ἀπλὴ ἱστορία, ἐνῶ ὁ σοφὸς — μεταχειριζόμενος τὸ κλειδί τῆς ἀλληγορίας — διαβάζει ὑψηλὲς διανοητικὲς ἀλήθειες. Ἄλλὰ μόνον ὁ Μύστης ἔννοεῖ τὴν Πνευματικὴ - Μυστικὴ ἔννοια, ποὺ ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχη πίσω ἀπὸ τὴν ἀπλὴ διήγηση, πίσω καὶ ἀπὸ τὸν διανοητικὸ συμβολισμὸ ἢ ἀλληγορία.

Ἐπίσης, πρέπει νὰ ὑπάρχη διάκριση ἀνάμεσα στὸν ἀληθινὸ-πραγματικὸ Μυστικισμό καὶ στὸν τεχνικὸ, ἀβαθῆ, ἐξωτερικὸ, μὲ τὸν ὁποῖο δὲν γίνεται πραγματικὴ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, ἀλλὰ ψευδαίσθηση ἐνώσεως, ποὺ ὀφείλεται σὲ τεχνικὰ ἐξωτερικὰ μέσα, ὅπως π.χ. μὲ ἔκσταση, ποὺ προκαλεῖται ἐξωτερικὰ, τεχνικὰ, μὲ νευρικὴ διέγερση, μὲ νηστεία, μὲ μέθη, μὲ ζάλη ἀπὸ καπνὸ, χορὸ, μουσικὴ, κ.λ.π. Συνήθως αὐτὰ ὅλα προκαλοῦνται σὲ ἐπίτηδες ὀργανωμένους τελετουργίες, τὶς ὁποῖες μπορούμε νὰ χαρακτηρίσωμε μᾶλλον ὡς προσπάθεια νὰ κατέβῃ τὸ Θεῖον μέχρι τὸν ἄνθρωπο, παρὰ ν' ἀνέβῃ ὁ ἄνθρωπος μέχρι τὸ Θεῖον. Τέτοιοι εἶναι ὁ Μυστικισμὸς στοὺς πρωτόγονους λαοὺς, ὅπου οἱ γόητες ἢ μάγοι, μὲ νηστείες, μεθυστικά ποτά, καπνὸ, χορὸ, ἐρεθίζουν τὸ νευρικὸ τους σύ-

στημα και πέφτουν σέ ένα είδος έκστάσεως ή μανίας, ισχυριζόμενοι ότι καταλαμβάνονται από ανώτερα Πνεύματα, συνήθως τών προγόνων. Δέν είναι βέβαια αυτός ό πραγματικός Μυστικισμός.

Είναι ανάγκη νά προσθέσωμε ότι καμιά επίσης σχέση δέν έχει ό Μυστικισμός μέ τή μυστικοπάθεια, τήν όποια μπορούμε να χαρακτηρίσωμε σαν ασθένεια ανθρώπων μέ αδύνατη διάνοια, πού προσελκύονται από κάθε τό μυστηριώδες και φανταστικό.

Αλλά μπορεί νά γεννηθῆ σέ μερικούς τό έρώτημα: 'Υπάρχει πραγματικός Μυστικισμός; Είναι δυνατή ή ένωση μέ τό Θεϊόν; Είναι δυνατή ή ανύψωση στη γνώση τῆς 'Αλήθειας; 'Η όλα αυτά είναι άπλώς φαντασιώσεις; 'Ενα έκλειπυσμένο είδος ύστερίας;

'Η άπάντηση σ' αυτό τό έρώτημα είναι εκείνη πού δίνει ή έπιστημονική έμπειρία, δηλ. ότι πρόκειται για γεγονότα, άποδεικνυόμενα από τήν ταυτότητα τών έντυπώσεων, πού προκαλοῦν στήν κανονική ανθρώπινη συνείδηση-άντιληψη, όταν τήν προσβάλλουν. 'Από τήν ύπαρξη ενός γεγονότος, τό μόνο πού μπορούμε νά γνωρίζωμε είναι ή έντύπωση πού προκαλεί στή συνείδησή μας, στο Είναι μας. Και όταν υπάρχει ταυτότης άπαντήσεων τών συνειδήσεων για ένα γεγονός, για μιá αλήθεια, άπακτοῦμε βεβαιότητα για τήν αντικειμενικότητα αυτού του γεγονότος ή τῆς αλήθειας. Ταυτότης άπαντήσεων είναι τό μέτρον αλήθειας στις έπιστημονικές παρατηρήσεις. Τό ίδιο μέτρον αλήθειας έχει και ό Μυστικισμός. 'Όπου συναντοῦμε μυστικιστός, όλων τών έποχών και όλων τών τόπων, έχομε ταυτότητα άπαντήσεων. 'Η πείρα τών μυστικιστών για τόν Θεό ή Πραγμα-

τικότητα είναι ή ίδια παντού και πάντοτε, με οποιοδήποτε όνομα και αν ονομάζουν τον Θεό.

Άλλά πώς είναι δυνατόν να πραγματοποιηθή ό Μυστικισμός; Με τη δύναμη εκείνη, που υπάρχει μέσα μας, την οποία ονομάσαμε «Πνεύμα». Μερικοί μεταχειρίζονται τον όρο «Ψυχή» ή «Ψυχικόν Είναι». Προτιμούμε τον όρο «Πνεύμα», για να μη γίνεται σύγχυση με τον Ψυχισμό, για τον όποιον αναφέραμε προηγουμένως.

Είπαμε ότι, για την ύπαρξη των γεγονότων, το μόνο που γνωρίζομε είναι ή απόκριση τής συνειδήσεώς μας (άντιλήψεώς μας) σε αυτά. Άλλά ή συνειδησή μας δεν άπαντά όμοιόμορφα σ' όλα τα γεγονότα. Δεν έχομε του ίδιου είδους έντυπώσεις από όλα τα γεγονότα. Μπορούμε να ξεχωρίσωμε τρία είδη έντυπώσεων και έπομένως τρία είδη γεγονότων α) Έκείνα που προκαλούν απόκριση στη συνειδησή μας, περνώντας από τις αισθήσεις μας. Τα κατατάσσομε στην τάξη των φαινομένων, που άποτελούν τα άντικείμενα έρεύνης τής Φυσικής Έπιστήμης. β) Έκείνα που προκαλούν άποκρίσεις στη συνειδησή μας, που τις ονομάζομε συναισθήματα (όπως το συναίσθημα αγάπης, μίσους, ζηλοτυπίας, σεβασμού, όργης, κ.λ.π.). Με αυτά άσχολείται ή Ψυχολογία και ή Ήθική. γ) Έκείνα που προκαλούν άποκρίσεις στη συνειδησή μας, που τις ονομάζομε σκέψεις, ιδέες, διανοητική λειτουργία. Με αυτές άσχολείται ή Λογική και ή Φιλοσοφία.

Έτσι έχομε τρία είδη έντυπώσεων: Τis έντυπώσεις των αισθήσεων, των συναισθημάτων και τής διανοίας. Όλες αυτές προκαλούνται σαν άποκρίσεις τής συνειδήσεώς μας σε έπιδράσεις έξωτερικές. Άλλ' αυτά τα τρία είδη περιλαμβάνουν τάχα κάθε τί στο όποιον ή συνειδησή μας άπαντά; Ή μήπως υπάρχουν και άλλου εί-

δους ἀποκρίσεις, ἄλλου εἴδους ἐντυπώσεις, πού δὲν περιλαμβάνονται στὶς τρεῖς κατηγορίες αἰσθήσεων, συναίσθημάτων, σκέψεων;

Ἡ κανονικὴ συνείδηση (ἀντίληψη) τῶν ἀνθρώπων ὄλων τῶν ἐποχῶν, σὲ ὅλες τὶς χῶρες καὶ σὲ ὅλα τὰ στάδια τοῦ πολιτισμοῦ, ἀπαντᾷ ὅτι ὑπάρχει καὶ κάτι τι ἄλλο ἀκόμη, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν εἶναι τόσο εὐκολο νὰ καθορίσωμε, ὅπως τὰ ἄλλα. Αἰσθανόμεσθε κάποτε κάτι πολὺ μεγάλο, πολὺ βαθύ, πολὺ πλούσιο, πολὺ ζωντανό. Καὶ τὸ τμῆμα τοῦ εἶναι μας, πού ἀκόμη πολὺ ἀσυναίσθητα, πολὺ ἀνεπαίσθητα ἀπαντᾷ σ' αὐτὸ τὸ κάτι τὸ ἀπροσδιόριστο, εἶναι ἐκεῖνο πού ὀνομάσαμε «Πνεῦμα», πού ὑπάρχει μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπο. Κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν αἴσθηση, διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ συναίσθημα, διαφορετικὸ ἀπὸ τὴ σκέψη. Μὲ αὐτὸ ἀσχολεῖται ἡ Θρησκεία καὶ ὁ Μυστικισμὸς, ὁ ὁποῖος — ἐπομένως — δὲν πραγματοποιεῖται οὔτε μὲ τὴν αἴσθηση, οὔτε μὲ τὸ συναίσθημα, οὔτε μὲ τὴ διάνοια. Ἡ Θρησκεία συνήθως σταματᾷ στὰ πρῶτα βήματα τῆς ἀναζητήσεως, ἐνῶ ὁ Μυστικισμὸς βαδίζει ὡς τὸ τέρμα. Αὐτὸ βεβαίως ἐπιδιώκει καὶ ἡ Θρησκεία, ἡ ὁποία ὅμως, κατορθώνοντάς το, ἀναγκαστικὰ μεταπηδᾷ στὸν Μυστικισμὸ.

Ὁ πραγματικὸς Μυστικιστὴς δὲν αὐταπατᾶται. Ἀποκτᾷ τὴν ἀμεση γνώση, τὴν Ἐποπτεία ἢ Κάτοψη, τὴν ὁποία κανένα ἐπιχείρημα δὲν μπορεῖ νὰ κλονίσῃ, διότι γνωρίζει τὸ Πραγματικόν. Καὶ ὅταν γνωρίζει τὴν Πραγματικότητα, ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι δευτερεύοντα καὶ ἀνάξια προσοχῆς.

Στὶς Οὐπανισάντ⁵⁰ ἀναφέρεται ὅτι ἓνας Μαθητὴς, ἐπιθυμῶντας νὰ φθάσῃ στὴ Γνώση, ἔρχεται σ' ἓναν Διδάσκαλο καὶ τὸν ρωτᾷ τί εἶναι Γνώση. Ὁ Διδάσκαλος,

ἀπαντώντας στο ἑρώτημα, διαιρεί όλες τις γνώσεις σε δύο κατηγορίες. Στη μιὰ τοποθετεί κάθε γνώση, πού μπορεί νά διδαχθῆ σε κάθε ἄνθρωπο. Αὐτή ἡ κατηγορία περιλαμβάνει όλες τις Ἐπιστῆμες, τις Φιλοσοφίες καί τις Ἱερές Γραφές, κάθε γνώση προσιτή στη συνείδηση μέ τις αἰσθήσεις, τὰ αἰσθήματα καί τή σκέψη. Αὐτή τῆ γνώση τήν ὀνομάζει κατώτερη γνώση. Στην ἄλλη κατηγορία, πού τήν ὀνομάζει ἀνώτερη Γνώση, ὕψιστη Γνώση, τοποθετεί τῆ γνώση Ἐκείνου, ἀπό τό ὁποῖο πηγάζουν τὰ πάντα. Ὅταν κανεῖς γνωρίζει Ἐκείνο, κάθε ἄλλη γνώση τοῦ εἶναι προσιτή, διότι τὰ πάντα ἀπορρέουν ἀπό Ἐκείνο.

Τήν ἴδια ἀλήθεια ἐκφράζει καί ἡ Μπαγκαβάντ Γκιτά⁵¹. Γράφει ὅτι οἱ Βέδες⁵², ἡ Ἱερή Γραφή τῶν Ἰνδῶν, εἶναι τόσο χρησιμη στόν φωτισμένον Βραχμᾶνο⁵³, ὅσο καί μιὰ δεξαμενὴ νεροῦ σε μιὰ περιοχὴ γεμάτη πηγές. Δηλαδή, τί νά τήν κάνη κανεῖς τῆ δεξαμενῆ, ὅταν βρίσκεται ἀνάμεσα σε πολλές πηγές καθαροῦ νεροῦ; Ἡ δεξαμενὴ χρειάζεται μονάχα σε μιὰ ξερὴ καί ἀνυδρὴ χώρα. Τί νά τις κάνη κανεῖς τις Γραφές, τὰ δόγματα, τὰ Ἱερά βιβλία, τὰ Μυστήρια, ὅταν ἀναβλύζει διαρκῶς μέσα του ἡ ὕψιστη Γνώση, πού εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν Γραφῶν καί τῶν βιβλίων;

Μεταξὺ δόγματος καί Μυστικισμοῦ οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἀγαθές σχέσεις καί συχνότατα καταδιώχθηκαν Μυστικιστὰι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τῆ Δυτικῆ, ἀν καί πολλές φορές ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἀνεκήρυξε Ἀγίους, μετὰ τὸν θάνατό τους, ἐκείνους πού ἡ ἴδια ζωντανούς κατεδίκασε. Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ καθῆκον τῆς νά διδάσκη μέ τό δόγμα καί μέ τὴν αὐθεντία, ἐνῶ ὁ Μυστικισμὸς θέλει νά φωτίσῃ τις βαθύτερες ἀλήθειες τῆς Θρησκείας.

Είπαμε ότι Μυστικισμός υπήρξε σε όλες τις εποχές, σε όλες τις χώρες, σε όλα τα στάδια του πολιτισμού. Ἄς επιχειρήσωμε μία περιοδεία.

Ἀκόμη καὶ στὶς πρωτόγονες φυλὲς ὑπάρχει μιὰ τάση πρὸς τὸν Μυστικισμό. (Ὑπενθυμίζομε τὸν ὄρισμό τοῦ Μυστικισμοῦ σὰν ψυχικῆς ροπῆς γιὰ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, γιὰ ἄμεση γνώση τῆς Πραγματικότητος). Εἶναι βέβαια φανερόν ὅτι πρόκειται γιὰ προσπάθειες στὰ πρῶτα βήματα. Ἐν τούτοις καὶ ἐκεῖ ἀκόμη συνταντοῦμε θεωρίες γιὰ στενὸ σύνδεσμο μεταξύ ἀνθρώπου, κόσμου καὶ Θεότητος, μεταξύ μικροκόσμου καὶ μακροκόσμου. Τὸ πιὸ περιέργο εἶναι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἀνάμεσα στοὺς πρωτόγονους Μυστήρια, ἡ μελέτη τῶν ὁποίων — ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὴ — πολλὰ μπορεῖ νὰ ἀποκαλύψῃ στὸν μυσταγωγούμενον ἐρευνητή.

Ὁ Βραχμανισμός, ἀρχαία φιλοσοφικὴ θρησκεία, παρουσιάζει ἰδέες καθαρὰ μυστικιστικῆς. Τὸ πᾶν προέρχεται ἀπὸ τὸ Βραχμάν⁵⁴, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ μοναδικὴ Πραγματικότης. Ὁλόκληρος ὁ λεγόμενος ὑπαρκτὸς κόσμος δὲν εἶναι, παρὰ μιὰ ἀπάτη, μιὰ πλάνη, μιὰ μαγα. Ὁλὴ ἡ δημιουργία δὲν εἶναι, παρὰ ἓνα ὄνειρο, «τὸ ὄνειρο τοῦ Βράχμα»⁵⁵. Τὸ Βραχμάν εἶναι ἡ μόνη ἀφθαρτὴ Οὐσία, ποὺ παραμένει ἀναλλοίωτη, ἀλλὰ σὲ διαρκῆ ροή. Εἶναι ἡ Ζωή, ἀπὸ τὴν ὁποία τὰ πάντα ἀπορρέουν καὶ στὴν ὁποία τὰ πάντα ξαναγυρίζουν. Πνοή τοῦ Βραχμάν εἶναι ὁ ἀνθρώπος, ἓνας σπινθῆρας ἀπὸ τὸ Θεῖον Πῦρ. Μπορεῖ νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ Βραχμάν, διότι ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἴδια μὲ τὴν οὐσία τοῦ Βραχμάν. Αὐτὴ ἡ ἔνωση, αὐτὴ ἡ ἐπιστροφή, εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως καὶ ἡ μοναδικὴ εὐδαιμονία. Εἶναι ἡ ἀπολύτρωση ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἐπιθυμιῶν, ἀπὸ τὸν

πόνο του βίου, από την πλάνη του ξεχωριστού έαυτού, από τη παγα του κόσμου. Είναι ή «Νιρβάνα», ή όποία έσφαλμένα χαρακτηρίζεται σαν άνυπαρξία, ενώ είναι ό ώκεανός της Πραγματικότητας, ή αιώνια "Υπαρξη. Και ό δρόμος προς την 'Απολύτρωση, ή μέθοδος που όδηγει σ' αυτή την 'Ενωση, είναι ή περίφημη 'Ινδική Γκιόγκα ⁵⁶, με τις έπτά σχολές της.

'Αλλά και ή διδασκαλία του Λάο-Τσέ ⁵⁷ για τό «Ταό» είναι καθαρός Μυστικισμός. Ταό είναι ή ύπέρτατη Πραγματικότητα, ή 'Ενότης, που είναι ή πηγή και τό τέλος κάθε πράγματος. Στο Ταό συγχωνεύονται όλα τά αντίθετα. Είναι τό "Ον και τό μή-"Ον, ή "Υπαρξη και ή άνυπαρξία. Είναι ή ύπέρτατη 'Αλήθεια. 'Ο άνθρωπος δέν είναι, παρά ένα μεταβατικό φαινόμενο, που άπέρρευσε από τό Ταό και θα ξαναγυρίση στο Ταό. Και επιμένει ό Λάο-Τσέ ότι τό Ταό δέν είναι δυνατόν να τό συλλάβη ή ανθρώπινη σκέψη. 'Ακριβώς ό,τι αναφέραμε για τον Μυστικισμό, που δέν πραγματοποιείται διανοητικά ή συναισθηματικά. Μπορεί να πραγματοποιηθή μόνου με τον άφαιρισμό του ξεχωριστού έαυτού.

Μυστικισμός υπήρχεν επίσης στην άρχαία 'Ελλάδα, προερχόμενος — όπως μερικοί λένε — από τη Θράκη, με τά Μυστήρια του Διούσου ⁵⁸ και τους 'Ορφικούς θιάσους. Σύμφωνα με τις διδασκαλίες των 'Ορφικών, σκοπός της εξέλιξεως είναι ή διείσδυση στη Θεία Ούσια και αυτήν αναζητεί ό Μύστης. 'Ολόκληρη ή άρχαιότης ήταν γεμάτη από Μυστήρια. Τά 'Ορφικά ⁵⁹, τά Θρακικά ⁶⁰, τά Καβείρια ⁶¹, τά Σαβαζίου ⁶², τά 'Αττιος και Κυβέλης ⁶³, τά 'Οσίριδος και 'Ισιδος ⁶⁴, τά 'Ελευσίνια ⁶⁵, τά Μιθραϊκά ⁶⁶. Και βαθύτερος σκοπός των Μυστηρίων είναι πάντα ό Μυστικισμός, ή γνώση της 'Αληθείας, ή 'Ενωση με τη Θεϊότητα.

Στὴν Ἑλλάδα ὁμως καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ Μυστήρια ἀναπτύχθηκε ὁ φιλοσοφικὸς Μυστικισμὸς. Ὁ Σωκράτης μὲ τὸ δαιμόνιό του καὶ τὴν ἀναζήτηση τῆς αὐτογνωσίας, ὁ Πλάτων, μὲ τὴ θεωρία τῶν Ἰδεῶν καὶ Ἀρχετύπων, οἱ Ἐλεᾶται ⁶⁷, οἱ Στωϊκοὶ ⁶⁸ καὶ κυρίως οἱ Νεοπλατωνικοὶ ⁶⁹, ὅλοι ἦσαν, ἀπὸ μιᾶ ἀποψη, Μυστικισταί. Ὁ Πλωτῖνος ⁷⁰, ὁ Πορφύριος ⁷¹, ὁ Ἰάμβλιχος ⁷², ὄχι μόνον ἐδίδαξαν τὴ δυνατότητα τῆς Ἐνώσεως μὲ τὸ Θεῖον, ἀλλὰ ἐβεβαίωσαν ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι ἐδοκίμασαν τὴν ἐμπειρία τῆς καὶ τὴ μακαριότητά τῆς.

Αλλὰ μήπως δὲν ὑπάρχει Μυστικισμὸς στὸν Χριστιανισμό; Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου δὲν εἶναι μυστικιστικόν; «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑσμεν. — Ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐμοὶ ἔστιν. — Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα. — Ἴνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ Πάτερ ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσι. — Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. — Ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ εἶναι αἰώνιος ζωή». Αἰώνια ζωή, μὲ τὴ βαθύτερη ἔννοια, δὲν εἶναι κάτι ποῦ θὰ ἀποκτηθῇ στὸ μέλλον, δὲν εἶναι ζωὴ στὸν Οὐρανόν, δὲν εἶναι ζωὴ μετὰ θάνατον. Εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ Ζωή, ἡ κατὰκτηση τοῦ παρόντος, παρελθόντος καὶ μέλλοντος ταυτόχρονα. Εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ χρόνου. Εἶναι ἡ συνειδητὴ γνῶσις τοῦ Αἰωνίου Παρόντος.

Καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου δὲν εἶναι ἐπίσης μυστικιστικὴ; «Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; — Ἐν τῷ Θεῷ ζῶμεν, κινούμεθα καὶ ἐσμέν. — Τὸ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ

Θεοῦ. Ἄ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος Ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικά συγκρίνοντας. Ψυχικός δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. — Οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικαῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. — Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην. Ὅτε δὲ γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. — Ἔστι σῶμα ψυχικόν καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν. Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος Κύριος ἐξ Οὐρανοῦ. Καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν Παῦλο, ἄλλοι περίφημοι Χριστιανοὶ μυστικισταὶ ἦσαν ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ⁷³, ὁ Ὠριγένης ⁷⁴, καὶ κυρίως ὁ Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης ⁷⁵, οἱ ὁποῖοι συνδέσανε τὸν Ἑλληνικὸ Μυστικισμό — καὶ μάλιστα τὸν Νεοπλατωνικὸ — μετὰ τὸν Χριστιανικὸ Μυστικισμό, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμε τοὺς λιγότερο γνωστούς, Ἰγνάτιον τὸν Ἀντιοχείας ⁷⁶, Γρηγόριον τὸν Νύσσης ⁷⁷, Μακάριον τὸν Μέγαν ⁷⁸, κ.λ.π.

Ἄλλὰ κυρίως μυστικισταὶ ἦσαν οἱ Γνωστικοί ⁷⁹, ὅπως εἶναι πολὺ φυσικόν, διότι οἱ Γνωστικοὶ ἦσαν οἱ πραγματικοὶ Χριστιανοί. Ὁ Ὠριγένης χωρίζει τοὺς Χριστιανούς σὲ ἁμαρτωλοὺς καὶ σὲ Γνωστικούς, καὶ λέγει ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ εὐδοκιμήσῃ μιὰ Ἐκκλησία ποὺ ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ ἁμαρτωλοῦς. Χρειάζεται καὶ Γνωστικούς. Ἄλλὰ αὐτὸ — ὅπως γράφει ὁ Ἰνδὸς Θεόσοφος Ζιναραζαντάξα ⁸⁰ — λησμονήθηκε στὸν μετέπειτα Χριστια-

νισμό. Διότι ἡ ὀρθὴ ἀντίληψη, ὅτι καὶ ὁ κατώτερος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ ἔχη ἓνα κήρυγμα, ποὺ νὰ τοῦ λαμπρύνῃ τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὸν ἀνυψώσῃ ὅπῃ τὸν βουρκο τῆς ἀγνοίας, ἐτονίστηκε τόσο πολὺ, ὥστε νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὸ εἶναι ὄλο καὶ ὄλο ποὺ προσφέρει ὁ Χριστιανισμός. Δὲν συνέβαινε ὁμως τὸ ἴδιον ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς βρισκόταν στὴν ἀκμὴ του, ὅταν ἡ ἐξωτερικὴ πίστη δὲν εἶχε ἀκόμη ἀντικαταστήσει τὴν ἐσωτερικὴ Γνώση, ὅταν ὑπῆρχαν πολυάριθμοι οἱ Γνωστικοί, ποὺ ἐγνώριζαν τὴν Ἀλήθεια, οἱ Γνωστικοὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο κάθε θρησκείας καὶ ποὺ ὅταν χάνωνται, χάνεται μαζί τους καὶ ἡ ζωτικότης τῆς Θρησκείας, ἡ ἰκανότης ποὺ πρέπει νὰ ἔχη γιὰ νὰ προσαρμόζεται ὀρθὰ καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώνῃ τὴν οὐσία τῆς, πρὸς τὴν ἀέναυ ροὴ τῆς Ζωῆς.

Μυστικισμὸς ἀναπτύχθηκε καὶ σὲ μερικὲς Μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἰδίως μεταξὺ τῶν Ἡσυχαστῶν⁸¹. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση ὁ Μυστικισμὸς δὲν διατυμπανίζεται καὶ πολὺ πιθανὸν νὰ ἔχη πραγματοποιηθῇ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, χωρὶς νὰ γνωρίζωμε τίποτα γιὰ πολλὰς περιπτώσεις.

Καὶ Ἰουδαϊκὸς Μυστικισμὸς ὑπάρχει, ποὺ τὸν βρισκομε στὸ Ταλμούδ⁸² καὶ στὴν Καββάλα, ἰδίως στὸ Ζοχάρ⁸³, καὶ περίφημοι μυστικισταί, ὅπως ὁ Ἀβραάμ Ἀβουλαφία⁸⁴, ὁ Ἰσαάκ Λούρια⁸⁵ καὶ ἄλλοι πολλοί.

Στὸν Ἰσλαμισμό ἐπίσης ἀναπτύχθηκε Μυστικισμὸς, ὁ περίφημος Σουφισμὸς, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Μωαμεθανικὸν ἀσκητισμὸ, μὲ ἀνάμιξη Βραχμανικῶν, Βουδδιστικῶν, Χριστιανικῶν καὶ Νεοπλατωνικῶν διδασκαλιῶν.

Ὁ Σουφισμὸς ἀναζητεῖ τὴ Θεία Γνώση. Θεὸς εἶναι

τὸ ἀπόλυτον Ὄν, ἡ μοναδικὴ Πραγματικότητα. Τὸ Σύμπαν δὲν εἶναι, παρὰ ἀντικατοπτρισμὸς τοῦ Θεοῦ, πού δὲν ἔχει πραγματικὴ, δική του ὑπόσταση. Ἡ φύση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἴδια μὲ τὴ φύση τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκπορεύεται. Ζητεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν πηγὴ τῆς ὑπάρξεως καὶ νὰ ἐνωθῆ μαζί της μὲ τὴν ἔκσταση. Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὴ ἡ ἔνωση εἶναι ἀπαραίτητο νὰ σταματήσῃ ἡ ἀπατηλὴ ἀντίληψη τοῦ Ἐγώ. Τέτοιες εἶναι οἱ ἀντιλήψεις τῶν Σουφί⁸⁶ τῆς Περσίας.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ Νικ. Λούβαρις⁸⁷, ὁ Βαγεζίδ Μπεσταμί γράφει: «Πόσον καιρὸ ἀκόμη θὰ ὑπάρχῃ ἀναμεταξύ μας τὸ Ἐγὼ καὶ τὸ Ἐσύ; Βγάλε τὸ Ἐγὼ μου ἀπὸ τὴ μέση καὶ ἐξαφάνισε τὴν προσωπικότητά μου». Καὶ ὁ Τζελαλεδδίν⁸⁸: «Θὰ ἦταν ψέμα νὰ μιλῶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου καὶ γιὰ σένα. Τὸ Ἐγὼ καὶ τὸ Ἐσύ ἐπαψαν νὰ ὑπάρχουν ἀναμεταξύ μας».

Καὶ στὴ Δύση ἐπίσης ἀναπτύχθηκαν πολλὲς μορφὲς Μυστικισμοῦ, στὰ βῆθη τῶν μοναστηρίων, ὅπου ἡ μυστικιστικὴ ροπὴ κατευθύνεται στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στὶς τάξεις τοῦ Ἱπποτικοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν⁸⁹, στοὺς περίφημους Ἀλχημιστὰς καὶ Ροδοσταύρους πού θεωροῦνται διάδοχοι τῆς σοφίας τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων, καθὼς καὶ σὲ γνωστοὺς φιλοσόφους καὶ Ἁγίους μυστικιστὰς, ὅπως ὁ Ἰωάννης Σκῶτος Ἐρίγενα, ὁ Ἁγ. Βερνάρδος⁹⁰, ὁ Ἁγ. Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης⁹¹, ὁ Ἐκκαρτ, ὁ Τζιορντάνο Μπρούνο⁹², ὁ Ἰάκωβος Μπαϊμε⁹³, ὁ Μολίνος⁹⁴, ὁ Σπινόζα⁹⁵.

Ἀλλὰ καὶ ἡ νεώτερη φιλοσοφία τρέπεται πρὸς τὸν Μυστικισμὸ. Ὁ Γκαίτε⁹⁶, ὁ Σέλλινγκ⁹⁷, ὁ Ἴψεν⁹⁸, ὁ Μαίτερλικ⁹⁹, ὁ Ρίλκε¹⁰⁰, ὁ Κάυζερλιγκ¹⁰¹, ὁ Μπερξόν¹⁰², εἶναι μυστικισταί. Καὶ ἀπὸ τοὺς νεοέλλη- νες ὁ Θεόφιλος Καίρης¹⁰³.

Μυστικισμό περιέχει και ο Τεκτονισμός, όπως όλα γενικώς τα Μυστήρια, και μυστικιστικός είναι ο βαθύτερος σκοπός του, δηλαδή η γνώση της 'Αληθείας, ή ανύψωση του ανθρώπου μέχρι του Θεού.

Μυστικισμό επίσης περιέχει η νεώτερη Θεοσοφία της Μπλαβάτσκι, της Μπέζαντ¹⁰⁴ και των λοιπών συγγραφέων της Θεοσοφικής 'Εταιρίας, που ιδρύθηκε το 1875, και ολόκληρη η Θεοσοφική διδασκαλία δεν έχει άλλον σκοπό από τη μυστική "Ένωση του ανθρώπου με το Θείο η την 'Αλήθεια και το Φως.

'Επίσης, οι απόψεις του Κρισναμούρτι¹⁰⁵, μολονάτι ο ίδιος αρνείται κάθε χαρακτηρισμό τους, μπορεί κανείς βάσιμα να υποστηρίξει ότι είναι μυστικιστικά.

Και χρησιμεύει ο Μυστικισμός στον άνθρωπο; Βασικώς η αντίληψη περί χρησιμότητας ή σκοπιμότητας είναι κάτι το απαράδεκτο και άκατανόητο για τον Μυστικισμό. Ο Μυστικισμός δεν γεννιέται από σκοπιμότητα, αλλά από 'Ανάγκη.

Στήν αναζήτηση της 'Αληθείας, προς την οποία επιτακτικά θα τραπή κάποτε κάθε ανθρώπινον "Όν, έρχεται μια στιγμή, κατά την οποία κάθε δογματική πίστη — οικοδομημένη σε έξωτερική αυθεντία — καταρρέει, διότι ο άνθρωπος έχει αρχίσει να αμφιβάλλη για τις διαβεβαιώσεις των άλλων και διψά ο ίδιος να έρευνήσει και να μάθη. Προβάλλει άδυσώπητη η 'Ανάγκη να αντικατασταθί η έξωτερική πίστη από τη βαθειά, την έσωτερική Γνώση, η θεωρία από την πραγμάτωση. Στήν προσπάθεια αυτή η διάνοια αποδεικνύεται ανίσχυρη, όπως κατά την εποχή της ειδυλλιακής πίστεως, η συναισθηματικότης ήταν επίσης ανίσχυρη για τη σύλληψη της ύψιστης

Πραγματικότητας. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συλλάβῃ τὴν Πραγματικότητα, τὴν Ἀλήθεια, τὸν Θεό, ἐφ' ὅσον ἀναζητεῖ διανοητικά, ἐξωτερικά, ἀντικειμενικά, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ στὴν πλάνη τοῦ ξεχωριστοῦ, τῆς διακρίσεως ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου, τοῦ Ἐγὼ καὶ τοῦ Ἐσύ, στὴν πλάνη τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου καὶ στὶς ἀναρίθμητες ἀντιθέσεις. Καὶ κάποτε, κάποιαν αὐγή ἢ δειλινό, θὰ ξεπροβάλλῃ, σὰν ἓνα λουλούδι ποῦ ἀνθίζει, μιὰ καινούργια δύναμη μέσα στὸν ἑαυτό του, ἓνας νέος Νόμος, ἡ Πνευματικότητα, ὁ Θεὸς Σπινθηρᾶς, τὸ Ροδοσταυρικὸν Πύρ, τὸ Θεοσοφικὸν Ἄτμα, ποῦ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ τὸ τέρμα τοῦ παντός. Ἔτσι, κάποτε ὁ ἄνθρωπος θὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὴν πλάνη τῆς χωριστικότητος καὶ τότε θὰ νοιώσῃ τὸ Ἐγὼ του νὰ ἐξαφανίζεται. Τὸ σκουλίκι θὰ ἔχῃ μεταμορφωθῆ σὲ πεταλούδα. Ὁ κυβικὸς λίθος θὰ ἔχῃ μετατραπῆ σὲ Μυστικὸ Ρόδο. Τότε θὰ ἀντιληφθῆ τὴν Πραγματικότητα, τὴν ἀπόλυτη τῶν πάντων Ἐνότητα, τὴν Ἀλήθεια, τὴ Ζωή, τὴν Ἀπολύτρωση, τὸν Θεό, τὸ Βραχμάν, τὸ Ταό, τὰ πάντα. Τότε θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀληθινὴ Ἀγάπη. Τότε θὰ εἶναι πραγματικὸς Μυστικιστὴς. Αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ πραγματικὸς Μυστικισμὸς.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ζῆ, νὰ ἐφαρμόξῃ καθημερινῶς καὶ διαρκῶς τὴ μικρὴ ἀλήθεια ποῦ μέχρις αὐτῆ τῆ στιγμῆ ἔχει κατανοήσῃ. Καὶ νὰ μὴ χωρίξῃ ἐκεῖνο ποῦ πιστεύει ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ κάνει. Αὐτὸ τὸ μπορεῖ καὶ πρέπει ἀμέσως νὰ τὸ δοκιμάσῃ. Ἐδῶ καὶ τώρα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

45. Μυστήρια. Μυστικές συμβολικές τελετουργίες, με τις οποίες παρέχεται διδασκαλία Μεταφυσικής (βλέπε σημείωση αριθμ. 7). Ἡ ἀρχὴ τῶν Μυστηρίων χάνεται στὰ βάθη τῶν αἰώνων. Μυστήρια λειτουργοῦσαν σὲ ἔλαυς τοῦς ἀρχαίους λαοὺς καὶ ἔπαιρναν μέρος σ' αὐτὰ ἄνδρες σοφοὶ καὶ ἐνάρετοι. Στὰ Μυστήρια ἐδίδασκαν τὸ ἐσωτερικὸ περιεχόμενον τῶν ἀρχαίων θρησκευτῶν, ποὺ τίς ὀνομάζουσαν κειδωλολατρικῆς». Ὁ φανατισμὸς τῶν χριστιανῶν ἐσυκοφάντησε τὰ ἀρχαία Μυστήρια, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν σεβασμὸ μετὰ τὸν ὁποῖο μιλοῦν γι' αὐτὰ οἱ ἀρχαῖοι σοφοί, ὁ ἀμερόληπτος ἐρευνητὴς, ποὺ στέκει ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν προκατάληψη ἢ ἀπὸ τὰ ὑλιστικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς, μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἠθικὴ καὶ ψυχουργικὴ τους ἀποστολή. Σκοπὸς τῶν Μυστηρίων εἶναι νὰ μύησουν, ὅσους ἔχουν καθαρὴ σκέψη καὶ ἀγνὲς προθέσεις, στίς ἀλήθειες τῆς Φύσεως καὶ νὰ χειραγωγήσουν τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ στὴν πορεία τῆς ἐξελίξεως καὶ τελειοποιήσεώς της.

46. Ἐκκαρτ. (Eckart ἢ Eckehart ἢ Eckhard. 1260—1327). Περίφημος Γερμανὸς Μυστικιστὴς, Δομινικανὸς μοναχὸς, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξε Θεολογία στὸ Παρίσι, στὸ Στρασβούργο καὶ στὴν Κολωνία. Δυνατὸς ρήτωρ καὶ συγγραφεύς, κατηγορήθηκε σὰν αἰρετικὸς γιὰ τίς πανθειστικὰς μυστικιστικὰς ἰδέες του. Ὁ Ἐκκαρτ ἐδίδασκε ὅτι ὁ Θεὸς ὑπάρχει μέσα στὰ πάντα καὶ ὅτι ἄλόκληρη ἡ Φύσις τείνει νὰ ἐνω-

θῆ μαζί του. Συνεπῶς μπορούμε νὰ γνωρίσωμε τὸν Θεό, ἐξετάζοντας τὸν ἄνθρωπο στὴν ἐσωτερικὴ του ὑπόστασι.
Ἐκτὸς τὰ πολυάριθμα ἔργα του ἐλάχιστα ἐσώθησαν.

47. Ἰωάννης Σκῶτος Ἐρίγενα. (Erigena. 800 — 877). Ἰρλανδὸς σκωτικῆς καταγωγῆς, διευθυντῆς τῆς Βασιλικῆς Σχολῆς στὸ Παρίσι, γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, θεολόγος καὶ νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος. Μετέφρασε στὰ Λατινικὰ τὰ συγγράμματα τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (ψευδο-Διονυσίου) καὶ ἔγραψε δικά του ἔργα. Ἐδίδασκε τὴν ἐνότητα Θεοῦ καὶ Σύμπαντος, ὀνομάζοντας τὸν Θεὸ ψυχὴ τοῦ Σύμπαντος, ὑπερούσιο καὶ ἀπόλυτο Μηδέν, ποὺ ὑπάρχει ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἀντίληψη. Ἐδίδασκε ὅτι ἡ φύση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἴδια μὲ τὴ φύση τοῦ Θεοῦ καὶ συνεπῶς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἐνωθῆ πνευματικὰ μαζί του.

48. Ἄτμα. (Atma). Τὸ ἀνώτερο στοιχεῖο τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ «ψυχὴ» τοῦ ἀνθρώπου (Μαχάτμα=μεγάλῃ ψυχῇ). Εἶναι ἡ λεπτότερη οὐσία μέσα στὸν ἄνθρωπο, τὴν ὁποία περιβάλλουν ἀλλεπάλληλα περιβλήματα ἢ σώματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἐξωτερικώτερο εἶναι τὸ ὄρατὸ φυσικὸ σῶμα.

49. Πῦρ. Ἐνα ἀπὸ τὰ τέσσερα στοιχεῖα (Γῆ, ὕδωρ Ἄηρ, Πῦρ). Μερικοὶ ἀποκρυφισταὶ διδάσκουν ὅτι ὑπάρχουν ὄχι τέσσερα, ἀλλὰ ἑπτὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πέμπτον ὀνομάζον Ἀιθέρα. Τὸ πῦρ θεωρεῖται τὸ σπουδαιότερο στοιχεῖο, πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας καὶ σύμβολο τῆς πνευματικότητος. Ὁ μῦθος τοῦ Προμηθέως σ' αὐτὸ τὸ πῦρ ἀναφέρεται. Τὸ πῦρ κατέχει ἐξέχουσα σημασίαν σὲ ὅλα τὰ Μυστήρια καὶ τίς θρησκείας, καθὼς καὶ στὴ φιλοσοφίαν τῶν Πυθαγορείων, τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τῶν Στωϊκῶν.

50. Οὐπανισάντ. (Upanishads). Ἱερὰ σανσκριτικά βιβλία, τὰ ὁποῖα περιέχουν σχόλια καὶ ἐπεξηγήσεις τῶν Βεδῶν καὶ θεωροῦνται συμπλήρωσή τους. Οἱ ἀρχαιότερες Οὐπανισάντ λέγεται ὅτι ἀποτελοῦν τὴν πρώτη συστηματικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐξέταση μεταφυσικῶν πνευματικῶν προβλημάτων.

51. Μπαγκαβάντ Γκιτά. (Bhāgavad Gitā). Μεταφράζεται: Τὸ τραγούδι τοῦ δοξασμένου ἢ τοῦ εὐλογημένου ἢ τοῦ ἀγαπημένου ἢ τοῦ Κυρίου. Εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Μαχαβαράτα, θεωρούμενο καὶ σὰν ἐπιτομὴ τῆς. Τὸ περιεχόμενό της εἶναι φιλοσοφικὸ καὶ μυστικιστικόν. Περιέχει τὸν ἑσωτερισμὸ τοῦ Βραχμανισμοῦ καὶ ἀπευθύνεται στοὺς μεμνημένους. Συγγραφεὺς του θεωρεῖται ὁ βραχμᾶνος Βεάσα. Ἔχει μεταφρασθῆ στὰ ἑλληνικὰ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰ σανσκριτικά, ἀπὸ τὸν μεμνημένον στὸν Βραχμανισμὸ Ἑλληνα Δημ. Γαλανὸν τὸν Ἀθηναῖον (1760—1833) καὶ ἔχει ἐκδοθῆ στὴ σειρά τῶν Ἑνδικῶν, μὲ τὸν τίτλο αἱ Γκιτά, ἢ θεσπέσιον μέλος». Ὁ Τιμ. Βρατσάνας μετέφρασε τὴ Γκιτά ἀπὸ τὰ γαλλικά, σὲ ἐλεύθερο στίχο, δίνοντας στὸν τίτλο τὴν ἀπόδοση «Τὸ θεϊκὸ τραγούδι».

52. Βέδαι. (Védas). Τὰ πανάρχαια ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν, ποὺ περιέχουν τὴ «Θεῖα Γνώση» καὶ ἀποτελοῦν τὴ φιλολογία τῆς Βεδικῆς θρησκείας. Ἡ χρονολογία τῶν Βεδῶν κυμαίνεται στὰ 1500—1000 π.Χ., ἄλλοι ὅμως τὶς θεωροῦν πολὺ ἀρχαιότερες. Εἶναι συλλογὴ ποιημάτων, διαφόρων ἴσως χρονικῶν περιόδων καὶ ποιητῶν, ποικίλου περιεχομένου, ἀπὸ τὶς ὑψηλότερες σφαῖρες τῆς Μεταφυσικῆς μέχρι τὶς πιὸ πρόχειρες κοινοτοπίες. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴ Rigvéda, Jajurvéda, Sāmavéda καὶ Atharvavéda. Συνέχεια τῶν Βεδῶν εἶναι οἱ Οὐπανισάντ, ἢ Πουράνα, ἢ Ραμαϊάνα καὶ ἡ Μαχαβαράτα.

53. Βραχμᾶνες. Ὅσοι ἀνήκουν στὴν ἀνώτερη ἀπὸ τὴν τάξιν, στὴν ὁποῖα εἶναι διαιρεμένος ὁ λαὸς τῆς Ἰνδίας, τὴν ἱερὴν, ἀπαραβίαστη καὶ προνομιοῦχο, στὴν ὁποία ἀνήκουν οἱ θεολόγοι, φιλόσοφοι καὶ ποιηταί, οἱ μόνοι ποὺ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκουν τὴν Βέδες. Ἀπὸ αὐτὴν καὶ μόνον λαμβάνονται οἱ ἱερεῖς τοῦ Βραχμανισμοῦ καὶ τῆς Ἰνδουιστικῆς θρησκείας, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὸν Βραχμανισμό, ὅπως ὁ Βραχμανισμὸς ἀπὸ τὴν ἀρχαία Βεδικὴ θρησκεία.

54. Τὸ Βραχμάν. (Brāhman). Μὲ τὴν λέξιν αὕτη ἡ Ἰνδικὴ φιλοσοφία ἐκφράζει τὸ Ἀπόλυτο, ποὺ εἶναι χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος, χωρὶς μεταβολὴ καὶ ιδιότητες. Εἶναι τὸ Μοναδικό, ποὺ ἔχει πραγματικὴ ὑπαρξιν, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴ φαινομενικὴ, πλανερὴ ὑπαρξιν τοῦ κόσμου, ποὺ ἀποτελεῖ πλασματικὸ φαινόμενον, μία ψευδαἰσθησιμὴ (maya).

55. Ὁ Βράχμας. (Brāhma). Ἡ προσωποποιημένη δύναμις τῆς δημιουργίας. Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἰνδικῆς Τριμούρτι, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Χριστιανικὸν «Ἅγιον Πνεῦμα». Πρὸς τὸν «Υἱόν» ἀντιστοιχεῖ ὁ Βισνοῦ καὶ πρὸς τὸν «Πατέρα» ὁ Σίβκα.

56. Γιόγκα. 1. Σανσκριτικὴ λέξις, ποὺ σημαίνει «ἔνωσις», δηλαδὴ ἡ ἔνωσις τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ ἢ τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως μὲ τὸ παγκόσμιον Ἐγὼ ἢ τὴν παγκόσμιαν συνείδησιν. 2. Ἡ διδασκαλία καὶ ἀσκήσις ποὺ ὁδηγεῖ σ' αὐτὴ τὴν ἔνωσιν. Ὑπάρχουν ἑπτὰ σχολαὶ Γιόγκα, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὴν ἑπτὰ «ἀκτῖνες» τῆς ζωῆς. Ἡ Ράτζα-Γιόγκα, Γνώσις-Γιόγκα, Κάρμα-Γιόγκα, Χάθα-Γιόγκα, Λάγια-Γιόγκα, Μπάκτι-Γιόγκα, Μάντρα-Γιόγκα. Ἡ πραγματικὴ Γιόγκα δὲν διδάσκεται μὲ ἀλληλογραφίαν, οὔτε μὲ βιβλία, οὔτε μὲ πληρωμὴν, ἀπὸ περιφερόμενους «Γιόγκι», ἀμφιβόλου σοβαρότητος.

57. Λάο - Τσέ. Κινέζος σοφός, ο οποίος γεννήθηκε το 604 π.Χ. Κατά την παράδοση πατέρας του ήταν ο Ούρανός. Η μητέρα του έμεινε έγκυος βλέποντας έναν λαμπρό διάττοντα άστέρα και τον γέννησε έπειτα από 72 χρόνια. Έτσι ο Λάο-Τσέ γεννήθηκε με μορφή γέρου άσπρουμάλλη. Ήταν έπιμελητής της Βασιλικής Βιβλιοθήκης, αλλά απογοητευμένος από την παρακμή και τὰ ήθη της εποχής, εγκατέλειψε τὰ πάντα και έφυγε άφανής, χωρίς ποτέ νὰ μάθουν τίποτα γι' αυτόν. Πρίν φύγη, έγραψε τὸ περίφημο βιβλίο του «Ταό-Τε-Κίνγκ», από τὸ ὁποῖο φαίνεται τὸ βάθος τῆς σοφίας του. Ἀπὸ παραφθορὰ τῶν διδασκαλιῶν του διαμορφώθηκε ἀργότερα ἡ λαϊκὴ και γεμάτη δεισιδαιμονίες θρησκεία τοῦ Ταοϊσμοῦ.

58. Μυστήρια τοῦ Διονύσου. Ἀρχαῖα Μυστήρια, ποὺ διαδόθηκαν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ Θράκη, ἀναφερόμενα στὸν διαιμελισμὸ τοῦ Διονύσου (υἱοῦ τοῦ Διὸς και τῆς Σεμέλης) ἀπὸ τοὺς Τιτᾶνες, οἱ ὁποῖοι καταβραχθίζουν τὴ σάρκα του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καρδιά του, ποὺ τὴν σώζει ἡ Ἀθηνᾶ και τὴν φέρνει στὸν Δία. Ὁ Διόνυσος ἀναγεννᾶται ἀνὰ θάνατος θεός. Ὅσα γράφονται γιὰ ὅλα τὰ Μυστήρια γενικῶς, δηλ. ὅτι συμβολίζουν τὴς ἐποχὲς τοῦ ἔτους και τὰ διαδοχικὰ φαινόμενα βλαστήσεως και μαρασμοῦ, εἶναι εὐκόλες ἐξωτερικὲς ἐρμηνεῖες, ἀνάξιες πολλῆς προσοχῆς ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ Ἑσωτερισμοῦ.

59. Ὀρφικὰ Μυστήρια. Πολλοὶ ταυτίζουν τὰ Ὀρφικὰ Μυστήρια μετὰ τὰ Μυστήρια τοῦ Διονύσου, ἐπειδὴ και αὐτὰ ἀναφέρονται στὸν μῦθο τοῦ Διονύσου Ζαγρέως και Ἐλευθερωτοῦ, ὁ ὁποῖος φονεύεται και ἀναγεννᾶται. Τὰ Ὀρφικὰ Μυστήρια ἰδρύθηκαν — σύμφωνα μετὰ τὴν παράδοση — ἀπὸ τὸν Ὀρφέα, τελούμενα ἀπὸ τοὺς Ὀρφικοὺς

θιάσους, και είχαν μεγάλη διάδοση και σοβαρή επίρροή σ' ολόκληρο τον Έλληνικό κόσμο. Για τους Όρφικούς ο Διόνυσος ήταν σύμβολο της ζωής, που υπάρχει στα πάντα και ζωογονεί ολόκληρη τη Φύση, της οποίας οι φαινομενικές καταστροφές δεν είναι παρά μεταμορφώσεις των εκδηλώσεων της Ζωής. Σκοπός των Όρφικών Μυστηρίων ήταν ο εξαγνισμός, ή άγνή επίγεια ζωή, ή ήρεμη αντιμετώπιση του θανάτου, ή αποφυγή των μετά θάνατον όδυνηρών καταστάσεων και ή ανάπτυξη των μυστηριακών διδασκαλιών περί κοσμογονίας, θεογονίας, εξέλιξεως και τελειοποίησεως του ανθρώπου.

60. Θρακικά Μυστήρια. (Βενδίδος και Κότυος). Θρακικά ήσαν και τὰ Μυστήρια της Βενδίδος, μυστηριακής θεότητας, που ταυτίζεται από πολλούς με την Έκάτη, την "Αρτεμι, την Περσεφόνη." Άλλοι τη θεωρούν θυγατέρα του Φρυγικού Σαβαζίου ή μιὰ από τις Καβειρικές θεότητες. Τὰ Μυστήρια της Βενδίδος μεταδόθηκαν στη Λήμνο, Άμφίπολι, Πειραιά, Άλεξάνδρεια, Βηθυνία. Επίσης Θρακικά ήσαν τὰ Μυστήρια της Κότυος ή Κοτυτοῦς, ή οποία ταυτίζεται με τη Φρυγική Κυβέλη, και έτελοῦντο μόνον από γυναίκες. Μεταδόθηκαν στην Κόρινθο, Χίο, Άθήνας. Άργότερα εξέπεσαν σε άνηθικότητα και παρακμή.

61. Καβείρια Μυστήρια. Άρχαιότατα Μυστήρια, τελούμενα κυρίως στη Σαμοθράκη, Θάσο, Λήμνο, Ίμβρο, Βοιωτία. Οί Κάβειροι ήσαν μεγάλοι θεοί, τέκνα του Ήφαιστου, που έργάστηκαν για τη δημιουργία του κόσμου. Ή λατρεία τους συνδέεται με τη λατρεία του Πυρός ("Ήφαιστος, Προμηθεύς). Στα Καβείρια Μυστήρια, τὰ οποία έτελοῦντο κατά τη νύχτα, ο Κάβειρος Καδμῖλος ή Κασμῖλος φονεύεται από τους τρεις αδελφούς του και κατόπιν

ἀνασταίνεται, με τῇ βοήθειᾳ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῶν συμβολικῶς φρονέων ἀδελφῶν του.

62. Μυστήρια Σαβαζίου. Φρυγικὰ Μυστήρια, ἀναφερόμενα στὴ λατρεία τοῦ Σαβαζίου, υἱοῦ τῆς Κυβέλης καὶ τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Διονύσου. Μεταδόθηκαν στὴ Θράκη καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἀργότερα στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Δύση, καταδιωχθέντα ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Στὰς Ἀθήνας ἐθεωροῦντο βαρβαρικά ἀπὸ τοὺς πιστοὺς στὰ Ἐλευσίνα Ἀθηναίους. Στὰ Μυστήρια τοῦ Σαβαζίου σπουδαία θέση κατεῖχαν ὁ ὄφις, ὁ βοῦς, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἄλλα συνήθη μυστηριακὰ σύμβολα.

63. Μυστήρια Κυβέλης καὶ Ἄττιος. Μυστήρια Φρυγικὰ, ποὺ μεταδόθηκαν στὴ Λυδία καὶ λοιπὴ Μ. Ἀσία, καθὼς καὶ στὴ Δύση. Αναφέρονταν στὴ λατρεία τοῦ Ἄττιος ἢ Ἄττειος καὶ τῆς Κυβέλης, μητέρας τῶν θεῶν (Κυβέλη—Ρέα). Ὁ Ἄττις ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὴν Κυβέλη, με τὸν ὄρο τῆς ἀγνότητος, ἀλλὰ τῆς κάνει ἀπιστία με μίαν νόμφη, τὴν ὁποία ἡ Κυβέλη φονεύει. Τότε ὁ Ἄττις αὐτοκτονεῖ καὶ κατόπιν ἀνασταίνεται. Ὁ κοινὸς σὲ ὅλα τὰ Μυστήρια μῦθος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως (Τὸ δρᾶμα τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς).

64. Ὅσιρις — Ἰσις. Ὁ Ὅσιρις εἶναι ὁ ἥρωας τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων, υἱὸς τοῦ Σέβ (Γῆς) καὶ τῆς Νούτ (Οὐρανοῦ). Ἐδίδαξε στοὺς ἀνθρώπους τὸν πολιτισμό. Ὁ ἀδελφός του Σήθ, τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ, φονεύει με δόλο τὸν Ὅσιρι. Ἀλλὰ ἡ σύζυγός του Ἰσις μαζεύει τὰ τεμάχια τοῦ διαμελισθέντος συζύγου της, ὁ υἱὸς τους Ὁρος νικά τὸν Σήθ καὶ ὁ Ὅσιρις ἀνεβαίνει ἀθάνατος στὸν Οὐρανό, θεὸς καὶ κριτὴς τῶν νεκρῶν. Νὰ γίνῃ κανεὶς Ὅσιρις, δηλ.

τέλειος, ἀθάνατος, θεός, εἶναι τὸ τέρμα τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως καὶ σκοπὸς τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων.

65. Ἐλευσίνια Μυστήρια. Τὰ ἐπισημότερα ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Εἶχαν δύο βαθμοὺς, τὰ μικρὰ (ἐλάσσονα ἢ ὀλείζω), τελούμενα εἰς Ἄγρας Ἀθηνῶν κατὰ τὸν μῆνα Ἀνθεστηριῶνα, καὶ τὰ μεγάλα (μειζονα), τελούμενα στὴν Ἐλευσίνα κατὰ τὸν μῆνα Βοηδρομιῶνα. Τρίτος βαθμὸς ἦταν τοῦ «Ἐπόπτου». Ἀπὸ τὴν τέλεση τῶν Μυστηρίων ἀπεκλείετο κάθε ἀμύητος (Ἐκὼς οἱ βέβηλοι) καὶ κανεὶς δὲν γνωρίζει τί ἀκριβῶς γινόταν κατὰ τὴν τελετῇ. Ὑπῆρχαν τὰ ἀδρώμενα, δεκνόμενα, λεγόμενα». Ὁ μῦθος ἀναφερόταν στὴν ἀρπαγὴ τῆς Περσεφόνης ἢ Κόρης ἀπὸ τὸν Πλούτωνα (ἐνσάρκωση τοῦ πνεύματος στὴν ὕλη), στὸν ὄδυμὸ καὶ τίς περιπέτειες τῆς θεᾶς Δήμητρας καὶ στὴν ἐπαναφορὰ τῆς Περσεφόνης ἀπὸ τὸν θεῖο σύζυγό της Ἴακχο στὴ Μητέρα της στὸν Ὀλυμπο (ἀποθέωση ἢ ἐπιστροφή στὴ Θεία Οὐσία). Ἀπὸ τὴν τελετῇ ἀναφέρεται ἡ φράση «Ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κικεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐγγευσάμενος ἀποθέμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην». Ὁ Ἱεροφάντης τῶν Μυστηρίων προήρχετο πάντοτε ἀπὸ τὴν ἱερατικὴ οἰκογένεια τῶν Εὐμολπιδῶν, ἐνῶ ὁ Δαδοῦχος, ὁ Κῆρυξ καὶ ὁ Ἱερεὺς τοῦ Βιωμοῦ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Κηρύκων.

66. Μυστήρια τοῦ Μίθρα ἢ Μιθραϊκά. Σημαντικώτατα Περσικὰ Μυστήρια, τὰ ὅποια διαδόθηκαν εὐρύτατα στὸ Ρωμαϊκὸ κράτος κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους, συναγωνισθέντα τὸν Χριστιανισμό, μὲ τάσεις ἐπικρατήσεως. Ὁ Μίθρας ἦταν ἡ προσωποποίηση τῆς δυνάμεως τοῦ Ἥλιου, θεὸς τοῦ Φωτός, θεὸς - Ἡλιας, βοηθὸς

τοῦ Ὁραμάσδη (ἀρχὴ τοῦ Καλοῦ) στὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τοῦ Ἀρειμάν (ἀρχὴ τοῦ Κακοῦ) καὶ ἀντιπρόσωπός του στὴ Γῆ. Ζωογονεῖ κάθε ἀγαθὴ ἐκδήλωση, φυσικὴ ἢ πνευματικὴ, κριτὴς τῶν ἀνθρώπων μετὰ θάνατον. Οἱ μεμνημένοι: στὰ Μιθραϊκὰ Μυστήρια ὀνομάζονταν ἀδελφοὶ καὶ εἶχαν ἑπτὰ βαθμούς: Κόραξ, κρύφιος, στρατιώτης, λέων, πέρσης, ἡλιοδρόμος, πατήρ. Ἐτέλουν καθημερινὲς τελετουργίες μέσα σὲ σπήλαια (Μιθραῖα), μὲ προσευχές, ψαλμωδίες, θυσίες καὶ γόρταζαν τὴ γέννηση τοῦ Μίθρα στίς 25 Δεκεμβρίου. Ὁ Μίθρας παριστανόταν σὰν νέος ποὺ φονεύει ταῦρο. Τὰ Μιθραϊκὰ Μυστήρια ἀπαγορεύθηκαν ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος τὸ 378 καὶ οἱ Χριστιανοὶ κατέστρεψαν ἀπὸ φανατισμὸ τὰ διάφορα Μιθραῖα.

67. Ἑλεᾶται. Οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἑλεατικῆς Σχολῆς, ποὺ τὴν ἐθεμελίωσαν ὁ Ξενοφάνης (570—475) καὶ ὁ Παρμενίδης (540—470). Σύμφωνα μὲ τίς διδασκαλίες τῶν Ἑλεατῶν, τὸ πᾶν ἀποτελεῖ ἓνα ἐνιαῖον ὄν (Ἐν τὸ πᾶν), τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ φαινομενικὰ μεταβάλλεται, οὐσιαστικὰ παραμένει πάντοτε τὸ ἴδιον, ἀφθαρτο καὶ διαρκές, ἀντιληπτὸ μόνον μὲ τὸ λογικὸ καὶ ὄχι μὲ τὴν αἴσθηση.

68. Στωϊκοί. Ὅσοι ἀνήκουν στὴ φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Στοᾶς, ποὺ τὴν ἴδρυσε ὁ Ζήνων Κιτιεὺς (342—270) καὶ τὴν ἐλάμπρυναν ὁ Κλεάνθης (331—232), ὁ Χρόσιππος (280—206), ὁ Ποσειδώνιος (135—40), ὁ Σενέκας (4—65 μ.Χ.), ὁ Ἐπίκτητος (50—120), ὁ Μάρκος Αὐρήλιος (121—180). Σύμφωνα μὲ τίς διδασκαλίες τῶν Στωϊκῶν, τὰ πάντα προέρχονται ἀπὸ τὸ «Πῦρ», τὸ ὁποῖον ζωογονεῖ τὸ κάθε τί. Ὁ κόσμος ποὺ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸ Πῦρ, ἐπιστρέφει βαθμηδὸν καὶ ἀναλύεται στὸ ἀρχέγονο Πῦρ (ἐκπύρωση ἢ παλιγγενεσία). Ὁ κύκλος αὐτὸς ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς. Οἱ

Στωϊκοί ἐδίδασκαν τὸ «ὀμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν», τὴν ἀπάθεια, τὴν ἀρετὴν, τὴν πλήρη ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν παραδοχὴν ὅλων τῶν ἀνθρώπων σὰν ἀδελφῶν.

69. Νεοπλατωνικοί. Οἱ φιλόσοφοι ποῦ ἀκολουθοῦν τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, ὅπως μεταγενέστερα ἐξελίχθη μετὰ ἀνάμιξιν ἀνατολικῶν μυστικιστικῶν διδαγμάτων. Οἱ νεοπλατωνικοὶ ἤχησαν τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους καὶ εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση εἰς τὴν παγκόσμιαν φιλοσοφικὴν σκέψιν. Βαθύτατοι φιλόσοφοι, ζητοῦσαν τὴν ἐνορατικὴν Γνώσιν τῆς οὐσίας τῶν ὄντων καὶ τῆς ἐναδικῆς πραγματικότητος. Κατὰ τοὺς νεοπλατωνικοὺς, ὅλα τὰ ὄντα ἔχουν τὴν πηγὴν τῆς ὑπάρξεώς τους εἰς ἓνα ἀρχικόν, ἀμετάβλητον, ἐκτὸς διαφορισμοῦ καὶ ἰδιοτήτων Ὅν, ποῦ δὲν εἶναι καταληπτὸν μετὰ τὴν νόησιν, ἀλλὰ μόνον μετὰ ἐκστατικὴν ἐνωσιν μαζὶ τοῦ (Μυστικισμός). Οἱ πρῶτοι σημαντικοὶ νεοπλατωνικοὶ ἦσαν ὁ Ἀμμώνιος Σακκάς (175—242), ὁ Πλωτῖνος, ὁ Πορφύριος, ὁ Ἰάμβλιχος, Πλούταρχος ὁ Ἀθηναῖος (350—433), ἡ Ὑπατία (370—415), ὁ Πρόκλος (410—485).

70. Πλωτῖνος. (204 — 269). Μεγάλος φιλόσοφος καὶ Μύστης, ὁ πρῶτος ἐπιφανής, ἀπὸ τοὺς νεοπλατωνικοὺς. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἀποῦ ἀπογοητεύτηκε ἀπὸ ὅσας τις ἄλλες φιλοσοφικὰς Σχολὰς, ἔγινε μαθητὴς τοῦ Ἀμμωνίου Σακκά, ἱδρυτοῦ τῆς Νεοπλατωνικῆς Σχολῆς, καὶ ἔζησε κοντὰ τοῦ 10 χρόνια. Ἐμελέτησεν ἐπίσης τὴν Περσικὴν καὶ Ἰνδικὴν φιλοσοφίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σακκά, ἐπῆγε εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἐδίδασκε 25 χρόνια καὶ διακρίθηκε γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀρετὴν του, τιμῶμενος σὰν ὑπεράνθρωπος ἐξ αἰτίας τῶν ἐνορατικῶν ἰδιοτήτων ποῦ εἶχε. Κατὰ τὸν Πλωτῖνον, ἀπὸ τὴν ἀπόλυτην ἐνότητα ἀπορρέουν, μετὰ ἀκτινοβολία ἢ ἀντικατοπτρισμόν, ὅλα τὰ ὄντα, χωρὶς νὰ χάνουν τὴν οὐσιώδη

νότητά τους. Πρώτος ὁ νοῦς (μετὰ τὰ Πλατωνικά ἀρχέτυπα), δεύτερη ἡ ψυχὴ (ποῦ κυμαίνεται μεταξὺ νοῦ καὶ ὕλης), τρίτη ὕλη (σπερματικό δημιούργημα τῆς ψυχῆς). Σκοπὸς τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως εἶναι ἡ ἐπιστροφή στοῦ ἀπόλυτου "Ἐνα, πρῶτα μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ τὴν ἐνωσὴν τῆς μετὰ τὸν νοῦ, ἔπειτα μετὰ ἐκστατικὴν ἔνωσην τοῦ νοῦ μετὰ τὸ ἀπόλυτο "Ἐνα. Αὐτὴ τῆ μυστικιστικῆς ἔνωση τὴν ἐπραγματοποίησεν ὁ ἴδιος, γιὰ λίγες στιγμῆς, τέσσερες φορές μετὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας ἐξαετίας τοῦ βίου του.

71. Πορφύριος. (233 — 304). Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος, ποῦ γεννήθηκε στὴν Τύρο, μαθητῆς τοῦ Λογγίνου καὶ τῆς Ἀθήνας καὶ κατόπιν τοῦ Πλωτίνου στὴ Ρώμη, κατὰ τὴν τελευταία του ἐξαετία, τοῦ ὁποῦ ὑπῆρξεν ὁ σπουδαῖος συνεχιστῆς. Συνεκέντρωσε καὶ ἐτακτοποίησε τίς σημερινὰς τῶν παραδόσεων τοῦ διδασκάλου του καὶ ἔγραψε καὶ τὰ ἑρῶν καὶ σχόλια ἐπάνω σὲ φιλοσοφικά, μαθηματικά, ἱστορικά καὶ ἄλλα θέματα. Ἦταν ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ θαυμαστῆς τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰησοῦ.

72. Ἰάμβλιχος. (270—332). Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος ἀπὸ τῆ Συρία, θεωρούμενος μαθητῆς τοῦ Πορφύριου, ἐζήσεν στὴν Ἀλεξάνδρεια. Διδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς τῆς διδασκαλίας τῶν Πυθαγορείων σχετικὰ μετὰ τὸν ἀριθμὸν. Κορυφαῖος μυστικιστῆς. Ἀσκούσε θεουργίαν, μετὰ τὴν ὁποία — ἐπὶ ἐδίδασκε — ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὴ Θεότητα. Ἐγραψε πολλὰ ἔρῶν, σχόλια ἐπὶ τῆς Πυθαγορείου διδασκαλίας καὶ στοὺς Πλατωνικοὺς λόγους καὶ βιογραφία τοῦ Πυθαγόρα, στὴν ὁποία τὸν παρουσιάζει ὡς θεουργόν. Ἀντίπαλος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ματὰ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανὸν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἑθνισμοῦ.

73. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς. (160—220). Ἐγενήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἐσπούδασε τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ἀκολούθησε τὸν Χριστιανισμό, θεωρούμενος ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Περιφημὸς σὰν συγγραφεὺς. Ἐζητοῦσε νὰ συμφιλιώσῃ τὸν Χριστιανισμό μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, τὴν ὁποία θεωροῦσε ἀναγκαία γιὰ τὴν κατανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

74. Ὠριγένης. (185—254). Χριστιανὸς σοφός, θεολόγος καὶ συγγραφεὺς, ποὺ ὀνομάστηκε χαλκέντερος γιὰ τὸ πλῆθος τῶν συγγραμμάτων του. Μαθητὴς τοῦ Κλήμεντος καὶ διάδοχός του στὴ διεύθυνση τῆς Σχολῆς Ἀλεξανδρείας. Πολυμαθέστατος, φιλοσοφικώτατος καὶ μὲ μεγάλη δράση καὶ κύρος στὸν Χριστιανικὸ κόσμον. Μεταγενέστερα χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν σὰν αἰρετικὸς καὶ καταδικάστηκεν οἱ ἰδέες του.

75. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης. Ἀκολούθησε τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἀναφέρεται σὰν πρῶτος Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα μ. Χ. ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισίν τους συγγράμματα, μὲ τὸ ὄνομά του σὰν συγγραφέως, τὰ ὁποῖα ὅμως θεωροῦνται ψευδεπίγραμμα, ὀνομαζόμενα τοῦ «Ψευδο-Διονυσίου». Ἄσχετα ὅμως ἀπὸ τὸ θέμα ποῖος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τους, τὰ συγγράμματα αὐτὰ εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς καὶ φανεροῦν βυθιὰ φιλοσοφικὴ καὶ μυστηριακὴ γνώση. Μεταφράστηκαν στὰ Λατινικὰ ἀπὸ τὸν Ἐρίγενα καὶ ἀπετέλεσαν τὴν ἀρχὴν τοῦ Μεσαιωνικοῦ Μυστικισμοῦ. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίας τους, ἡ Θεότης στέκεται ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη νόηση, ὥστε κάθε ἀνθρώπινη ἀντίληψις γι' αὐτὴν εἶναι πλάνη. Μπορεῖ ὅμως ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ τὸ Θεῖον, μὲ τὸ δρόμον τῆς «Μυστικῆς Ἐνώσεως» μαζί του, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

76. Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας ἢ «Θεοφόρος». Μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ἐπίσκοπος στὴν Ἀντιόχεια. Ἐμαρτύρησε τὸ 103 μ.Χ., τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, στὸ ἀμφιθέατρο τῆς Ρώμης, ὅπου τὸν ἔρριξαν στοὺς λέοντες. Ἐγράψε Ἀποστολικὲς Ἐπιστολές, ἀλλ' ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης τους.

77. Γρηγόριος ὁ Νύσσης. (335—394). Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, βαθύς γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ πνεῦμα φιλοσοφικό. Ἀδελφὸς τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐπίσκοπος Νύσσης. Ἐλαβε μέρος στὴ Β' Οἰκουμενικῆ Σύνοδο. Ἀκολουθοῦσε τὶς μυστικιστικὲς διδασκαλίαι τοῦ Ὁριγένους καὶ κατηγορήθηκε ὡς αἰρετικός.

78. Μακάριος ὁ Μέγας ἢ «Αἰγύπτιος». (301—391). Αἰγύπτιος ἐρημίτης καὶ ὅσιος, μαθητὴς τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου, ἀσκητῆς ἀπὸ ἡλικία 30 χρονῶν. Ὀνομαζόταν «παιδαριολέγων», ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὸς εἶχε σοβαρότητα γέροντος. Μυστικιστὴς, θαυματουργὸς καὶ συγγραφεὺς θρησκευτικῶν μυστικιστικῶν βιβλίων.

79. Γνωστικοὶ—Γνωστικισμός. Σπουδαία φιλοσοφική, ἀποκρυφιστικὴ καὶ μυστικιστικὴ κίνηση, ποὺ ἀναπτύχθηκε κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες μ.Χ. καὶ εἶχε μεγάλη ἐπίδραση στὴ φιλοσοφικὴ σκέψη. Οἱ Γνωστικοὶ χαρακτηρίστηκαν αἰρετικοὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καταδιώχθηκαν. Τὰ περισσότερα συγγράμματά τους ἐχάθηκαν.

80. Ζιναραζαντάζα. (C. Jinarajadasa. 1875—1953). Ἰνδὸς Θεόσοφος, ἀποκρυφιστὴς καὶ συγγραφεὺς. Ἐγεννήθηκε στὴν Κεϋλάνη ἀπὸ γονεῖς Βουδδιστάς. Ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καϊμπριτζ. Ἐργάστηκε μὲ ἐξαιρε-

τική δραστηριότητα για τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία, τῆς ὁποίας διετέλεσε Ἀντιπρόεδρος (1921—1928) καὶ παγκόσμιος Πρόεδρος (1946—1953). Ἐγράψε πολλὰ ἄρθρα καὶ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὅποια «Οἱ πρῶτες ἀρχές τῆς Θεοσοφίας» ἐτυπώθηκε στὰ Ἑλληνικά, μὲ τὸν τίτλο α' Ἡ Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις τῆς Ἀνθρωπότητος».

81. Ἡσυχασταί. Μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οἱ ὅποιοι ἤκμασαν κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα, θιασῶτες τῶν μυστικιστικῶν θεωριῶν τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (Ψευδο-Διονυσίου). Ἐπεσαν σὲ ὑπερβολές (ὀμφαλοσκόποι) καὶ καταπολεμήθηκαν ἀπὸ τὸν μοναχὸ Βαρθαάμ.

82. Ταλμούδ. Γριψῶδες Ἰουδαϊκὸ βιβλίον, ποὺ ἀποτελεῖ κωδικοποίησι τῶν ἐκ παραδόσεως ἀποκρύφων Ἰουδαϊκῶν διδασκαλιῶν. Ἀπὸ τοὺς Ταλμουδιστὰς θεωρεῖται συνέχεια καὶ συμπλήρωσι τῆς Παλ. Διαθήκης. Ὑπάρχουν δύο Ταλμούδ, τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς Βαβυλῶνας. Ἀποδίδονται στὸν Δ' ἢ Ε' ἢ ΣΤ' αἰῶνα μ.Χ.

83. Ζοχάρ ἢ Ζόχαρ (=λάμψις). Τὸ σημαντικώτερον καββαλιστικὸ βιβλίον, ποὺ ἀποδίδεται στὸν Συμεὼν Μπέν Γιοχάι καὶ στὸν υἱὸ του Ἐλεάζαρ (Β' αἰῶνας μ.Χ.). Ἄλλοι τὸ θεωροῦν συλλογὴ διαφόρων Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων. Περιέχει ἀποκρυφιστικὰ καὶ μυστικιστικὰ διδασκαλίας, γραμμένες σὲ μυστηριακὴ γλῶσσα.

84. Ἀβραάμ Ἀβουλαφία. Ἰουδαῖος καββαλιστής, ὁ ὅποιος ἐγεννήθηκε στὴν Ἰσπανία τὸ 1240. Κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς, Ἑβραϊκῆς, ἐταξίδεψε πολὺ, ἐμελέτησε ἰατρικὴ, φιλοσοφία, μεταφυσικὴ, ἀποκρυφισμὸ καὶ καββάλα. Ἐλεγε ὅτι εἶχε ὄραματισμοὺς καὶ ὅτι ἦταν προ-

φήτης. Ἐπῆγε στή Ρώμη γιά νά προσηλυτίση τόν Πάπα. Ἐκεῖ τόν συνέλαβαν, ἀλλά τόν ἐβεβώρησαν τρελλό καί τόν ἀπέλευσαν. Ἐγραψε βιβλία καββαλιστικά.

85. Ἰσαάκ Λούρια. (1534—1572). Ἰουδαῖος καββαλιστής, μυστικιστής καί δραματιστής, τιμώμενος ἀπό τοὺς ὀπαδοὺς του σάν ἅγιος καί προφήτης.

86. Σουφί. Μουσουλμᾶνοι ἀσκηταί, τοῦ ἀκολουθοῦν τὸ πανθεϊστικὸ-μυστικιστικὸ σύστημα τοῦ Σουφισμού, ὃ ὑποῖος ἐγεννήθηκε τὸν Η' αἰῶνα μ.Χ. καί ἤκμασε τὸν ΙΒ' καί ΙΓ', κυρίως στήν Περσία, ὅπου ἐπηρέασε πολλοὺς ποιητὰς καί φιλοσόφους. Οἱ Σουφί ὑπῆρξαν πρόδρομοι τῶν μοναχικῶν Ταγμάτων τῶν Δερβισῶν.

87. Νικόλαος Λούβαρις. (1887—1961). Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί Ἀκαδημαϊκός. Ἐγραψε συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καί πολλὰ ἄλλα βιβλία καί ἄρθρα. Καταδιώχθηκε διότι διέτελεσε Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας στήν κατοχικὴ Κυβέρνηση Λογοθετοπούλου. Πρωτεργάτης τῶν «φιλοσοφικῶν συμποσίων» στὰς Ἀθήνας.

88. Τζελαλεδδίν. (1207—1273). Περίφημος Πέρσης ποιητὴς καί φιλόσοφος, διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας καί τοῦ Ἱεροῦ Νόμου στὸ Ἰκόνιον, ἐρημίτης καί μυστικιστής. Ἀπὸ τοὺς κορυφαίους Σουφί. Ἰδρυτὴς τοῦ Δερβισικοῦ Τάγματος τῶν Μεβλεβί. Συγγραφεὺς τοῦ «Μενσεβί», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ 47.000 ὁμοιοκατάληκτα δίστιχα, ἠθικοῦ, ἀλληγορικοῦ, μυστικιστικοῦ περιεχομένου.

89. Ναῖται. (Templiers). Ἱπποτικὸ καί Ἐκκλησια-

στικό Τάγμα, πού ιδρύθηκε τὸ 1118 ἀπὸ ἑνῆα Γάλλους Σταυροφόρους, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν ὄρκον ἀγνείας, πενίας καὶ πειθαρχίας, παίρνοντας τὴν ὑποχρέωση νὰ ὑπερασπίζονται τὸν Ἅγιο Τάφο καὶ τοὺς προσκυνητὲς του ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν Σαρακηνῶν. Τὸ Τάγμα ἀπέκτησε πολλὰ μέλη, πού διακρίνονταν γιὰ τὴν ἀνδρεία, τὴν ἀρετὴ, τὴν προσήλωσιν στὸ καθῆκον καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου. Μεταξὺ τῶν Ναϊτῶν ἀναπτύχθησαν φιλοσοφικὲς-μυστηριακὲς διδασκαλίαι, γιὰ τὶς ὁποῖες πολλὲς φορὲς κατηγορήθησαν οἱ Ναῖται ὡς αἰρετικοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φίλιππος Δ', θέλοντας νὰ σφετερισθῇ τὴ μεγάλη περιουσία τοῦ Τάγματος στὴ Γαλλία, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τὸν Πάπα Κλήμεντα Ε', κατήγγησε τὸ Τάγμα, συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τὰ ἐξέχοντα μέλη του, τοὺς ἐβασάνισε καὶ τοὺς ἐθανάτωσε. Ὁ Μάγιστρος τοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν Ἰακωβὸς Μολάι, ἀνεβαίνοντας στὴν πυρὰ στὶς 11 Μαρτίου 1314, λέγεται ὅτι ἐκάλεσε τὸν Πάπα καὶ τὸν βασιλέα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Θεοῦ, τὸν Πάπα μέσα σὲ 40 ἡμέρες καὶ τὸν βασιλέα μέσα σ' ἕνα χρόνο, καὶ ὅτι στὶς προθεσμίας αὐτὰς Πάπας καὶ βασιλεὺς ἐπέθαναν.

90. Ἅγιος Βερνάρδος. (1091—1153). Γάλλος θεολόγος, μοναχὸς καὶ ἀσκητὴς, ἰδρυτὴς τοῦ ὁμωνύμου μοναχικοῦ Τάγματος. Μὲ τὶς δραστήριες ἐνέργειαι του ὑπεκίνησε τὴ Β' Σταυροφορία. Μυστικοπαθὴς ἀπολογητὴς τῆς ὀρθοσκευτικῆς πίστεως κηρύσσει τὴν ἀνικανότητα τοῦ λογικοῦ ν' ἀντιληφθῇ τὰ μυστήρια τῆς Θεότητος καὶ ἐξαιρεῖ τὴ σημασία τῆς ἀγάπης καὶ ἀνατάσεως.

91. Ἅγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης. (1181—1226). Ἰταλὸς μοναχὸς, ἀπόστολος καὶ ἀσκητὴς, ὁραματιστὴς καὶ μυστικιστὴς. Οἱ γονεῖς του ἦσαν πλοῦσιοι καὶ

στή νεότητά του ἐξοῦσε πολυτελῶς, μὲ διασκεδάσεις καὶ πολέμους. 24 χρονῶν ἄλλαξε χαρακτήρα, ἔπειτα ἀπὸ ἀσθένεια καὶ δραματισμούς πού εἶχε, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἐντύπωση πού τοῦ προξένησε τὸ θέαμα λεπρῶν. Ἐγκατέλειψε κάθε πλοῦτα καὶ ἄνεση, ἀκολουθώντας ταπεινὸ βίον, κερδίζοντας τὸ ψωμί του μὲ τὴ χειρωνακτικὴ του ἐργασία. Ἐδίδασκε τὴν ἀκτημοσύνη, πενία, ταπεινοφροσύνη, ἐγκάρδια ἀγάπη τῆς Φύσεως καὶ ὅλων τῶν πλασμάτων (φυτῶν, ζώων, ἀνθρώπων). Τὸ παράδειγμά του ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι, πού ὀνομάστηκαν «Ἐλάχιστοι ἀδελφοί». Ἐγύριζαν στὸν κόσμον, διδάσκοντας μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τους τὴν πενία καὶ τὴν ἀγάπη. Ἀπ' αὐτοὺς διαμορφώθηκε τὸ Τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐγκατέλειψε τὶς διδασκαλίαι τοῦ Φραγκίσκου περὶ ἀκτημοσύνης. Λέγεται ὅτι δύο χρόνια πρὶν πεθάνῃ εἶδε τὸ ὄραμα τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ἀπὸ τότε ἔτρεχε αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του, τὰ πόδια καὶ τὴν πλευρά. Ἐγράψε τὸν αἴμνο πρὸς τὸν ἀδελφὸ «Ἥλιον», πού δείχνει τὴν τρυφερότητα τῆς ψυχῆς του.

92. Τζιορντάνο Μπρούνο. (Bruno. 1548 — 1600). Ἴταλὸς μυστικιστῆς καὶ πανθειστῆς φιλόσοφος. 15 χρονῶν κατατάχθηκε στὸ Τάγμα τῶν Δομινικανῶν μοναχῶν, ἀλλὰ οἱ φιλοσοφικὲς του ἰδέαι καὶ τὸ ἐλεύθερο φρόνημά του τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Δομινικανούς. Περιπλανήθηκε σὲ πολλὰς χώρας (Ἰταλία, Ἑλβετία, Γαλλία, Ἀγγλία, Γερμανία), ἀναπτύσσοντας τὶς φιλοσοφικὲς του ἰδέαι καὶ συγγράφοντας. Ἐγύρισε στὴν Ἰταλία, ἀλλὰ στὴ Βενετία ἔπεσε μὲ προδοσίαν στὰ χέρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Τὸν μετέφεραν στὴ Ρώμην, ὅπου ἔμεινε 7 χρόνια στὴ φυλακὴ καὶ στίς 17 Φεβρουαρίου 1600 τὸν ἔκαψαν στὴν πυρὰ, στὴν Ἀνθαγορὰ τῆς Ρώμης. Ἀντιμετώπισε τὸν θάνατον μὲ θιασμαστὴ ἀταραξία. Τώρα στὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου του ἔχει

στηθή τὸ ἀγαλμὰ του. Ὁ Μπρούνο, ψυχὴ αἰσθηματικὴ καὶ ποιητικὴ, βλέπει παντοῦ, μέσα στὴ Φύση, τὴ θεότητα, στὴν ἀπεραντοσύνη τῆς ὁποίας διαλύεται τὸ ἀνθρώπινο ἄτομο. Ἐνθουσιώδης ὁπαδὸς τοῦ Κοπέρνικου (1473—1543) καὶ μελετητὴς τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, διακρίνει πίσω ἀπὸ κάθε φαινόμενο τὸ μοναδικὸ Ἐν α, πὺ περιέχει τὸ πᾶν καὶ περιέχεται στὸ κάθε τί, μέσα στὸ ὁποῖο συγχωνεύονται οἱ ἀντιθέσεις. Διδάσκει, λοιπόν, τὴν ἐνθουσιαστικὴ λατρεία τῆς Φύσεως, πίσω ἀπὸ τὴν ὁποία κρύβεται ὁ Θεός.

93. Ἰάκωβος Μπαϊμε. (Boehme. 1575—1624). Γερμανὸς χωρικός, μὲ ἐλάχιστα γράμματα, ἐπαγγελματίας παπουτσοῦς. Φιλόσοφος, πὺ ἐπέδρασε στὴ σκέψη τοῦ Ἐγκελου καὶ τοῦ Σέλλινγκ. Ἀπὸ μικρὸς εἶχε ὄραματισμούς καὶ ἐσωτερικὲς ἀποκαλύψεις, πὺ τὸν ἀνέδειξαν ἕναν ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους μυστικιστὰς. Ἐγραψε πολλὰ ἔργα. Κατὰ τὸν Μπαϊμε, παντοῦ στὴ Φύση ὑπάρχει Θεός. Στὴν ἀρχὴ ὑπῆρχεν ὁ ἀνεκδήλωτος Θεός, τὸ Μηδὲν καὶ Πᾶν. Ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ αὐτὴ αἰτία ἀπέρρευσε ἡ πνευματογονία καὶ ἡ κοσμογονία. Ὅλα τὰ ὄντα εἶναι συγχρόνως ἀγαθὰ καὶ κακά, διότι γιὰ κάθε ἐκδήλωση εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀντίθεση. Ἡ γνώση τῆς οὐσίας τῶν ὄντων δὲν εἶναι δυνατὴ μὲ τίς αἰσθήσεις ἢ μὲ τὴ νόηση, ἀλλὰ μόνον μὲ «ἐνδοσκόπηση», μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀπολυτρωθῇ.

94. Μιχαὴλ Μολῖνος. (1640—1697). Ἰσπανὸς θεολόγος, μυστικιστὴς καὶ συγγραφεὺς τοῦ «Πνευματικοῦ Ὁδηγοῦ». Οἱ μυστικιστικὲς διδασκαλίες τοῦ βιβλίου ἐκίνησαν τὴν ἀντίδραση τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ Δομινικανῶν, κατηγορήθηκε ὡς αἰρετικὸς καὶ καταδικάστηκε ἀπὸ τὴν Ἱερὴ Ἐξέταση. Ἀπέφυγε τὸν θάνατο ἀποκηρύσσοντας τίς διδασκαλίες του, ἀλλὰ φυλακίστηκε ἰσοβίως σὲ μοναστήρι.

95. Σπινόζα. (B. Spinoza. 1632 — 1677). Πανθεϊστής φιλόσοφος και συγγραφέας, που γεννήθηκε στην Ολλανδία, Εβραϊκής καταγωγής. Προσριζόμενος για Ραββίνος, έμελέτησε τή Γραφή, τὸ Ταλμούδ, τήν Καββάλα, ἀλλά, πνεῦμα ἐλεύθερο καί φιλοσοφικό, ἀπέρριψε κάθε δογματική δέσμευση. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐκήρυξαν ἀποσυνάγωγον. Ἀπέκρουσε καθηγγητική ἔδρα στὸ Πανεπιστήμιω τῆς Αἰδελβέργης καί ζοῦσε ταπεινός καί λιτοδίαιτος, μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὀπτικοῦ, καταγινόμενος σὲ φιλοσοφικὲς μελέτες καί συγγραφές. Ὁπαδὸς τῆς μαθηματικῆς σκέψεως, κατήρτισε τὸ φιλοσοφικό του σύστημα σὲ θεωρήματα. Διακρίνει τὸν Θεὸ στὸ βῆθος ὄλων τῶν πραγμάτων, πού βαδίζουν σύμφωνα μὲ τὸν ἀπαράβατο νόμο τῆς αἰτιότητος, ἔξω ἀπὸ κάθε σκοπῶ. Σὰν μέσον γνώσεως ὁ λόγος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὴν αἴσθησι, ἀλλ' ἀνεπαρκὴς γιὰ τὴν ἀντίληψη τῆς πρώτης αἰτίας, ἣ ὁποία εἶναι δυνατὴ μόνον μὲ τὴν ἐνόραση. Στὴν ἐνιαία Οὐσία τοῦ παντὸς ἐξαφανίζεται ὁ διαφορισμὸς πνεύματος καί ὕλης. Τὰ ὄντα εἶναι τρόποι ἐκδηλώσεως τῆς Οὐσίας, πού δὲν ἔχουν αὐτοτελὴ ὑπαρξὴ καί αὐτενέργεια, ἀφοῦ ἀγνοοῦν τὴ φύση τους καί τὴν ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὴν ἀπειρὴ Φύση ἢ Θεό. Ὅταν τὴν ἐννοήσουν, θὰ δοκιμάσουν τὴν ὕψιστη εὐδαιμονία καί εἰρήνη.

96. Γκαίτε. (J.W. von Goethe. 1749—1832). Γεννήθηκε στὴ Φραγκφούρτη, ἐσπούδασε νομικά, φυσικὴ, χημεία, ἀνατομία. Ἔγινε Πρωθυπουργὸς τῆς Βεῖμάρης, χωρὶς ποτὲ νὰ λησμονήσῃ τὸν Ποιητὴ καί Φιλόσοφο. Ἡ μεγαλοφυΐα του εἶναι φανερὴ σὲ ὅλα τὰ μεγαλόπνοα ἔργα του. Τὸ περίφημο βιβλίω του «Βίλελμ Μάιστερ» δείχνει καθαρὰ πόσον ἦταν μυσταγωγημένος. Ἀλλὰ τὸ κύριο ἔργο τῆς πνευματικῆς του ζωῆς εἶναι ὁ «Φάουστ», γιὰ τὸν ὁποῖον ἐργάστηκε ὀλόκληρα χρόνια καί τοῦ ὁποῖου τὸ Β' μέρος τὸ ἔγραψε στὸ

ἀπόγειο τῆς πνευματικῆς του δυνάμεως καὶ τὸ τελείωσε λίγο πρὶν πεθάνῃ.

97. Φρειδερίκος Σέλλινγκ. (Schelling. 1775—1854).

Γερμανὸς φιλόσοφος, μὲ ὀξεία ἀντίληψη καὶ πλούσια φαντασία. Ἐγραψε πολλὰ ἔργα, παρουσιάζοντας μιὰ συνεχῆ ἐξέλιξη στὴ φιλοσοφικὴ του σκέψη. Ὑπέστη τὴν ἐπίδραση τοῦ Κάντ, Λάιβνιτς, Φίχτε, Χέρδερ, Σπινόζα, Μπροῦνο, Μπαϊμε, Νεοπλατωνικῶν. Ὁ Σέλλινγκ ἐρευνᾷ τὴν οὐσία τῆς Φύσεως, τὴν ὁποία θεωρεῖ ζωντανή, καθὼς καὶ τὴν οὐσία καὶ ἐξέλιξη τοῦ πνεύματος. Ἀργότερα δέχεται τὸ δόγμα τῆς ταυτότητος Φύσεως καὶ Πνεύματος μέσα στὸ Ἀπόλυτο (Πανθεϊσμός). Ἀκολουθῶς δέχεται τὸν κόσμον ἀπορρέοντα ἀπὸ τὸ Ἀπόλυτο καὶ διδάσκει τὴν ἐπιστροφή καὶ διάλυση τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ στὸ ἀπόλυτο Ἐνα (Μυστικισμός). Τελευταῖα ξαναγυρίζει στὴ θετικὴ φιλοσοφία, ἀλλὰ συγχρόνως ζητεῖ νὰ στηριχθῆ σὲ μιὰ μεταφυσικὴ ἐμπειρία, σὲ μιὰ ἀμεση γνῶση τοῦ Ἀπολύτου.

98. Ἑρρίκος Ἴψεν. (Ibsen. 1828 — 1906). Νορ-

βηγὸς πολὺγγραφος δραματικὸς συγγραφεὺς, ποιητὴς, κοινωνικὸς καὶ ψυχολογικὸς ἀνατόμος, μυστικιστὴς. Τὰ ἀριστουργήματά του «Μπράντ» καὶ «Πεὲρ Γκύντ» (τὸ ὁποῖον τόσο λίγο κατανοήθηκε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὸ δίδαξε προπολεμικὰ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, μὲ τὸν Μινωτὴ, τὴν Παξινοῦ, τὴ Ρίτα Μυράτ, τὴ Μιράντα, τὸν Γλυνό, κλπ.) ἀποδεικνύουν πόσον ἦταν μυσταγωγημένος.

99. Μαυρίκιος Μαίτερλινκ. (Maeterlinck. 1862 —

1949). Βέλγος μυστικιστὴς, φιλόσοφος, ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς. Στὰ ἔργα του ἀσχολεῖται μὲ τὴ μελέτη τῆς Φύσεως, σὲ ὅλες τῆς τῆς ἐκδηλώσεις (φυτὰ, ἔντομα, ἄνθρω-

ποι, νόμοι). Για την άνεύρεση τῆς Ἀληθείας καὶ τῆ λύση τοῦ μεταφυσικοῦ προβλήματος θεωρεῖ άνεπαρκῆ τῆ νόηση, ἐξάιροντας τὴν ἐνόραση καὶ τῆ διαίσθηση.

100. Ράινερ Μαρία Ρίλκε. (Rilke. 1875 — 1926).

Γερμανὸς ποιητῆς καὶ συγγραφεὺς, ποὺ γεννήθηκε στὴν Πράγα. Ἐσπούδασε φιλοσοφία καὶ ἐξακολούθησε τίς μελέτες του, ταξιδεύοντας σ' ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Μετὰ τὸν α' παγκόσμιο πόλεμο (1914 — 1918) κατέφυγε σ' ἓναν ἐρημικὸ πύργο τῆς Ἑλβετίας, ὅπου ἔζησε μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὸ ἔργο του διαπνέεται ἀπὸ βαθύ μυστικισμό. Θεωρεῖ τὸ Θεῖον ἐπάνω ἀπὸ χρόνο καὶ χῶρο, ποὺ εἰσχωρεῖ σὲ όλα τὰ ὄντα καὶ τοῦ ὁποίου σπινθῆρας εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ψυχῆ. Μὲ τῆ συγκέντρωση στὸν ἑαυτὸ της μπορεῖ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ Θεῖον Πᾶν.

101. Ἑρμαν Κάυζερινγκ. (Keyserling. 1880 —

1946). Γερμανὸς φιλόσοφος, ποὺ γεννήθηκε στὴ Λιθουανία. Ἐσπούδασε φυσικὲς ἐπιστῆμες καὶ φιλοσοφία, ἔγραψε φιλοσοφικὲς μελέτες, μὲ τίς ὁποῖες ζητεῖ νὰ φέρῃ τὴ φιλοσοφία σὲ ἄμεση ἐπαφή μὲ τὴ ζωῆ. Ὁ Κάυζερινγκ κρίνει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ διάνοηση ὀδηγεῖ σὲ ἐξωτερικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴ συνολικὴ καὶ ἄμεση ἐπαφή μὲ τὴ βαθύτερη οὐσία της, ποὺ βρίσκεται πέραν ἀπὸ κάθε λογικὴ σύλληψη. Ἡ ἀνατολικὴ σοφία, μὲ τὴ διαίσθηση καὶ τὴν ἐνόραση, φθάνει ἐγγύτερα πρὸς τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς υπάρξεως. Ζητεῖ, λοιπόν, τὴ συνεργασία καὶ δημιουργικὴ σύνθεση Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς νοσητροπίας, γιὰ τὴν πληρέστερη κατανόηση τῆς ζωῆς.

102. Ἑρρίκος Μπερζόν. (Bergson. 1859 — 1941).

Μεγάλος φιλόσοφος, Ἑβραϊκῆς καταγωγῆς, ποὺ γεννήθη-

κε στο Παρίσι. Καθηγητής τῆς φιλοσοφίας καὶ Ἀκαδημαϊκός. Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν. Ἐγραψε σημαντικώτατα βιβλία, ἀπαγορευμένα ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀσχολήθηκε ἰδίως μὲ τὴ φιλοσοφία, ψυχολογία, βιοθεωρία καὶ μεταφυσικὴ, σπηριζόμενος στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Ὁπαδὸς τοῦ μηχανικοῦ ὕλισμοῦ, διεπίστωσε τὴν ἀνεπάρκειά του γιὰ τὴ βαθύτερη λύση τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς καὶ ἐστράφη πρὸς τὴ μεταφυσικὴ. Πίσω ἀπὸ τὰ διάφορα φαινόμενα διακρίνει μιὰ παγκόσμια δημιουργικὴ ὁρμή, πὸ ὠθεῖ σὲ συνεχῆ ἐξέλιξη. Τὴ διάνοια θεωρεῖ ἀνεπαρκῆς μέσον γνώσεως καὶ προσδοκᾷ μιὰ ἐξέλιξη τῆς δικαιοσύνης (Ἐνόραση).

103. Θεόφιλος Καΐρης. (1784—1853). Ἕλληνας φιλόσοφος, πὸ γεννήθηκε στὴν Ἄνδρο. Ἐσπούδασε στὴν Πίζα καὶ στο Παρίσι. Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Κυδωνιῶν, τὴν ὁποῖαν ἀνέδειξε σὲ περιωπῆ. Ἐμυήθη στὴ Φιλικὴ Ἑταιρία καὶ ἔλαβε μέρος στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, τραυματισθεὶς στὸν Ὀλυμπο. Πληρεξούσιος Ἄνδρου σὲ ἔλες τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀρνήθηκε ἔδρα φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καὶ ἱδρυσε Ὀρφανοτροφεῖο στὴν Ἄνδρο, ἀφρωσιωμένος στὴ μόρφωση τῶν ὀρφανῶν τοῦ Ἀγῶνος. Ἐδίδασκε μόνος του μαθηματικά, φυσικὴ, χημεία, κοσμογραφία, ἀστρονομία, φιλοσοφία, θεολογία, μεταφυσικὴ. Ἀλλὰ τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα του καὶ τὰ φιλοσοφικά του συμπεράσματα, πὸ τὰ διαμόρφωσε σὲ ἰδιαίτερο σύστημα, τὴ «Θεοσέβεια», τὴν ὁποῖα περιέβαλε μὲ μερικὸς θρησκευτικὸς τύπος λατρείας, ἐκίνησαν τὴν ἀντίδραση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ Καΐρης συνελήφθη καὶ φυλακίστηκε σὲ μιὰ μονὴ τῆς Σκιαθοῦ, ὅπου ὑπέστη τὰ πάνδεινα γιὰ νὰ ἀπαρνηθῆ τῆς ιδέας του. Ἐπειδὴ δὲν ἐδέχονταν, καθαιρέθηκε ἀπὸ μοναχός, ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ σῶμα

τῆς Ἐκκλησίας, «ὡς παραβάτης, ἀνάρτης, ἀσεβῆς, ἄθεος, λυμῶν καὶ ψυχοθόρος, ὑπέρτης μοχθηρῶς γνώμης τοῦ διαβόλου, πεπληρωμένος πνεύματος πονηρίας καὶ μεστός πλάνης ἀντιθέου καὶ ἀντιχριστιανικῆς». Ἐπῆγε στοὺς Λονδῖνον, ὅπου τοῦ ἐδειξαν μεγάλο σεβασμό, καὶ παρέδιδε φιλοσοφικὰ μαθήματα. Ὅταν, μὲ τὴν ἀπόκτηση τοῦ Συντάγματος, ἀναγνωρίστηκε στὴν Ἑλλάδα ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἐξαναγύρισε στὴν Ἄνδρο. Ἀλλὰ τότε ἄρχισαν ἐναντίον του οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐφημερίδων. Τὸ 1852 ὁ Καίρης δικάστηκε ὡς αἵρεσιάρχης καὶ καταδικάστηκε σὲ διετὴ φυλάκιση. Σεβασμῖος γέροντας ὁδηγήθηκε στὴ φυλακὴ, ὅπου ἔπειτα ἀπὸ 20 ἡμέρας ἐπέθανε. Ἡ ἀνθρώπινη κακία κατεδίωξε τὸν Καίρη καὶ μετὰ τὸν θάνατό του. Οἱ ἀρχεὶ τῆς Σύρου ἀρνήθηκαν νὰ παραδώσουν τὸν νεκρὸ στὴν οἰκογένειά του καὶ τὸν ἔθαψαν τῆ νύχτα στὸ λοιμοκαθαρτήριον, ὅπου τὴν ἄλλῃ μέρα ὁ φανατισμένος ἔχλος ἀνέσκαψε τὸν τάφο καὶ ἐβεβήλωσε τὸ πτώμα. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀνῆρσε τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση καὶ σήμερα τὸ ἀγαλμα τοῦ Καίρη ἔχει στηθῆ στὴν Ἄνδρο. Ὁ Καίρης, μὲ τὴ «Θεοσεβεία», ἀνεγνώριζε τὸν Θεὸ σὰν τὸ μοναδικὸ ὄντως Ὄν, σὰν αὐτὴν ἀρκητὴ αἰτία τοῦ παντός, σὰν ἀπειροτέλειον νοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὰ πάντα. Ἐδίδασκε τὴν ὑποχρέωση τοῦ ἀνθρώπου νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεό, σπουδάζοντας τὴ Φύσιν καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐδίδασκε ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ζῆ σὲ ἀρμονία μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως, μὲ σοφία, ἀγάπην καὶ ἀρετὴν, μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεὸ καὶ νὰ γευθῆ τὴ μακαριότητά του (Μυστικισμός). Ἐθεωροῦσε τὸν θάνατον σὰν ἀπλή μετάρχη ἀπὸ μιᾶ ζωῆ σὲ ἄλλη, δεχόμενος τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶναι σὲ θέσιν τὰ πάντα νὰ ἐρευνᾷ—καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ.

104. Ἄννι Μπέζαντ. (A. Besant. 1847—1933).

Θεόσοφος, αποκρυφίστρια, συγγραφέας. Παγκόσμιος Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἀπὸ τὸ 1907 μέχρι τὸ θάνατό της. Γυναίκα μὲ μεγάλη δράση. Γενήθηκε στὸ Λονδίνο, Ἰρλανδικῆς καταγωγῆς. Μυστικοπαθῆς Χριστιανῆ, μεταστράφηκε σὲ ὁπαδὸ τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς ἀθείας, δημοσιογραφώντας καὶ ὑποστηρίζοντας τὴ σοσιαλιστικὴ καὶ ἀθεϊστικὴ κίνηση τῆς Ἀγγλίας, ἐργαζόμενη ἀδιάκοπα γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς. Σὲ ἡλικία 40 χρονῶν ἐδιάβασε τὴ «Μυστικὴ Διδασκαλία» τῆς Μπλαβάτσου καὶ οἱ ὕλιστικὲς της ἰδέες ἐκλονίστηκαν. Ἐγνωρίστηκε μὲ τὴν Μπλαβάτσου, ἀρνήθηκε τὸν ἀθεϊσμό καὶ ἀφοσιώθηκε στὴ Θεοσοφία. Ἀνέπτυξε τεράστια δραστηριότητα, ταξιδεύοντας σὲ ὅλο τὸν κόσμον, δίδοντας διαλέξεις, διαδίδοντας τὴ Θεοσοφία μὲ ἀξιοθαύμαστη δύναμη, σαφήνεια καὶ εὐγλωττία. Ἐπῆγε στὴν Ἰνδία, ἔπου ἔκκμη ἀποκρυφιστικὲς μελέτες. Ἰδρυσε ἐκεῖ Κολλέγιο, Πανεπιστήμιον καὶ ἀνώτερη σχολὴ θηλέων. Ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἰνδίας καὶ ἐξελέγη τὸ 1917 Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἰνδίας. Ἐργάστηκε ἐπίσης ζωηρὰ γιὰ τὸ Μικτὸ Τεκτονικὸ Τάγμα. Ὅταν τὸ 1907 ἐπέθανε ὁ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ὀλκοττ, ἐξελέγη Πρόεδρος ἡ Μπέζαντ, ἐπανεκλεγόμενη τὸ 1914, 1921, 1928. Διετήρησε μέχρι προχωρημένης ἡλικίας μιὰ καταπληκτικὴ ζωτικότητα, ταξιδεύοντας, διευθύνοντας τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, συγγράφοντας. Ἀπὸ τὰ πολλὰ βιβλία της ἐτυπώθηκαν στὰ ἑλληνικὰ ἢ «Ἀρχαία Σοφία», «Πρὸς τὴν Μύησιν», «Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως», «Μετενσάρκωση», «Κάρμα».

105. Κρισναμουρτι. (Krishnamurti). Φιλόσοφος καὶ ποιητής, ποὺ γενήθηκε στὸ Μαντανάπαλ τῆς Ἰνδίας τὸ 1896 καὶ ἀνατράφηκε ἀπὸ τὴν Πρόεδρον τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ἄννι Μπέζαντ. Οὐδέποτε ἔφαγε κρέας καὶ οὐδέποτε

έδοκίμασε καπνό ή οίνοπνευματώδη. Σέ ήλικία 13 ετών έγραψε τό πρώτο του βιβλίο «Στά πόδια του Διδασκάλου», στό όποίο έκθέτει τίς διδασκαλίεσ που έλαβε. Τό 1927 ό Κρισναμοϋρτι άρχισε τό έργο τής ζωής του σαν πνευματικός Διδάσκαλος. Τό 1929 διέλυσε τό «Τάγμα του 'Αστέρος», που είχε ιδρύσει ή Μπέζαντ τό 1911, του όποίου είχε όρισθή άρχηγός, διότι δέν ήθελε νά έχη όπαδούς, ούτε δεσμούς με όργανώσεις, αλλά νά άπευθύνεται προς όλους τους άνθρωπους, χωρίς διακρίσεις. Άπλός και άνθρωπινός, λιτοδίαιτος και χωρίς καμμιά περιουσία (διότι παραιτήθηκε από όλες τίς δωρεές που του είχαν κάμει), ταξιδεύει από τότε σε όλόκληρο τόν κόσμο και έκθέτει τίς άπόψεις του για τή ζωή και τόν άνθρωπο, που έχουν εξαιρετικό ένδιαφέρον και ζωντάνεια. Ήλθε και στην Έλλάδα τό 1930 και 1933, καθώς και μεταπολεμικά τό 1954 και 1956. Όμιλεί με πολλή δύναμη και έκφραστικότητα, είναι εξαιρετικά ευγενικός, ειλικρινής και αυθόρμητος, δέν επιδιώκει κανενός είδους προσωπική προβολή, είναι πραγματικός «καλλιτέχνης τής ζωής». Έχουν έκδοθή πολλά βιβλία του, ποιήματα και όμιλίεσ, μερικά από τά όποια έτυπώθηκαν στα έλληνικά. Τελευταία, τό βιβλίο του «Στοχασμοί».

**ΥΠΑΡΧΕΙ Ο ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ ; —
— ΠΟΙΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΧΕΙ ;**

Σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ Κεφαλαίου, πού γράφτηκε πολλὰ χρόνια μετὰ τὰ δύο ἄλλα καὶ πού νομίζομε ὅτι τὰ συμπληρώνει, εἶναι νὰ ὑποστηρίξωμε ὅτι ὑπάρχει ὁ Ἄποκρυφισμὸς σὰν μιὰ πραγματικότης μέσα στὴ Φύση, ὅτι ὑπάρχει ἡ ἀπόκρυφη Ἐπιστήμη, ἡ ἀπόκρυφη Γνώση, ἡ ἀπόκρυφη Σοφία, μὲ τὴ μελέτη τῆς ὁποίας ὁ ὀρίζοντας τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως πλαταίνει. Ἄλλ' ὅτι οἱ δυνατότητες τοῦ Ἄποκρυφισμοῦ, ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση, εἶναι περιορισμένες. Ὅτι μὲ τὸν Ἄποκρυφισμό, δηλ. μὲ τὴ γνώση τῶν ἀποκρύφων νόμων τῆς Φύσεως, ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τὸ Ἄπόλυτον, ὅπως δὲν εἶναι δυνατόν μὲ τὴν πρόσθεση νὰ φθάσῃ στὸ Ἄπειρον. Ὅτι μὲ τὴν ἐπέκταση τῶν ἀποκρύφων γνώσεων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἰσδύσῃ ὁ μελετητῆς μέσα στὴν οὐσία τῆς Ὑπάρξεως, τὴν Αἰώνια Ἀλήθεια.

Ὁ Οὐίλλιαμ Σαίξπηρ στὸν Ἄμλετ (πράξι α' σκηνὴ ε'), ἐκεῖ πού παρουσιάζεται τὸ φάντασμα τοῦ πατέρα τοῦ Δανοῦ Πρίγκηπα, βάζει στὸ στόμα τοῦ Ἄμλετ τὴ φράση: «Ὑπάρχουν, Ὅρατιε, πολλὴ περισσότερα πράγματα στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ, ἀπ' ὅσα μπορεῖ νὰ φαντασθῆ ἡ φιλοσοφία σου».

Πραγματικά, ἡ φαντασία τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαίξπηρ δὲν ἦταν δυνατόν νὰ φαντασθῆ ὅλα ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια, πού μᾶς ἀπεκάλυψε ἡ πρόοδος τῶν

φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἡ μηχανικὴ καὶ ἡ ἠλεκτρολογία, τὸ τηλεσκόπιο καὶ τὸ μικροσκόπιο, ἡ βιολογία καὶ ἡ μικροβιολογία, ἡ ψυχολογία καὶ ἡ ψυχανάλυση.

Ἄλλὰ ποῖος ἀμερόληπτος μελετητὴς μπορεῖ νὰ ὑποστηρίξη, εἴτε ὅτι ἡ ἐπιστῆμη εἶπε τὴν τελευταία τῆς λέξης στὴν ἀνακάλυψη τῶν νόμων τῆς Φύσεως καὶ στὴν προβολὴ στὸ προσκῆνιο τῶν μέχρι σήμερα ἀγνώστων ἀοράτων κόσμων, εἴτε ὅτι δὲν ὑπάρχει πάντοτε ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς φαινομένων, ποῦ εἶναι αὐθεντικὰ βεβαιωμένα, τὰ ὅποια δὲν ἔχουν ἀκόμη ἱκανοποιητικὰ ἐρμηνευθῆ, ποῦ ἡ ἐξέτασή τους ἀποτελεῖ, καὶ τώρα καὶ ἀπὸ πολὺν καιρὸ, τὸ ἀντικείμενο τῆς μελέτης τῶν λεγομένων «ἀποκρῦφων ἐπιστημῶν»;

Ὑπάρχουν τὰ ὄνειρα, οἱ προαισθήσεις, ἡ τηλεπάθεια, ἡ μεταβίβαση σκέψεως, ἡ διπλὴ ὄραση, ἀγαθοποιὲς ἢ κακοποιὲς ἐπιδράσεις, δυσκολοεξηγήτητα τηλεκινητικὰ φαινόμενα, ὁ ὑπνωτισμὸς, ἀνεξήγητες περιπτώσεις μαντείας τοῦ μέλλοντος, αὐθεντικὲς περιπτώσεις ἐπικοινωνίας μὲ τὸ ὑπερπέραν, χίλια—δύο περιστατικά, ποῦ ἀνάγονται στὴ σφαῖρα τοῦ λεγομένου «ὑπερφυσικοῦ», ποῦ συγγενεύουν μὲ τὴν πρόληψη καὶ τὴν δεισιδαιμονία, ἀλλὰ εἶναι τελείως διαχωρισμένα ἀπ' αὐτὲς καὶ ἀποτελοῦν τὰ ἀντικείμενα τῆς μελέτης τῶν ἀποκρῦφων ἐπιστημῶν.

Ὑπάρχει ἓνα βιβλίον, τυπωμένο τὸ 1848, τοῦ τότε καθηγητοῦ τῆς φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστηρίου Ἀθηνῶν Δημητρίου Στρούμπου, μὲ τὸν τίτλον «Ἐπιστημονικὰ παράδοξα». Ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς ὑποστηρίζει ὅτι δύο πράγματα δὲν πρόκειται ποτέ νὰ πραγματοποιηθοῦν: Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ ὑπερπέραν καὶ ἡ ἀεροπλοία μὲ μηχανὲς βαρύτερες ἀπὸ τὸν ἀέρα. Τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου διέψευσε τὸν ἐπιστῆμονα-καθηγητῆ, ὅπως ὅλοι τὸ γνωρίζομε, σχετικὰ μὲ τὴν ἀεροπλοία.

Ποιός μπορεί νά διαβεβαιώση ὅτι κάποτε δὲν θὰ διαψευσθῆ πανθομολογούμενα καὶ γιὰ τὴν ἀδυναμία τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὸ ὑπερπέραν; Λέγω «πανθομολογούμενα», διότι πολλοὶ νομίζουν ὅτι ἔχει κίβλας διαψευστῆ.

Μόνον ὅσοι δὲν γνωρίζουν αὐθεντικὲς περιπτώσεις ἢ κρατοῦν μὲ πείσμα κλειστὰ τὰ μάτια σ' αὐτές, μποροῦν νὰ ἀμφιβάλλουν καὶ νὰ διαβαίνουν μπροστὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα χωρὶς νὰ τὰ βλέπουν, διότι δὲν εἶναι σὲ θέση ἱκανοποιητικὰ νὰ τὰ ἐξηγήσουν, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν πυροβασία τῶν ἀναστενάρηδων.

Ἄλλὰ τὰ ἀνεξήγητα ἢ δυσκολοεξηγήτα φαινόμενα δὲν παύουν νὰ ἀποτελοῦν γεγονότα. Ἄν εἴμαστε πραγματικοὶ ἐρευνηταί, δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ τὰ παραμερίζωμε διαρκῶς ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι. Ὁ φόβος τῆς δεισιδαιμονίας καταντᾷ στὸ τέλος αὐτὸς ὁ ἴδιος ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴς δεισιδαιμονίες.

Ὁ Ἄποκρυφισμὸς δὲν ἀγνοεῖ, οὔτε περιφρονεῖ τὴς θετικὲς ἐπιστῆμες. Προσπαθεῖ ἀπλῶς νὰ τὴς συμπληρώσῃ καὶ νὰ τὴς ἐπεκτείνῃ στὸ πεδίο τῶν λεγομένων «ἀποκρύφων ἐπιστημῶν». Διότι ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα πολλοὶ νόμοι τῆς Φύσεως, ἀγνωστοὶ ἀκόμη στὴν Ἐπιστήμη, καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπάρξεως τῶν φυσικῶν αὐτῶν νόμων εἶναι τὰ λεγόμενα «ὑπερφυσικὰ» φαινόμενα. Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, πού νὰ εἶναι ὑπερφυσικὸ ἢ ἀντίθετο πρὸς τοὺς νόμους τῆς Φύσεως, πρὸς τοὺς ἀμετάβλητους καὶ ἀπρόσωπους Θεῖους φυσικοὺς Νόμους.

Ἄποκρυφισμὸς εἶναι ἡ μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, πού προκαλοῦν τὰ δυσκολοεξηγήτα φαινόμενα, ἢ ἔρευνα τῶν κρυμμένων αἰτίων, ἢ σπουδὴ τῶν ἀποκρύφων δυνάμεων καὶ λειτουργιῶν τῆς Φύσεως, εἶναι ἡ μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, πού ἐπεκτείνεται πρὸ πέρα ἀπὸ τὴς πειραματικὲς μεθόδους τῆς

Ἐπιστήμης, εἶναι ἡ μελέτη ὁλόκληρης τῆς Φύσεως καὶ ὄχι μόνον τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, τὸ ὅποιον σήμερα γνωρίζομε ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης.

Δηλαδή, ὁ Ἀποκρυφισμὸς εἶναι τὸ πιὸ πέρα βῆμα τῆς Φυσικῆς Ἐπιστήμης. Βασίζεται στὶς μελέτες καὶ ἀνακαλύψεις τῶν ἐρευνητῶν, ποὺ δὲν περιορίζονται ἀπὸ τὰ στενὰ ὄρια τῶν γενικῶς παραδεδεγμένων, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ προχωρήσουν πιὸ πέρα, σὲ πληρέστερη ἔρευνα, χρησιμοποιώντας τὶς ἄγνωστες ἀκόμη δυνάμεις, ποὺ βρίσκονται σὲ λανθάνουσα κατάσταση δυναμικότητος μέσα στὸν κάθε ἄνθρωπο, ὅπως εἶναι οἱ ψυχικὲς ἰδιότητες καὶ ἡ διαίσθησις. Χρησιμοποιοῦν ἀκόμη τὴν παράδοσιν τῶν διδασκαλιῶν μεγάλων Ἀποκρυφιστῶν τοῦ παρελθόντος, οἱ ὅποιοι διδάσκουν τὸν τρόπο καλλιέργειας καὶ ἀναπτύξεως τῶν κρυμμένων ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὶς ὁποῖες εἶναι δυνατὴ ἡ μελέτη τοῦ ἀόρατου καὶ ἀποκρύφου.

Πραγματικὰ, μέσα στὸν ἄνθρωπο ὑπάρχουν καταπληκτικὲς δυνάμεις, ποὺ ληθαργοῦν. Ἡ ἀφύπνισις αὐτῶν τῶν δυνάμεων, μὲ κατάλληλη προπαρασκευὴ καὶ μύση, προικίζει τὸν μελετητὴ μὲ ὄργανα γνώσεως τελειότερα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα. Καὶ τότε ὁ ἀόρατος κόσμος εἶναι ἓνα ἀνοικτὸ βιβλίον γιὰ τὸν μεμνημένον.

Ο Ἀποκρυφισμὸς δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν ἀγυρτεία. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔχει ὑποπίπτει παρελθόν. Διότι ὄχι μόνον ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ ἀμάθεια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγυρτεία ἀγκάλιασε τὸν Ἀποκρυφισμὸν καὶ τὸν ἐκμεταλλεύθηκε ἀσύστολα. Στούς σκοτεινοὺς χρόνους τοῦ Μεσαίωνα οἱ ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες ἀγωνίζονταν τὸν εὐγενικὸν ἀγῶνα τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος, τῆς

ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐξελίξεως τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ὁ Ἑρμητισμός, ἡ Καββάλα, ἡ Ἀστρολογία, ἡ Ἀλχημεία ἦσαν κλάδοι τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, πού καλλιεργοῦσαν τὴ γνώση καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἡ Ἀλχημεία, ζητώντας συμβολικά τὴ φιλοσοφικὴ λίθο, μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς ὁποίας τὰ ἀγενῆ μέταλλα μετατρέπονται σὲ χρυσάφι, ἐζητοῦσε στὴν πραγματικότητα τὴν καλλιέργεια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Μοναδικὴ εὐκαιρία γιὰ τοὺς ἀφελεῖς καὶ τοὺς ἀγύρτες νὰ ἀναζητοῦν οἱ πρῶτοι καὶ νὰ ὑπόσχωνται οἱ δεῦτεροι τὴν κατασκευὴ χρυσοῦ. Ἄλλ' ὅπως ἡ Ἱατρικὴ δὲν εὐθύνεται γιὰ τοὺς κομπογιαίνιτες καὶ ἡ Θρησκεία γιὰ κείνους πού τὴν καπηλεύονται, ἔτσι καὶ ὁ Ἀποκρυφισμὸς δὲν εὐθύνεται γιὰ τοὺς ἀγύρτες πού τὸν καπηλεύονται, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς δεισιδαίμονες, πού προβάλλουν τὶς ἀνόητες προλήψεις τους καὶ τὶς ἀναμιγνύουν μὲ τὰ θέματα τῆς ἐρεῦνης τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ.

Νὰ δώσωμε ἓνα παράδειγμα ἀπ' ὅσα συμβαίνουν τριγύρω μας: Χωρὶς ἀμφιβολία — ὅπως πολλοὶ νομίζουν — οἱ νεκροὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν σὲ μιὰ ἄλλη ζωὴ καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικοινωνήσωμε μαζί τους κάτω ἀπὸ εἰδικὲς συνθήκες. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μελέτης τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, μὲ τὸν κλάδο του πού ὀνομάζεται «Πνευματισμός» ἢ «Μεταψυχικὴ». Εἶναι ὅμως ἀφέλεια καὶ ὄχι Πνευματισμὸς ἐκεῖνο πού γίνεται σὲ μερικὰ κοσμικὰ σαλόνια, μὲ τὸ ὄνομα «Πνευματισμός», ὅπου δὲν συμβαίνει βέβαια πραγματικὴ ἐπικοινωνία καὶ ὅπου λέγονται πολὺλογες ἀνοησίες, ὅπως εἶναι ἀγυρτεία τὰ διάφορα «μάγια», μὲ καφετζοῦδες, χαρτορίχτρες, κ.λ.π., πού γίνονται σὲ ποικιλόμορφα καταγῶγια.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ μαγείας: Ὑπάρχει πραγματικὰ ἡ δυνατότης ἀποτελεσματικῆς ἐπιδράσεως, εἴτε γιὰ

κακό, είτε για καλό. Είναι ή μαύρη και ή λευκή μαγεία. Ἐλλὰ δὲν ἀνήκει στὸν καθένα ή δυνατότης νὰ ἀσκῆ μαγεία, είτε λευκή, είτε μαύρη. Μαγεία εἶναι ή διέγερση ἀγνώστων σήμερα στοὺς πολλοὺς φυσικῶν δυνάμεων, με εἰδικές τελετουργικὲς ἐνέργειες καὶ ἐπικλήσεις, οἱ ὅποιοι ἐπιδρῶν καὶ ἐπηρεάζουν ἐκείνους πρὸς τοὺς ὁποίους κατευθύνονται, ἀν αὐτοὶ δὲν εἶναι καλὰ θωρακισμένοι ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιρροῶν.

Ἐκεῖνο πού ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ καὶ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς λευκῆς ἀπὸ τῆ μαύρη μαγεία, εἶναι ή ἀνιδιοτελής ή ἰδιοτελής πρόθεση ἐκείνου πού ἀσκεῖ τῆ μαγεία. Ὁ Θεουργὸς (λευκὸς Μάγος) εἶναι πάντοτε καὶ ἀπεριόριστα ἀνιδιοτελής. Οὐδέποτε χρηματίζεται. Οὐδέποτε ἐπιζητεῖ νὰ ὑποτάξῃ στὴ θέλησή του τις ξένες συνειδήσεις. Οὐδέποτε ἐπιζητεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ φόβο. Εἶναι πάντοτε φίλος καὶ ὑποστηρικτῆς τῆς ἐλευθέρως σκέψεως καὶ τῆς ἐλευθέρως συνειδήσεως. Ὁ μαῦρος μάγος — ἀντίθετα — εἶναι ἰδιοτελής. Ἐπιδιώκει νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐγωϊστικὸ συμφέρον, νὰ λάβῃ χρήματα, νὰ ὑποτάξῃ τις ξένες συνειδήσεις στὴ δική του θέληση. Χρησιμοποιεῖ ἀδίστακτα σὰν ὄπλο τὸν φόβο καὶ μισεῖ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως. Ἡ λευκή καὶ ή μαύρη μαγεία εἶναι δύο τελείως ἀντίθετες περιπτώσεις. Ἐλλὰ δὲν ἔχουν καμμιά σχέση με τῆ μαγεία οἱ διάφορες ἀνοησίες γιὰ δῆθεν «μάγια», πού ἀκοῦμε τόσο συχνὰ νὰ γίνεται λόγος γι' αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἀφελεῖς, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν λείπουν ἀπὸ καμμιά κίνηση.

Ὡστε ὑπάρχει ἀληθινὸς καὶ ψεύτικος Ἐποκρυφισμὸς. Ἡ ὑπαρξη τοῦ ψεύτικου δὲν ἀποκλείει τὸν ἀληθινό. Ἄρκει νὰ εἴμαστε σὲ θέση νὰ ξεχωρίσωμε τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ νὰ μὴ πέσωμε θύματα ἀπάτης ή προκαταλήψεων καὶ δεισιδαιμονίας.

Επίσης ὁ Ἄποκρυφισμὸς δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται ἢ νὰ συγχέεται μὲ τὸν Μυστικισμὸ (βλέπε σελ. 14), σύγχυση ποὺ συνηθέστατα γίνεται, ἐνῶ πρόκειται γιὰ οὐσιωδῶς διαφορετικοὺς δρόμους καὶ ἐπιδιώξεις. Ὁ Ἄποκρυφισμὸς εἶναι μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, ποὺ ἐπεκτείνεται καὶ στὸν ἀόρατο κόσμο. Μελέτη τῶν ἀποκρύφων δυνάμεων τῆς Φύσεως, ποὺ ἐπεκτείνεται καὶ πέραν ἀπὸ τὴν ἐργαστηριακὴν μεθόδου τῆς Ἐπιστήμης. Μελέτη τῆς ὅλης Φύσεως, ἀντὶ τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, ποὺ ὑπόκειται στὴν ἀντίληψή μας καὶ στὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης. Ἀλλὰ εἶναι πάντοτε μελέτη φαίνωμένων. Δὲν θὰ βροῦμε ποτὲ τὸν Θεό, τὴν ἀπόλυτη Ἀλήθεια, τὸ ὄντως Ὄν, μὲ τὸν Ἄποκρυφισμὸ. Θὰ ἀνακαλύψωμε μ' αὐτὸν περισσότερους νόμους, θὰ ἐμβαθύνωμε περισσότερο στὴ γνώση τῆς Φύσεως, θὰ ἐξηγήσωμε πληρέστερα τὸ πῶς. Δὲν θὰ ἀνακαλύψωμε ὁμῶς τὴν πρώτη αἰτία. Ἐνῶ ὁ Μυστικισμὸς εἶναι μία διδασκαλία (μᾶλλον ἕνα βίωμα), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ Θεῖον, ἡ Πραγματικότητα, ἡ ἀπόλυτη Ἀλήθεια, μπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθῆ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, μὲ μιὰ διαίσθηση ἢ ἔκσταση, μὲ μιὰ μυστικὴ ἔνωση, χωρὶς ἀναγκαῖα ἐπέκταση στοὺς ἀόρατους κόσμους, ὄχι μὲ τὴν ἀπόκτηση περισσότερων πάντοτε γνώσεων καὶ δυνάμεων, ἀλλὰ μὲ μιὰ μυστικὴ ἀποκάλυψη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἢ πνεύματος, ποὺ ἀποτελεῖ ἀδιάσπαστη καὶ ὁμοούσια Ἐνότητα μὲ τὴ Θεῖα Οὐσία, μὲ τὸ ὄντως Ὄν. Μὲ ἄλλες λέξεις, Ἄποκρυφισμὸς εἶναι ἕνα βῆμα πιο πέρα ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, ἐνῶ Μυστικισμὸς εἶναι ἕνα βῆμα πιο πέρα ἀπὸ τὴ Φιλοσοφία.

Ἄποκρυφισμὸς, λοιπόν, εἶναι τὸ ἐπόμενο βῆμα τῆς

Ἐπιστήμης. Διότι — ὅπως εἶπαμε — Ἀποκρυφισμὸς εἶναι ἡ μελέτη ὀλόκληρης τῆς Φύσεως καὶ ὄχι μόνον τοῦ μικροῦ μέρους τῆς, τὸ ὁποῖον σήμερα γνωρίζομε ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης.

Ὁ Ἀποκρυφισμὸς διδάσκει ὅτι ὁ κόσμος δὲν περιορίζεται στὸ γνωστὸ σήμερα τμῆμα του, ἀλλ' ἐπεκτείνεται πολὺ πρὸ πέραν ἀπὸ τὴν πρὸ τολμηρῆ φαντασία. Ὅτι τὸ μεγαλύτερο τμῆμα του εἶναι ἀόρατο καὶ ἀνεξερεύνητο, χωρὶς νὰ μπορούμε γι' αὐτὸ νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἀνύπαρκτο. Καὶ ὑπάρχει ἀντίστοιχα ἡ δυνατότης τῆς γνώσεως τοῦ ἀόρατου τούτου κόσμου, μὲ τὴν ἀσκήση τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, δηλ. μὲ τὴν ἀνάπτυξη στὸν ἄνθρωπο γνωσιολογικῶν μέσων, πού ληθαργοῦν σήμερα, ὅπως εἶναι ἡ ἐνόραση καὶ ἡ διαίσθηση.

Ἐπάρχει ἓνας ἀπέραντος ἀόρατος κόσμος, πού μᾶς περιβάλλει ἐδῶ καὶ τώρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μικρὸ μόνον μέρος μπορεῖ νὰ πέση στὴν ἀντίληψή μας, ὅπως ὑπάρχουν, χωρὶς νὰ τὰ νοιώθωμε, τὰ ἐρτζιανὰ κύματα, πού μόνον ὅταν λειτουργεῖ ὁ κατάλληλος δέκτης τὰ συλλαμβάνομε. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ὑπάρχουν γύρω μας κύματα αἰσθημάτων, σκέψεων καὶ ἐμπνεύσεων, πού δὲν ἀντιλαμβάνομαστε τὴν ὑπαρξή τους, γιατί δὲν ἔχομε τὸν κατάλληλο δέκτη. Δὲν γνωρίζομε τὴν ὑπαρξή, παρὰ μόνον τοῦ κόσμου τῶν τριῶν διαστάσεων. Ἡ τετάρτη διάσταση — γιὰ τὴν ὁποία δὲν μᾶς ὀμιλεῖ μόνον ὁ Ἀποκρυφισμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐπιστήμη — μᾶς εἶναι ὄχι μόνον ἀγνωστή, ἀλλὰ καὶ ἀκατανόητη. Ὁ Ἀποκρυφισμὸς ὁμως ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπάρχουν ὄχι τέσσερες, ἀλλὰ ἑπτὰ διαστάσεις, κάτι τελείως ἀκατανόητο σήμερα γιὰ μᾶς. Ἄν αὐτὲς οἱ διαστάσεις ἐπεφταν στὴν ἀντίληψή μας, ἂν εἶχαμε ἀναπτύξει ἀντίστοιχα ὄργανα γνώσεως, τότε ὁ κόσμος θὰ μᾶς παρουσιαζόταν βέβαια διαφορετικὸς ἀπὸ κείνον πού

σήμερα φαίνεται στις αισθήσεις μας και στη νόησή μας. Και θα μπορούσαμε — ίσως — ν' αντιληφθούμε την έναλλαγή τῆς ὕλης, νά δοῦμε τοὺς κραδασμοὺς τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, ν' ἀκούσωμε — ὅπως ἔλεγαν γιὰ τὸν Πυθαγόρα — τὴ μουσικὴ τῆς τροχιᾶς στοῦ διάστημα τῶν οὐρανίων σωμάτων. Σήμερα ὁ πέπλος τῆς "Ισιδος σκεπάζει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Μοιάζομε — ὅπως εἶπεν ὁ Νεύτων — μὲ μικρὰ παιδιὰ, ποὺ παίζουν στὴν ἀκρογιαλιά μ' ἓνα βότσαλο ἢ μὲ μιὰ ἀχυβάδα, ἐνῶ ὁ ὠκεανὸς τῆς Ἀλήθειας ἀπλώνει μπροστά μας τὸ μεγάλο του μυστήριον. Ὁ Ἀποκρυφισμὸς μᾶς λέει, τὸ ὑπόσχεται καὶ τὸ ἀποδεικνύει, ὅτι μπορούμε, ἂν πραγματικὰ τὸ θέλωμε, νά σηκώσωμε ἓνα μέρος τοῦ πέπλου τῆς "Ισιδος.

Ο Ἀποκρυφισμὸς ἔχει διαμορφωθῆ σὲ διάφορους κλάδους ἢ «ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες», ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀναφέραμε τὸν Πνευματισμὸ, τὴν Ἀλχημεία καὶ τὴ Μαγεία, μὲ τοὺς δυὸ ἀντίθετους κλάδους τῆς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ μαύρη μαγεία ἐσφαλμένα θεωρεῖται ἀπὸ μερικοὺς ὡς πρῶτόγονη μορφή τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἐνῶ εἶναι ἡ παραφθορά του.

Ἡ Ἀστρολογία μελετᾷ τὴ θέση τῶν οὐρανίων σωμάτων κατὰ τὴ στιγμή τῆς γεννήσεως κάθε ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδραση ποὺ ἔχει ἐπάνω στοῦ χαρακτῆρα καὶ τὰ πεπρωμένα του.

Ἡ Ἀριθμοσοφία μελετᾷ τὴν ἐσωτερικὴ ἔννοια καὶ τὴ βαθύτερη σημασίαν τῶν ἀριθμῶν. Οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκαν ὅτι τὸ Σύμπαν ἐγίνε «κατ' ἀριθμὸν», δηλαδὴ σύμφωνα μὲ ἀρμονικὰ ἀριθμητικὰ ἀναλογίαις.

Ὁ Ἑρμητισμὸς στηρίζεται στὰ συγγράμματα τοῦ

Ἐρμού τοῦ Τρισεγίστου καὶ διδάσκει ὅτι τὸ Σύμπαν εἶναι ἐνιαῖο καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ μίᾳ ἐνιαῖα ἀρχῇ. Ἀπὸ τὸν Ἑρμητισμὸ ἐπήγασε ἡ Ἄλχημεία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀργότερα γεννήθηκε ἡ Χημεία.

Καββάλα ἢ Καμπολαῖ εἶναι ἡ ἐκ παραδόσεως Ἰουδαϊκὴ διδασκαλία μεταφυσικῆς, ποὺ ἐρμηνεύει ἀποκρυφιστικὰ τὰ ἱερά κείμενα τῶν Γραφῶν. Δηλαδή, ὁ ἐσωτερισμὸς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, προσιτὸς μόνον στοὺς μύστας τῆς Καββάλα.

Τηλεπάθεια εἶναι ἡ δυνατότης ποὺ ἔχουν μερικοὶ ἀνθρώποι ν' ἀντιλαμβάνονται ἕνα γεγονός, ποὺ συμβαίνει σὲ μακρινὴ ἀπόσταση, καθὼς καὶ ἡ δυνατότης τῆς μεταβίβασεως τῆς σκέψεως.

Χειρομαντεία εἶναι ἡ διάγνωση τοῦ χαρακτήρα καὶ τῶν πεπρωμένων τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τῶν νοητικῶν καὶ συναισθηματικῶν του τάσεων, ἀπὸ τῆ μελέτη τῶν γραμμῶν τῆς παλάμης του.

Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι αὐτοτελεῖς καὶ ὠλοκληρωμένοι κλάδοι τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, καὶ — καθὼς εἶναι φυσικό — ἔχουν εἰσχωρήσει σὲ ὄλους, παράλληλα μὲ τοὺς σοβαροὺς μελετητάς, καὶ οἱ τσαρλατάνοι. Ἄλλ' ἄσχετα ἀπ' αὐτοὺς, ὑπάρχει πολλὴ ἀλήθεια σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς λεγόμενες «ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες».

Οἱ κυριώτερες διδασκαλίαι τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ εἶναι ἡ ὑπαρξὴ ἀοράτων κόσμων καὶ νόμων ἀλληλοεξαρτήσεως μεταξὺ ὄρατοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου, ἡ μετὰ τὸν θάνατο ἐπιβίωση, ἡ μετενσάρκωση, ὁ νόμος τοῦ κάρμα (δικαίας ἀνταποδόσεως), ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἡ ὑπαρξὴ ἀνθρώπων — ποὺ μπορούμε νὰ τοὺς ὀνομάσωμε ὑπερανθρώπους — ὑψίστης νοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως, οἱ ὁποῖοι ἐπροχώρησαν πέραν ἀπὸ τὴ συνθησιμένη ἀνθρώπινη ἐξέλιξη καὶ ἀναδειχθῆκαν ὁδη-

γοί και πρωτοπόροι στην δτελεύτητη κλίμακα τής πνευματικής εξέλιξης. Είναι οι «μεμημένοι», που κατέχουν και μεταδίδουν τὸ πῦρ τής Γνώσεως.

Αὐτοὺς ἐννοοῦσε ὁ Ἄπολλώνιος ὁ Τυανεύς ὅταν ἔλεγε ὅτι οἱ θεοὶ αἰσθάνονται τὰ μέλλοντα, οἱ ἄνθρωποι τὰ παρόντα καὶ οἱ σοφοὶ ἐκεῖνα πού προσεγγίζουν. «Θεοὶ μὲν μελλόντων, ἄνθρωποι δὲ γιγνομένων, σοφοὶ δὲ προσιόντων αἰσθάνονται».

Ἴσως αὐτὰ νὰ φαίνονται σὲ μερικοὺς ὑποπτα καὶ παράδοξα, ἀλλὰ τὸ πᾶν τριγύρω μας καὶ μέσα μας φωνάζει γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἀοράτων κόσμων, κρυμμένων στὴ Φύση δυνάμεων, ἀγνώστων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ, πού ληθαργοῦν σήμερα, ἀλλὰ πού, ὅταν ἀφυπνισθοῦν, θὰ δώσουν στὸν ἐρευνητὴ-ἄνθρωπο νέα ὄργανα γνώσεως γιὰ τὴ μελέτη τής Φύσεως καὶ γιὰ τὴν ἐξέλιξη τής ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Η μελέτη τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ διακρίνεται σὲ ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ. Ἐξωτερικὴ εἶναι αὐτὴ πού ἐπιχειροῦμε ἐμεῖς ἐδῶ τώρα. Δηλαδή, ἡ μελέτη τής φιλολογίας τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ καὶ οἱ διανοητικοὶ συλλογισμοὶ ἐπάνω στὰ θέματά του. Ἐσωτερικὴ εἶναι ἡ ἀτομικὴ ἀσκησιὴ τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, πού ἀφορᾷ μόνον τοὺς εἰδικῶς μεμημένους.

Γι' αὐτὴν ἀπαιτοῦνται ὠρισμένες ἀπαραίτητες προϋποθέσεις. Δηλαδή, μακρὰ προπαρασκευὴ καὶ ὀρθὴ καθοδήγηση. Χωρὶς μακρὰ προπαρασκευὴ καὶ ὀρθὴ καθοδήγηση, οἱ κίνδυνοι εἶναι τεράστιοι. Δὲν πρόκειται μόνον νὰ ἀποτύχη στὶς προσπάθειές του ὁ πειραματιζόμενος, ἀλλὰ κινδυνεύει νὰ πέση στὴν ἐπιρροὴ σκοτεινῶν δυνάμεων ἢ νὰ πάθῃ διανοητικὴ παράκρουση. Ἡ τρέλ-

λα είναι ή συνηθισμένη κατάληξη για κείνον που ασχολείται με πειραματικόν Ἀποκρυφισμό, χωρίς τις απαραίτητες προϋποθέσεις τῆς μακρᾶς προπαρασκευῆς καὶ τῆς ὀρθῆς καθοδηγήσεως, για τὴν ἀποτροπὴ τῶν κινδύνων που συνοδεύουν αὐτοὺς τοὺς πειραματισμοὺς.

Ἡ προπαρασκευὴ συνίσταται σὲ ἀγνότητα ζωῆς, σὲ ἀποχή ἀπὸ ναρκωτικὰ ἢ διεγερτικὰ, ἀπὸ οἰνοπνευματώδη, ἀπὸ νικοτίνη, ἀπὸ κρεοφαγία, ἀπὸ τοὺς κραδασμοὺς τῶν βιαίων παθῶν. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, εἶναι ἀπαραίτητες κατάλληλες ἀναπνευστικὲς ἀσκήσεις (που δὲν διδάσκονται δι' ἀλληλογραφίας), εἰδικὰ γυμνάσματα τοῦ σώματος, μακρὲς ἀσκήσεις συγκεντρώσεως τῆς σκέψεως καὶ διαλογισμοῦ, ἡρεμία πνεύματος. Χωρὶς αὐτά ὅλα, ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ἀντιδρᾷ ἐπικίνδυνα στὴν ἀνάπτυξη τῶν μυστηριωδῶν δυνάμεων, που βρίσκονται σὲ ληθαργοῦσα κατάσταση, ὅπως εἶναι ἡ διαίσθηση, ἡ διόραση, ἡ διακοή, ἡ ἀντίληψη τῶν ἀοράτων κόσμων, ἡ ἐνόραση. Χρειάζονται μακρὰ ἔτη ἀκαμάτων προσπαθειῶν, ἀγνῆς ζωῆς καὶ πνευματικῆς ἡρεμίας, για νὰ κατορθωθῇ ἐπικοινωνία με τὸ ὑπεραισθητὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κατορθωθῇ, χωρὶς τὴν καθοδήγηση ἀρμοδίου σοφοῦ Διδασκάλου, χωρὶς κατάλληλη Μύηση.

Οἱ προϋποθέσεις, ἐπομένως, τῆς ὀρθῆς πειραματικῆς ἀσκήσεως τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ δὲν ὑπάρχουν σήμερα σ' ἐμᾶς, που ἔχομε τὴν εὐρωπαϊκὴ νοοτροπία καὶ ἀκολουθοῦμε τὸν εὐρωπαϊκὸ τρόπο ζωῆς. Δὲν γνωρίζομε τί συμβαίνει στὴν Ἰνδία καὶ στὸ Θιβέτ ἢ τί συνέβαινε ἴσως ἄλλοτε ἐκεῖ ὅπου λειτουργοῦσαν πραγματικὰ Μυστήρια ἢ στὶς περιπτώσεις τῶν βιωμάτων τῶν μεγάλων Μυστικῶν. Σ' ἐμᾶς ὁμως δὲν ὑπάρχουν αὐτὲς οἱ προϋποθέσεις, διότι ὀλόκληρη ἡ διαμόρφωση τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς εἶναι τελείως ἀκατάλ-

ληγες για την άσκηση του Ἀποκρυφισμοῦ καὶ οἱ κατάλληλοι Διδάσκαλοι δὲν βρίσκονται πουθενά. Καὶ ἂν συναντοῦμε θαυματοποιούς καὶ φακίρες, πού αὐτονομάζονται «Γιόγκι», καὶ μάλιστα σὲ δημόσιες ἐπιδείξεις, δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ περιπτώσεις ὑγιoῦς Ἀποκρυφισμοῦ, ἀλλὰ γιὰ συμπτωματικὴ ἀνάπτυξη μερικῶν ἰδιοτήτων ἢ γιὰ διαμεσότητα, χωρὶς βαθύτερη σημασία. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι καὶ οἱ σαλιτιμπάγκοι κάνουν ἀκροβασίες καὶ περιπατοῦν σὲ τευτωμένο σχοινί, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ἔχουν ἐπιτύχει προόδους στὴν ἐξέλιξη.

Ἄλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀπλή, τὴ φιλολογικὴ μελέτη τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, τὴ μόνη προσιτὴ σήμερα σ' ἐμᾶς, ὁ ὀρίζοντας τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως διευρύνεται. Διότι ὁ κόσμος πλαταίνει, τὰ παραθυράκια ἀπὸ τὰ ὁποῖα παρατηροῦμε πολλαπλασιάζονται. Διαβλέπομε — καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετό — τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς ἀόρατου κόσμου, τεράστια ἐκτεταμένου, γεμάτου κίνηση, γεμάτου ζωῆ, μὲ τὸν ὁποῖο βρισκόμαστε — ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸ γνωρίζωμε — σὲ ἄμεση ἐσωτερικὴ ἐπαφή. Μαντεύομε τὴ μελλοντικὴ ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων πού ὑπάρχουν μέσα μας, οἱ ὁποῖες ἐπὶ τοῦ παρόντος ληθαργοῦν, ἀλλὰ τὶς ὁποῖες ἔχομε τὸ καθῆκον νὰ ἀφυπνίσωμε μιὰ μέρα, ἢ μᾶλλον — γιὰ νὰ ἐκφρασθοῦμε καλύτερα — ἔχομε τὸ καθῆκον νὰ δημιουργήσωμε, μὲ τὴν ἀγνότητα τῆς ζωῆς μας, τὶς προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἀφυπνισθοῦν μόνες τους. Ἀποκτοῦμε τὴ συναίσθηση τῆς ἀγνοίας πού ἔχομε σχετικὰ μὲ τὸ τελείως ἀπρόσιτο σήμερα σ' ἐμᾶς μέρος τῆς Φύσεως. Καὶ τοῦτο φαλιδιζει τὰ φτερά τῆς ὑπεροψίας μας καὶ ἀφαιρεῖ τὰ ὑπόβαθρα τοῦ ἐγωῖσμοῦ μας.

Στὸ σημερινὸ σημεῖο τῆς συνηθισμένης ἀνθρώπινης ἐξελίξεως τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Φύσεως μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστο (βλέπε σελ. 23). Ἡ συνολικὴ ὄψη τῶν πραγμά-

των είναι σκεπασμένη με πολλά πέπλα, που δὲν αφήνουν νὰ φαίνεται παρὰ ἓνα μικρὸ τμήμα ἀπὸ αὐτήν. Ὁ σημερινὸς συνηθισμένος ἄνθρωπος δημιουργεῖ τὴ φιλοσοφία του ἐπάνω στὰ δεδομένα που ἔχει, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Ἡ δράση του ρυθμίζεται ἀπὸ τοὺς λίγους νόμους τῆς Φύσεως, τοὺς ὁποῖους μέχρι σήμερα ἔχει ἀνακαλύψει καὶ που συνήθως ἀτελῶς τοὺς γνωρίζει. Συνεπῶς ἡ ζωὴ του καὶ ἡ φιλοσοφία του ἀναγκαστικὰ εἶναι περιορισμένες. Γιὰ τὸν ἄνθρωπον ὅμως, ὁ ὁποῖος συνειδητὰ ἐξελίσσεται, ὁ κόσμος διαρκῶς πλαταίνει, διότι ὁ περισσότερο ἐξελιγμένος ἄνθρωπος εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιλαμβάνεται μεγαλύτερο μέρος ἀπ' αὐτόν. Δημιουργεῖ τὴ φιλοσοφία του καὶ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του μὲ βάση ἓναν πληρέστερο κώδικα τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Πολλὰ μυστήρια ξεκαθαρίζουν γι' αὐτόν, διότι ὠφείλαν τὴν ὑπαρξή τους σὲ μιὰ περιορισμένη ἀντίληψη σχετικὰ μὲ τὸν κόσμο. Ὁ ἄνθρωπος που ἐξελίσσεται συνειδητὰ ζῆ μιὰ πληρέστερη ζωὴ, πιὸ ἀληθινὴ, πιὸ ζωντανή, πιὸ εὐχάριστη, διότι ἔχει ἓναν πλατύτερον ὀρίζοντα σκέψεως, διότι περισσότερες ὀψεις καὶ συνεπῶς περισσότερες ὠραιότητες τῆς ζωῆς πέφτουν στὴν ἀντίληψή του. Ζῆ ἀπλούστερα, ρυθμικώτερα, ὠραιότερα, διότι συντονίζεται περισσότερο μὲ τὴ Μητέρα—Φύση. Καὶ ἀνακαλύπτει περισσότερο Θεό, διότι τὸν βρίσκει μέσα στὸν ἑαυτό του καὶ μέσα σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπίσης.

Ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπο που σκέπτεται δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸν ἐγκαταλείπη ἡ αἴσθησις τοῦ μέτρου. Ὁ Ἄποκρυφισμὸς εἶναι μιὰ πραγματικότης μέσα στὴ Φύση, ἀλλὰ οἱ δυνατότητές του εἶναι περιορισμένες.

— Πραγματικά, ὁ ἐρευνητὴς, μὲ τὴ μελέτη τοῦ Ἄποκρυ-

φισμοῦ, θὰ ἐπεκτείνῃ τὸν ὀρίζοντα τῆς ἀντιλήψεώς του, θὰ ἀποκτήσῃ ἐκτενέστερη καὶ βαθύτερη γνώση τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων, θὰ ἀντιληφθῇ τὴ φύση τῶν φαινομένων, τῶν φαινομένων ὄχι μόνον τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν λεπτοτέρων ἀπ' αὐτόν, τῶν σήμερα ἀοράτων κόσμων.

Ἡ αὐξηση ὁμως τῆς γνώσεως καὶ ἡ ἐπέκτασή της σὲ λεπτότερα πεδία, ἡ γνώση τοῦ συνόλου τῶν φαινομένων, δὲν δίνει τὴ λύση τοῦ μυστηρίου τῆς καθολικῆς ζωῆς, δὲν δίνει τὸ ἄρωμα τῆς οὐσίας τῆς Ἀληθείας. Ἐνῶ σκοπὸς τοῦ μεμνημένου εἶναι ἡ «Αἰωνία Ἀλήθεια», εἶναι ἡ λύση τοῦ μυστηρίου τῆς καθολικῆς Ζωῆς, εἶναι ἡ ἔνωσή του μὲ τὴν οὐσία τῆς Ἀληθείας, ἡ ἔνωσή του μὲ τὸν ὠκεανὸ τῆς παγκόσμιας Ζωῆς. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ πραγματοποίηση τοῦ ὀνείρου τῶν μυστικιστῶν.

Ἡ συνεχῆς αὐξηση τῶν γνώσεων, ποὺ κατορθώνεται μὲ τὴν ἀσκηση τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἡ συνεχῆς ἀνάπτυξη τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἀτελεύτητη. Ἡ Ἐξέλιξη δὲν ἔχει τέρμα. Ἀλλὰ ἡ Ἀπολύτρωση ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν φαινομένων, ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς σχετικότητος καὶ τῆς ἐκδηλώσεως, βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ γραμμὴ τῆς ἀτέρμονης ἐξελίξεως. Εἶναι ἡ πλήρης ἀπάρνηση τοῦ ἑαυτοῦ καὶ ὄχι ἡ ἀποθέωσή του. Τὸ Μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν. Ὁ ἔχων ὧτα ἀκοῦειν, ἀκουέτω. Ἡ πλήρης ἀπάρνηση τοῦ ἑαυτοῦ καὶ ὄχι ἡ ἀποθέωσή του ὀδηγεῖ στὴν πραγματοποίηση τῆς Ἀληθείας καὶ στὴν ἀλήθεια τῆς Πραγματικότητος.

Ὁ Ἀποκρυφισμὸς εἶναι ἡ ὀλοκληρωτικὴ μελέτη τῶν κρυμμένων νόμων τῆς Φύσεως, γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων ποὺ βρίσκονται σὲ λανθάνουσα κατάστασι μὲσα στὸν ἀνθρώπον, ὥστε ὁ ἀποκρυφιστὴς νὰ ἀναρριχηθῇ εὐκολώτερα καὶ γρηγορώτερα

στήν κλίμακα πού συνδέει Γῆ καί Οὐρανό. Ἄλλά ὁ Οὐρανός περιέχει τήν ἔννοια τοῦ Ἄπειρου. Ὅσοδήποτε καί ἂν ἀνεβαίνει κανεὶς τήν κλίμακα, δέν θά φθάση ποτέ. Διότι στήν κλίμακα εἶναι ὁ ἑαυτός πού ἀνεβαίνει. Ἄλλά ἡ ὕπαρξη τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ἐμποδίζει τήν ἀντίληψη τῆς Ἀληθείας. Ἄλλος εἶναι ὁ δρόμος. Ἡ ἀπάρνηση τοῦ ἑαυτοῦ — «Εἰ τις θέλη ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν» — καί ἡ συγχώνευση μέ τήν οὐσία τοῦ Ἄπειρου, πού βρίσκεται ἔξω καί πέραν ἀπό τή διαδικασία τῆς Ἐξελίξεως. Εἶναι μιὰ ἀποψη καθαρῶς μυστικιστική. Εἶναι μιὰ πραγματικότης, πού τήν ἐζησαν μόνον οἱ μεγάλοι Μυστικοί. Δέν εἶναι εὐκόλο οὔτε νά ἀναπτυχθῆ σαφέστερα, οὔτε νά κατανοηθῆ, ἂν δέν ὑπάρχουν προσλαμβάνουσες παραστάσεις.

Ἄπ' αὐτῆ τήν ἀποψη, οἱ δυνατότητες τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ εἶναι ἀναμφίβολα περιορισμένες. Παραθέτομε τί ἔχει γράψει ἕνας σύγχρονος μέγας φιλόσοφος καί ψυχολόγος, ὁ Κρισναμουρτι:

«Γιὰ τή μελέτη τῶν ἀόρατων κόσμων, λέγω ὅτι ὁ ἀποκρυφισμός εἶναι ἀπλῶς ἡ ἐξέταση τῶν φαινομένων στό ἀνώτερα πεδία. Τίποτα περισσότερο. Οἱ κόσμοι τοὺς ὁποίους ἐξετάζει εἶναι πάντοτε κόσμοι τῶν φαινομένων. Ἄν ἐννοήτε αὐτόν τόν κόσμο, ἐννοεῖτε ἐπίσης καί ὅλους τοὺς ἀόρατους κόσμους. Ὅταν ἦμουν παιδί, ὅπως πολλά εὐαίσθητα παιδιά στήν Ἰνδία, ἔβλεπα συχνά ἀγγέλους, πνεύματα τῆς Φύσεως, κ.λ.π. Ἄλλά τὸ νά βλέπη κανεὶς ἐκεῖνο, πού φυσιολογικά εἶναι ἀόρατο, δέν ἀποτελεῖ λύση στό πρόβλημα τῆς θλίψεως, δέν βοηθεῖ στήν ἀνάπτυξη ἢ στήν πραγματοποίηση τῆς πληρότητος τῆς Ζωῆς. Μὲ τὸ νά βλέπετε κάτι πού εἶναι ἀόρατο, δέν γίνεσθε ἕνα διαφορετικό ἀνθρώπινον ὄν. Μὲ τὸ νά βλέπετε τὰ ἀστρικά σώματα, δέν μεταβάλλεσθε. Μπορεῖτε νά

προχωρήσετε στην ανώτατη μορφή της έκδηλώσεως, αλλά θα είναι πάντοτε τὸ ἴδιο πράγμα σὲ λεπτότερο βαθμό. Μπορεῖτε ν' ἀναπτύξετε τὴ διόραση καὶ τὴ διακοή, ἀλλ' ἂν δὲν ἔχετε τὸ πνεῦμα τῆς καθολικῆς σκέψεως καὶ τῆς ἀγάπης, καθὼς καὶ τὴν ἐξαισία ἐκείνη ἰσοζύγισι αὐτῶν τῶν δύο, τότε, ποιά ἀξία μπορεῖ νὰ ἔχη ἡ ἱκανότης σας νὰ βλέπετε κάτι ποῦ εἶναι ἀόρατο;».

Πραγματικά, ποιά ἀξία μπορεῖ νὰ ἔχη ἡ ἱκανότης μας νὰ βλέπουμε κάτι ποῦ εἶναι ἀόρατο, ὅταν δὲν ἔχουμε ἀκόμη ἀντιληφθῆ τὸ βάθος τῆς σημασίας τῶν ὄρατῶν καὶ τῶν πάρα πολὺ γνωστῶν;

Διότι δὲν εἶναι οἱ γνώσεις ἐκεῖνες ποῦ μᾶς λείπουν καὶ τίς ὁποῖος πρέπει νὰ συμπληρώσωμε μὲ τὸν Ἄποκρυφισμό. Εἶναι ἡ πραγματοποίηση, ἡ ἀφομοίωση, τὸ βίωμα τοῦ μικροῦ ἐκείνου μέρους τῶν γνώσεων, τίς ὁποῖες πάρα πολὺ καλὰ γνωρίζομε, ἀλλὰ τίς ὁποῖες δὲν ἔχομε ἀφομοιώσει, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ἀνάγκη τῆς αὐτογνωσίας καὶ τοῦ καθαρμοῦ.

Αὐτογνωσία καὶ καθαρμός; Μήπως κοιμίζομεν γλαῦκα εἰς Ἀθήνας; Τὴν γνωρίζομε πάρα πολὺ καλὰ τὴν αὐτογνωσία, τὸ περίφημο «Γνώθι σαυτόν», ποῦ ἦταν γραμμένο μὲ χρυσὰ γράμματα ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος στοὺς Δελφούς. Καὶ ὁ καθαρμός ἐπίσης δὲν μᾶς εἶναι ἄγνωστος.

Γνωρίζομε βέβαια τίς λέξεις. Ἄλλὰ δὲν σημαίνει τίποτα νὰ γνωρίζομε τὴν αὐτογνωσία καὶ τὸν καθαρμό σὰν ἔννοιες ἠθικές, σὰν ἐξωτερικὴ γνώση. Τὸ μόνο ποῦ ἔχει ἀξία εἶναι, ὄχι τί γνωρίζομε, ἀλλὰ τί ἔχομε πραγματοποιήσει. Τοῦτο εἶναι τὸ φλέγον πρόβλημα. Ἐχομε πραγματικά γνωρίσει τὸν ἑαυτό μας, παρ' ὅλους τοὺς

σοφούς έλιγμούς του για να μάς ξεφεύγη, παρ' όλα τα πολύπειρα τεχνάσματά του για να μάς ξεγελά και να δείχνεται διαφορετικός από όπως πραγματικά είναι, έξω-ραϊσμένος, αγαθός, μεγαλόψυχος; Όχι, δέν γνωρίζομε τόν έαυτό μας. Ένώ πρέπει ολοκληρωτικά να τόν γνωρίσωμε, να τόν αποκαλύψωμε γυμνόν στα μάτια τής ψυχής μας. Καί πρέπει ολοκληρωτικά να πραγματοποιήσωμε τόν καθαρμό, τόν καθαρμό τής καρδιάς μας από κάθε κηλίδα. «Μακάριοι οί καθαροί τή καρδιά, ότι αύτοί τόν Θεόν δψονται».

Όταν, λοιπόν, δέν έχωμε πραγματοποιήσει την αυτόγνωσία και τόν καθαρμό, τί μπορεί να ζυγίξη ή γνώση ή ή άγνοια τών αποκρυφιστικών άληθειών και ή πραγματοποίηση τών αποκρυφιστικών επιδιώξεων;

Όταν δέν έχωμε πραγματοποιήσει την αυτόγνωσία και τόν καθαρμό, πώς είναι δυνατόν να μιλήσωμε για την Άλήθεια και την Άγάπη; Τήν άπόλυτη και άπερίοστη Άλήθεια, τήν καθολική και άπρόσωπη Άγάπη, που ύπερβαίνει κάθε προσωπολατρεία, που άποτελεί τó άρωμά της για όλα άδιακρίτως τά όντα, που άποτελεί τήν κατάληξη και τó συμπέρασμα κάθε αποκρυφιστικής και φιλοσοφικής μελέτης, που ολοκληρώνεται στη Μυστική Θυσία επάνω στο Σταυρό;

«Έάν ταις γλώσσαις τών ανθρώπων λαλώ και τών άγγέλων, άγάπην δέ μη έχω, γέγονα χαλκός ήχών ή κύμβαλον άλαλάζον. Καί εάν έχω προφητείαν και ειδώ τά μυστήρια πάντα και πάσαν τήν γνώσιν, και εάν έχω πάσαν τήν πίστιν, ώστε όρη μεθιστάνειν, άγάπην δέ μη έχω, ούδέν ειμι. Η άγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται, ή άγάπη ού ζηλοϊ, ή άγάπη ού περπερευεται, ού φυσιοϋται, ούκ άσχημονει, ού ζητεί τά έαυτής, ού παροξύνεται, ού λογίζεται τó κακόν, ού χαίρει επί τή άδικία, συγχαί-

ρει δὲ τῆ ἀληθείᾳ. Πάντα στέργει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται. Εἴτε γλῶσσαι, παύσονται. Εἴτε γνώσις, καταργηθήσεται. Ἐκ μέρους γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. Ὄταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Ὄτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην. Ὄτε δὲ γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον».

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

	Σελ.
1. Πνευματισμός	25
2. Ψυχικές Έρευνες	25
3. Πνεύματα τῆς Φύσεως	25
4. Ραpus	26
5. Βέβηλος	26
6. Θετική Φιλοσοφία	26
7. Μεταφυσική	26
8. Μαύρη Μαγεία	27
9. Διόραση	27
10. Διακοή	27
11. Μύστης	28
12. Ἀστρολογία	28
13. Ἀριθμοσοφία	28
14. Ἐρημητισμός	29
15. Ἀλχημεία	29
16. Καββάλα	29
17. Ροδοσταυρισμός	30
18. Τεκτονισμός	30
19. Θεοσοφία	31
20. Μαρτινισμός	32
21. Μεσμερισμός	32
22. Χριστιανική Ἐπιστήμη	33
23. Ψυχανάλυση	33
24. Ὑπνωτισμός	33
25. Ὑπνοβασία	34

26. Ὁραματισμὸς	34
27. Τηλεπάθεια	34
28. Ραδιαίσθησις	34
29. Γραφολογία	35
30. Χειρομαντεία	35
31. Φυσιογνωμική	35
32. Μαντική	35
33. Ἴαλλαν Καρντέκ	36
34. Ἴ. Σαρκὼ	36
35. Γουλιέλμος Κρούξ	36
36. Κάμιλλος Φλαχμαριάν	37
37. Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία	37
38. Ἐλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι	38
39. Βάν ντέρ Λέου	38
40. Μικρόκοσμος—Μακρόκοσμος	38
41. Ἴσιδος πέπλος	39
42. Ἀπολλώνιος ὁ Τυαννεύς	39
43. Ἐμ. Σβέντενμποργκ	39
44. Καλλιόστρα	39
45. Μυστήρια	59
46. Ἐικκαρτ	59
47. Ἰωάννης Σκῶτος Ἐρίγενα	60
48. Ἄτμα	60
49. Πῦρ	60
50. Οὐπανισάντ	61
51. Μπαγκαβάντ Γκιτά	61
52. Βέδαι	61
53. Βραχμᾶνες	62
54. Τὸ Βραχμάν	62
55. Ὁ Βράχμας	62
56. Γιόγκα	62
57. Λάο—Τσέ	63

58. Μυστήρια τοῦ Διονύσου	63
59. Ὅρφικὰ Μυστήρια	63
60. Θρακικὰ Μυστήρια	64
61. Κιβείρια Μυστήρια	64
62. Μυστήρια Σαβαζίου	65
63. Μυστήρια Κυβέλης καὶ Ἄττιος	65
64. Ὅσιρις—Ἴσις	65
65. Ἐλευσίνια Μυστήρια	66
66. Μυστήρια τοῦ Μίθρα	66
67. Ἐλεᾶται	67
68. Στωϊκοὶ	67
69. Νεοπλατωνικοὶ	68
70. Πλωτῖνος	68
71. Πορφύριος	69
72. Ἰζμβληχος	69
73. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς	70
74. Ὀριγένης	70
75. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης	70
76. Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας	71
77. Γρηγόριος ὁ Νύσσης	71
78. Μκάριος ὁ Μέγας	71
79. Γνωστικοὶ—Γνωστικισμὸς	71
80. Ζυναραζαντάζα	71
81. Ἠσυχασταὶ	72
82. Ταλμούδ	72
83. Ζοχάρ	72
84. Ἀβραάμ Ἀβουλαφία	72
85. Ἰσαὰκ Λούβρα	73
86. Σουφί	73
87. Νικόλαος Λούβαρις	73
88. Τζελαλεδδίν	73
89. Ναῦται	73

90. Ἅγιος Βερνάρδος	74
91. Ἅγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης	74
92. Τζιορντάνο Μπροῦνο.....	75
93. Ἰάκωβος Μπαΐμε	76
94. Μιχαὴλ Μολῖνος	76
95. Σπινόζα.....	77
96. Γκαΐτε	77
97. Φρειδ. Σέλλινγκ	78
98. Ἑρρίκος Ἴψεν.....	78
99. Μαυρίκιος Μαίτερλινκ	78
100. Ράινερ Μαρία Ρίλκε.....	79
101. Ἑρμαν Κάτζερλινγκ	79
102. Ἑρρίκος Μπερξόν.....	79
103. Θεόφιλος Καίρης	80
104. Ἄννι Μπέζαντ	81
105. Κρισναμουρτι	82

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Β' Έκδόσεως	7
Ὁ Ἀποκρυφισμὸς	9
Σημειώσεις	25
Ὁ Μυστικισμὸς	41
Σημειώσεις	59
Ἐπάρχει Ἀποκρυφισμὸς; Ποιὰς δυνατότητας ἔχει;	85
Πίνακας τῶν Σημειώσεων	105

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ

- Εισαγωγή στη Θεοσοφία (1947). Ἐξηγητήθη.
«Αγνώστῳ Θεῷ» (1951).
Ὁ Κομήτης (Θέκτρα ἰδεῶν-Α' βραβ. Καλοκαιρινείου). 1952.
Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ Ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ Μυστικισμοῦ (1955).
Προσωκρατικοὶ Ἕλληγες φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία (1956).
Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Συλλόγου Ἑπαλλήλων Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (1961).
ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας). 1962.
Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς (Β' Ἔκδοσις). 1964.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- Krishnamurti: Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (1946).
Περικλέους Ἐπιτάφιος—Παγκόσμια Διακήρυξις Ο.Η.Ε. γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου (1950).
Φῶς στὴν Ἀτραπὴν (1957).

« Ι Α Ι Σ Ο Σ »

- Τριμηνιαῖον Περιοδικὸν Ἐλευθέρας Σκέψεως
Διευθυντής: Κωστῆς Μελισσαρόπουλος
Ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1956